

BESTAANDE BOUW

Handboek Politiekeurmerk Veilig Wonen

2011

**POLITIE
KEURMERK
VEILIG
WONEN®**

BESTAANDE BOUW 2011

Handboek Politiekeurmerk Veilig Wonen

INHOUDSOPGAVE

1. INLEIDING	5
Verschil nieuwbouw en bestaande bouw	5
Keurmerkpartners	6
Effect	7
2. PROCEDURE	9
Eisen en aanbevelingen	9
Uitleg certificaten	9
Uitleg schema	10
3. INFORMATIEVOORZIENING	11
PKVW-Servicebureau	11
4. THEMAPAGINA'S VEILIGE WIJK	13
Woningbrand	14
Zorg- en woonfunctie	16
Geweld in de woonwijk	18
Woningovervallen	20
Speciale doelgroepen	22
Woonoverlast en verloedering	24
5. EISEN EN AANBEVELINGEN	27
Woning	27
Complex	39
Omgeving	59
6. BIJLAGEN	77
1. Bereikbaarheid	78
2. Beoordeling onoverzichtelijke parkeergarages	82
3. Definities	83

1. INLEIDING

Woninginbraak is een hardnekkige vorm van criminaliteit, waarvan de gevolgen nog wel eens worden onderschat. Voor veel mensen is een woninginbraak een traumatische ervaring. De gedachte dat vreemden in hun eigen huis zijn geweest, leidt ertoe dat mensen zich soms jarenlang niet meer veilig voelen in hun woning en woonomgeving. De fysieke veiligheid hangt dus onlosmakelijk samen met de veiligheidsbeleving. Daarom is het zo belangrijk dat het Politiekeurmerk Veilig Wonen (PKVW) bestaat. Het stimuleert een brede aanpak en het heeft zich in twee decennia ontwikkeld tot een praktijkgericht veiligheidsinstrument.

Het Politiekeurmerk Veilig Wonen is een integraal veiligheidsinstrument. Dat maakt het keurmerk zo bijzonder. Het reikt verder dan alleen woningbeveiliging. De veiligheid in woongebouwen en woonomgeving wordt ook meegenomen in de totaalaanpak. Het accent ligt op preventie, actie en gedrag. Het gezamenlijk werken aan een beheerplan om de wijk ook in de toekomst schoon, heel en veilig te houden staat centraal en er is oog voor actuele veiligheidsonderwerpen. Zo zorgt het keurmerk ervoor dat een bewoner altijd van binnenuit kan zien wie er voor de deur staat. Dat helpt om woningovervallen te verminderen. Daarnaast zorgen de verplichte rookmelders ervoor dat iemand op tijd wordt gewaarschuwd als er brand uitbreekt.

Met het Politiekeurmerk voor de wijk weten bewoners dat ze in een veilige woning, in een veilige straat, in een veilige en leefbare wijk wonen.

Zelfredzaamheid

Als het aan de Nederlandse gemeenten ligt, worden burgers in de komende jaren veel meer verantwoordelijk voor hun eigen zaakjes. Mensen moeten zich verantwoordelijker voelen voor hun stad en meer initiatief tonen. Gemeenten kijken niet langer alleen naar wat zij hun inwoners kunnen bieden, maar vooral wat die burger zelf wil doen. Het grote voordeel is volgens de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) dat wanneer 80 procent van de burgers zelfredzaam is, gemeenten meer tijd en geld over hebben om te besteden aan de twintig procent die echt hulp nodig heeft. “Je moet het niet negatief zien. Mensen willen in deze moderne samenleving veel meer zaken zelf aanpakken dan vroeger”, aldus een woordvoerder van de VNG.

Bron: *Publieke Zaken*, 6 december 2010

Het Politiekeurmerk Veilig Wonen streeft al sinds de start van het concept naar meer zelfredzaamheid van de bewoners in hun eigen wijk. Bewoners worden gestimuleerd om veilig en bewust te wonen. Ze heb-

ben zelf een taak om hun woning goed te beveiligen en om vervolgens het juiste gedrag te vertonen. Want het kopen en bevestigen van goed hang- en sluitwerk helpt niet als de deur niet op slot wordt gedaan of de sleutels aan de binnenkant in het slot blijven zitten. Het PKVW besteedt dan ook met enige regelmaat aandacht aan de checklist om veilig te wonen of om de woning zo goed mogelijk achter te laten tijdens de vakantieperiode.

Steeds meer gemeenten schrijven in hun coalitieakkoord dat zij de zelfredzaamheid van burgers willen stimuleren. Bewoners dienen rekening te houden dat ze zelf goed moeten nadenken over een aantal zaken waar ze voorheen mogelijk wat meer hulp bij kregen. Voor veilig wonen betekent dat bijvoorbeeld:

- maatregelen nemen tegen woninginbraak;
 - niet of voorzichtig praten over waardevolle bezittingen;
 - voor het openen van de voordeur eerst kijken wie er voor de deur staat.
- Maar ook een klein voorval met de burens kan leiden tot grotere escalaties waardoor onveiligheidsgevoelens toenemen. Het tijdig zelf uitpraten is belangrijk of wellicht het inschakelen van een buurtbemiddelaar die op vrijwillige basis mensen helpt met de overlast die ze elkaar bezorgen.

VERSCHIL NIEUWBOUW- BESTAANDE BOUW

Het Politiekeurmerk Veilig Wonen kent twee eisenpakketten: één voor de nieuwbouw en één voor bestaande wijken. Dit boek gaat over het Politiekeurmerk Veilig Wonen in de bestaande bouw, maar hieronder lichten we eveneens kort toe hoe het concept nieuwbouw eruit ziet.

Nieuwbouw

Voor een specifieke benadering in nieuwbouwggebieden is gekozen omdat alles nog mogelijk is. De wijk bestaat alleen op papier en ingrepen in de woning of omgeving zijn eenvoudig uit te voeren. Het PKVW Nieuwbouw is een totaalpakket aan eisen en aanbevelingen en biedt dus één keurmerk gericht op de veilige wijk. Het keurmerk stelt veiligheidseisen op planologisch en stedenbouwkundig niveau, aan de openbare ruimte, kavels, het woongebouw en aan de woning zelf. Het certificeren van alleen de woningen is binnen het Politiekeurmerk Veilig Wonen Nieuwbouw niet mogelijk, uitgezonderd de vrije kavel.

‘Bij ons is het PKVW gewoon de standaard geworden’

‘De gemeente Helmond werkt al jaren met het Politiekeurmerk Veilig Wonen. Naast de beveiligde woning gaat het ons ook om de beleving van veiligheid van de bewoner in zijn of haar wijk en om een prettige woonomgeving. Het nut en noodzaak van het Politiekeurmerk Veilig Wonen is bij ons echt wel duidelijk. Als regiehouder brengen we de voordelen voor zowel de projectontwikkelaar als de bewoner naar voren. Inmiddels is het Politiekeurmerk Veilig Wonen hier in Helmond gewoon de standaard geworden’.

Roland Koers, bouwplanbegeleider gemeente Helmond

Bestaande bouw

Bij bestaande bouw is de inrichting in de wijken al langer geleden bepaald: de wijk bestaat al jaren, wat ingrepen kostbaarder maakt. Immers, een lantaarnpaal is op de tekentafel veel eenvoudiger te verplaatsen dan wanneer die in werkelijkheid is geplaatst. Daarnaast is de zeggenschap over de verantwoordelijkheid van woning, complex, beheer en omgeving, versnipperd. Een bewoner heeft bijvoorbeeld wel iets te zeggen over zijn huis, maar lang niet altijd over zijn omgeving. Daar gaat de gemeente meestal over. Om ervoor te zorgen dat het keurmerk in de bestaande bouw toch haalbaar is voor de individuele bewoner, voor de eigenaar van het complex en voor de hele wijk, zijn er drie verschillende certificatie-niveaus:

- Certificaat Beveiligde Woning (voorheen certificaat Veilige Woning)
- Certificaat Veilig Complex
- Certificaat Veilige Omgeving

Als deze drie certificaten samen zijn afgegeven, kan het totale certificaat Veilige Wijk worden afgegeven.

Verschil inspectie en certificatie

Binnen het PKVW bestaat een verschil tussen certificatie en inspectie. Een PKVW-bedrijf onder toezicht van een certificatie-instelling en een inspectie-instelling geven een certificaat af voor een PKVW-woning. Het verschil tussen deze twee instanties komt tot uitdrukking in het certificaat dat deze instellingen uitgeven. De officiële term van het certificaat voor een PKVW-woning uitgegeven door een PKVW-bedrijf is **Beveiligde Woning**. Een inspectie-instelling geeft een certificaat **Veilige Woning** af. Beide woningen voldoen aan hetzelfde beveiligingsniveau.

KEURMERKPARTNERS

Een veilige wijk ontstaat niet vanzelf. Een gedegen concept als het Politiekeurmerk Veilig Wonen kan hieraan een bijdrage leveren maar daarvoor is samenwerking tussen alle betrokken partijen een vereiste. Immers, daar waar betrokkenen zoals gemeente, woningcorporaties, politie en bewoners het keurmerk daadwerkelijk samen toepassen, is sprake van een sterke daling van het aantal inbraken en pogingen daartoe. Bewoners waarderen hun wijk op het gebied van veiligheid ook hoger.

Om het Politiekeurmerk Veilig Wonen voor een woning, complex of omgeving te behalen, moet een aantal stappen worden genomen. Voor een soepel verloop van dit hele proces is een team van keurmerkparters geformeerd.

Beheerder van het PKVW

Vanaf 2005 is het beheer van het keurmerk van de politie overgegaan naar het Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid (CCV). Daarmee is de regierol van het keurmerk op lokaal niveau bij de gemeenten komen te liggen. Het CCV bewaakt de toepassing van het keurmerk, bevordert de kwaliteit en communiceert over behaalde resultaten in het land.

Opdrachtgever

Een gemeente, woningcorporatie of bewoner zijn de partijen die in de bestaande bouw opdracht geven voor de aanpassingen aan de bestaande wijk, het complex of de woning.

PKVW-bedrijven

Een PKVW-bedrijf - voluit Politiekeurmerk Veilig Wonen bedrijf - is een bedrijf dat voldoet aan de kwaliteitseisen om te mogen adviseren en monteren conform de regels van het Politiekeurmerk Veilig Wonen; woningniveau bestaande bouw. Het bedrijf voldoet aan de voorwaarden van het certificatieschema van het PKVW en heeft een overeenkomst met een certificatie-instelling getekend. PKVW-bedrijven worden steekproefsgewijs gecontroleerd op het opgeleverde werk. Ook volgen de medewerkers nascholingscursussen. Sinds medio 2000 is niet de politie maar zijn de PKVW-bedrijven het aanspreekpunt voor bewoners. Zowel voor het aanbrengen van het juiste hang- en sluitwerk, als voor advies, controle en tips over organisatorische maatregelen.

Certificatie-instelling

Een PKVW-bedrijf werkt onder toezicht van een certificatie-instelling. Een certificatie-instelling beoordeelt het bedrijf en houdt steekproeven om de kwaliteit van de werkzaamheden van het bedrijf te beoordelen. Onder verantwoordelijkheid van de certificatie-instellingen worden certificaten Beveiligde Woning in de bestaande bouw verstrekt.

PKVW-adviesbureau's

In het traject naar het verkrijgen van een certificaat Veilige Omgeving of Veilig Complex kan de opdrachtgever gebruikmaken van externe adviseurs. Bij complexe trajecten of ingeval er weinig ervaring bij de opdrachtgever is, kan het nuttig zijn om een ervaren (bouwplan)adviseur in te schakelen. Een ervaren adviseur brengt advies uit aan de opdrachtgever en helpt de opdrachtgever om tot een ontwerp te komen dat voldoet aan de eisen en aanbevelingen van het PKVW. In de bestaande bouw kan geadviseerd worden welke maatregelen genomen moeten worden om aan de PKVW-eisen en aanbevelingen te voldoen.

Inspectie-instelling

De inspectie-instelling is verantwoordelijk voor het verlenen van de certificaten Veilige Omgeving, Veilig Complex en, ingeval het om een projectmatige aanpak gaat, ook voor het certificaat Veilige Woning. De inspectie-instelling zal voor het betreffende certificaat een inspectie en rapportage uitvoeren. Indien de eisen worden gehaald, wordt vervolgens een certificaat verstrekt.

Opleidingsinstututen

Om kwaliteit te kunnen leveren, is vakbekwaamheid van de mensen die bij de uitvoering van het Politiekeurmerk Veilig Wonen betrokken zijn, van groot belang. Enkele opleidingsinstututen in Nederland verzorgen specifieke opleidingen op het gebied van het Politiekeurmerk Veilig Wonen. Voor de bestaande bouw zijn de volgende opleidingen relevant:

'Het PKVW helpt om kwaliteit te bereiken'

Duurzaam en veilig wonen zijn goede speerpunten en maken onderdeel uit van de kwaliteit van onze woningen. Het Politiekeurmerk Veilig Wonen kan ons helpen om deze kwaliteit te bereiken. Wij zorgen ervoor dat het Politiekeurmerk op woningniveau wordt gerealiseerd. Het keurmerk is de bezegeling. Om het Politiekeurmerk Veilig Wonen op wijkniveau te krijgen dienen ook maatregelen op stedenbouwkundig niveau te worden genomen. Dit ligt niet altijd binnen onze invloedssfeer.

Hans van Ancum, projectontwikkelaar bij Heijmans Vastgoed

preventieadviseur, bouwplanadviseur en monteur PKVW. Een optie voor bijvoorbeeld gemeentemedewerkers is de IBOR-opleiding (inrichting en beheer openbare ruimte) die in de eigen organisatie wordt gegeven en op maat wordt gemaakt. Over al deze genoemde partijen is meer informatie beschikbaar op www.politiekeurmerk.nl/keurmerkpartners.

EFFECT

Een veilige wijk, een veilig gevoel

Het Politiekeurmerk Veilig Wonen staat voor een veilig huis in een veilige wijk. Maar welke effecten heeft het keurmerk precies op de veiligheidsbeleving? Voelen bewoners van een gecertificeerde PKVW-nieuwbouwwijk zich daadwerkelijk veiliger? Draagt het Politiekeurmerk bij aan de leefbaarheid in de wijk en vertalen de investeringen van de veiligheidspartners zich terug in een hogere waardering van burgers? Om op deze vragen antwoord te krijgen, heeft het CCV het onderzoeksbureau RCM-advies en Experian Nederland opdracht gegeven om de relatie tussen het Politiekeurmerk en de sociale veiligheid te onderzoeken. Voor dit onderzoek zijn 4.000 bewoners ondervraagd waarbij 2.000 wonend in een PKVW-wijk en 2.000 in een niet-PKVW-wijk. Gekeken is naar de veiligheidsbeleving van mensen: het subjectieve deel en het daadwerkelijke slachtofferschap, het feitelijke deel.

De conclusie is dat de eisen en aanbevelingen van het Politiekeurmerk Veilig Wonen duidelijk een positief effect hebben op de veiligheidsbeleving van de bewoners, hun tevredenheid over de veiligheidssituatie in de eigen woonwijk en hun veiligheidsgedrag.

Bewoners van PKVW-nieuwbouwwijken zijn meer tevreden over de verlichting in hun wijk, de schoonmaak van de openbare ruimte, de verlichting van hun achterpad en de snelle verwijdering van graffiti bij wooncomplexen. In de PKVW-nieuwbouwwijken melden meer bewoners altijd de achterdeur op slot te doen wanneer zij de woning verlaten en altijd de sleutel uit de voordeur te halen wanneer deze wordt afgesloten dan in niet-PKVW-nieuwbouwwijken. Bewoners van PKVW-nieuwbouwwijken worden minder vaak slachtoffer van een poging tot woninginbraak en een geslaagde woninginbraak. De kans op een poging tot

Herhaald slachtofferschap

Herhaald slachtofferschap van een woninginbraak betekent dat er bij hetzelfde slachtoffer en/of object binnen een bepaalde tijd nog een keer ingebroken wordt. Diverse politieregio's voeren onderzoek uit naar herhaald slachtofferschap. Deze onderzoeken laten zien dat de kans op nog een woninginbraak zeker groter is bij een woning waar ingebroken is dan bij een woning waar niet is ingebroken. Het CBS concludeert in 2008 dat bij degenen die tussen 2003 en 2007 een inbraak meemaakten, er in 2008 viermaal zo vaak werd ingebroken als bij degenen bij wie voor 2008 niet was ingebroken. Daarnaast kennen we het begrip besmettelijkheid. Dit betekent dat de kans dat er in de buurt van het slachtoffer/object ingebroken wordt groter is dan wanneer er geen inbraak heeft plaatsgevonden. De kans op een "besmette woninginbraak" is het grootste binnen 30 dagen. Deze onderzoeksgegevens maken voorlichting aan de bewoners van woningen rondom de woning waar ingebroken is op korte termijn dus erg belangrijk.

woninginbraak in een niet-PKVW-gecertificeerde wijk ligt daarbij 188% hoger dan in een PKVW-gecertificeerde wijk. Op het gebied van sociale cohesie wordt er ook hoger gescoord en sociale overlast en verloedering komen minder vaak voor. Ook de waardering voor het functioneren van de politie en de gemeente scoort in PKVW-nieuwbouwwijken hoger. Kortom: wonen in een PKVW-nieuwbouwwijk geeft een betere veiligheidsbeleving dan wonen in een niet-PKVW-nieuwbouwwijk. De verwachting is dat dit ook geldt voor wijken in de bestaande bouw die op PKVW niveau worden gebracht.

Meer informatie over het onderzoek?

Download dan het rapport 'Een veilige wijk, een veilig gevoel' op de CCV website.

Diefstal uit woonhuizen

(inclusief diefstal af/uit box/garage/schuur/tuinhuis)

	geregistreerd	opgehelderd	ophelderingspercentage	voorraad woningen	risico*
1995	118115	11132	9,4	6191922	1,9
1996	103951	9398	9,0	6276045	1,7
1997	97690	8350	8,5	6357569	1,5
1998	90613	7266	8,0	6440511	1,4
1999	92252	6492	7,0	6522362	1,4
2000	91420	5729	6,3	6589662	1,4
2001	90284	6173	6,8	6650911	1,4
2002	101920	7531	7,4	6709732	1,5
2003	103577	8469	8,2	6764066	1,5
2004	95952	8712	9,1	6809581	1,4

Bron: CBS, 2008

* Percentage diefstallen op het aantal woonhuizen (inclusief diefstal af/uit box/garage/schuur/tuinhuis).

jaar	geregistreerde woninginbraken	aantal woningen	risico*
2005	93135	6858719	1,4
2006	87163	6912405	1,3
2007	87228	6967046	1,3
2008	88962	7028606	1,3

Bron: CBS, 2011

* Percentage diefstallen op het aantal woonhuizen (inclusief diefstal af/uit box/garage/schuur/tuinhuis).

Uit de cijfers is op te maken dat vooral in de periode tussen 1995 en 2005 het inbraakrisico sterk is gedaald. Vanaf 2006 is de kans op een woninginbraak in Nederland met 1,3% redelijk stabiel.

Een nieuwe registratiemethode maakt dat er een trendbreuk ontstaat in de reeks. Daarom start de nieuwe tabel vanaf 2005. De registratiecijfers van het 'ophelderingspercentage van de woninginbraken' waren ten tijde van de druk van dit handboek voor de periode 2005 tot 2008 nog niet opgeleverd. Ook de cijfers van 2009 en 2010 zijn nog niet bekend. Op de website www.politiekeurmerk.nl worden de cijfers gepubliceerd wanneer deze beschikbaar komen.

2. PROCEDURE

UITLEG HANDBOEKEN: EISEN EN AANBEVELINGEN

Het handboek Politiekeurmerk Veilig Wonen Bestaande Bouw 2011 bestaat uit eisen en aanbevelingen.

Eisen

Aan alle eisen moet worden voldaan om het Politiekeurmerk Veilig Wonen te behalen. De eisen uit dit handboek zijn van toepassing op nieuwe aanvragen van het Politiekeurmerk Veilig Wonen Bestaande Bouw vanaf 1 augustus 2011. In dit handboek wordt elke eis nader gespecificeerd en wordt omschreven welke mogelijkheden er zijn om aan de eis te voldoen. Daarna volgt een toelichting. Hierin staat op welke veiligheidsproblemen een eis gericht is. Zo kan een eis bedoeld zijn als preventie tegen een veel voorkomende inbraakmethode, als oplossing voor overlast in een gebouw of om brand te signaleren.

De toelichting laat ook zien welk uitgangspunt aan een eis ten grondslag ligt. Een eis kan bedoeld zijn om de attractiviteit van het doelwit te verkleinen, maar ook om de zichtbaarheid van het object te vergroten of om betrokkenheid van buurtbewoners te stimuleren.

Aanbevelingen

Aanbevelingen mogen, op verzoek van de opdrachtgever, mee beoordeeld worden. Wanneer zij niet worden gehaald, dan heeft dat geen invloed op het verkrijgen van het betreffende certificaat. Uiteraard kunnen aanbevelingen die goed worden opgevolgd, bijdragen aan effectieve oplossingen in de wijk voor problemen zoals inbraak en woonoverlast. Vanuit het Politiekeurmerk wordt dan ook sterk aangeraden om de aanbevelingen niet zomaar te negeren. Er kan een keuze worden gemaakt welke aanbeveling relevant is voor de desbetreffende te renoveren wijk. Hiermee worden kosten en beheerproblemen achteraf voorkomen.

Beveiligingsrichtlijn en de Productenlijst

Een aantal eisen uit de handboeken van het Politiekeurmerk gaat over het toepassen van de juiste beveiligingsproducten zoals het hang- en sluitwerk. Het Politiekeurmerk test de producten niet zelf, maar de Stichting Kwaliteit Gevelbouw (SKG) doet dat wel en geeft een bepaald product, door middel van certificatie, één, twee of drie sterren. Aanvullende beveiligingsproducten worden gemerkt met een SKG-logo met één of twee "vinkjes": ✓✓* Met die beoordelingen zijn ze terug te vinden in de PKVW Beveiligingsrichtlijn en de Productenlijst. Deze PKVW Beveiligingsrichtlijn en de Productenlijst zijn een onderdeel van het Handboek Politiekeurmerk Veilig Wonen Bestaande Bouw. De meest recente versie van de richtlijn is gratis te downloaden via de webwinkel van het CCV.

Overgangsregeling bestaande bouw

Het handboek Bestaande Bouw 2011 is gepubliceerd door het CCV op 1 augustus 2011 en is vanaf deze datum de norm. De eisen in het handboek Bestaande Bouw 2008 mogen worden toegepast voor beveiligingsprojecten waarvan de uitvoering start of is gestart in de periode tot 1 november 2011.

Voor langdurige projecten waarvan de uitvoering voor 1 november 2011 is gestart, kan tot 1 augustus 2012 een certificaat worden verstrekt op basis van het handboek Bestaande Bouw 2008. Wanneer de verwachting is dat een project gaat uitlopen over deze termijnen, wordt aangeraden om contact op te nemen met de Landelijke beoordelingscommissie.

UITLEG CERTIFICATEN

Het handboek Politiekeurmerk Veilig Wonen Bestaande Bouw bestaat uit eisen verdeeld over drie categorieën:

- Woning (W)
 - verantwoordelijkheid van de woningeigenaar of huurder
- Complex (C)
 - verantwoordelijkheid van de eigenaar van het complex
- Omgeving (O)
 - verantwoordelijkheid van de gemeente

Een certificaat wordt uitgereikt zodra een woning, complex of omgeving aan de eisen voldoet. Voor de bestaande bouw zijn deze drie certificaten afzonderlijk van elkaar te behalen. Als alle drie de certificaten behaald zijn, kan het totale certificaat Veilige Wijk voor de bestaande bouw worden afgegeven. In de praktijk houdt dit in dat zodra het complex, de omgeving en minimaal 60% van de individuele woningen aan de eisen van het keurmerk voldoet, het certificaat Veilige Wijk behaald is.

Woning

Individuele woningen komen in aanmerking voor het certificaat Beveiligde Woning. Dit kunnen eengezinswoningen zijn, maar ook woningen die deel uitmaken van een appartementengebouw of flat. Voor individuele woningen geldt dat 'de schil' beveiligd moet zijn. Het gaat dan om de bereikbare ramen en deuren in de voor-, zij-, achtergevel en het dak. En zowel vaste als bewegende delen (ramen en deuren). Kortom, de beveiliging van alle ramen en deuren die toegang verschaffen tot de woning. Maar het gaat ook om buitenverlichting en rookmelders. De eigenaar, verhuurder, beheerder of huurder van één of meer woningen kan het certificaat Beveiligde Woning aanvragen. Als huurders het certificaat aanvragen is het aan te raden vooraf toestemming te vragen aan de eigenaar. De opdrachtgever kan advies, montage van de beveiligingsmaatregelen en een certificaat Beveiligde Woning aanvragen bij een PKVW-bedrijf. Ook woningcorporaties, die dan ook PKVW-bedrijf zijn geworden, verstrekken certificaten. Voor een projectmatige aanpak in de vorm van een renovatieproject waarbij complete gevelelementen vervangen worden, kunnen de certificaten Veilige Woning aangevraagd worden via een inspectie-instelling.

Een afgegeven certificaat Beveiligde Woning is tien jaar geldig. Na deze periode vervalt het certificaat en zal er opnieuw een PKVW-bedrijf langs moeten komen om de woning te controleren. Er wordt gekeken of de woning nog voldoet aan de dan geldende eisen van het Politiekeurmerk. Het kan immers zijn dat deze zijn aangepast aan de actuele modus operandi; de werkwijze van de gelegenheidsinbreker. Na controle van de woningen en eventuele aanpassingen kan het PKVW-bedrijf een nieuw certificaat afgeven.

Verzekering

Een bewoner dient zelf na te gaan of zijn verzekeringsmaatschappij korting geeft op het hebben van een certificaat Beveiligde Woning en of zij deze korting bieden gedurende de volledige geldigheidsduur van dit certificaat, namelijk 10 jaar. Bovendien kunnen bewoners van wie de waarde van hun inboedel erg hoog is, van hun verzekeringsmaatschappij te horen krijgen dat de woning in een hogere risicoklasse zit dan de meest voorkomende. Naast de maatregelen van het certificaat Beveiligde Woning moeten dan vaak aanvullende beveiligingsmaatregelen getroffen worden, zoals het aanleggen van een alarminstallatie.

Complex

Het certificaat Veilig Complex gaat om het zo veilig mogelijk maken van de gezamenlijke binnen- en buitenruimten, waarvoor eigenaren of beheerders van een gebouw of bouwblok verantwoordelijk zijn. De eisen gelden zowel voor een centrale hal, een berging als een galerij maar ook tuinen, achterpaden, binnenterreinen, schuren en groenvoorzieningen kunnen onder de eisen van het certificaat Veilig Complex vallen.

De eigenaar van een complex (woongebouw/bouwblok) kan het certificaat Veilig Complex aanvragen. Dit kan een woningcorporatie zijn, maar ook een particuliere verhuurder, een Vereniging van Eigenaren of een gemachtigde beherende instantie. Het certificaat Veilig Complex wordt verstrekt door een inspectie-instelling. Dit certificaat is vijf jaar geldig. Nieuwe certificaten kunnen bij een inspectie-instelling aangevraagd worden.

Omgeving

Het certificaat Veilige Omgeving heeft betrekking op openbare buitenruimten, inclusief elementen zoals straatmeubilair en haltes voor het openbaar vervoer. Bij het certificaat Veilige Omgeving draait het onder meer om voldoende openbare verlichting, veilige parkeerplaatsen en adequaat beheer.

Als een eigenaar van een bouwblok of complex hiervoor verantwoordelijk is, vallen de maatregelen onder het certificaat Veilig Complex. Is de gemeente verantwoordelijk, dan moet de ruimte voldoen aan de eisen in de categorie Omgeving. De gemeente kan bij een inspectie-instelling het certificaat Veilige Omgeving aanvragen. Dit certificaat is vijf jaar geldig.

Landelijke beoordelingscommissie

Voor meer zekerheid aan het begin van het traject kan de opdrachtgever gebruikmaken van de Landelijke beoordelingscommissie. Deze commissie beoordeelt het ingezonden plan, maar is geen adviesbureau. Als er gebouwd wordt volgens de door de Landelijke beoordelingscommissie goedgekeurde tekening, ontvangt u na realisatie en na inspectie door de

inspectie-instelling bij goedkeuring het betreffende certificaat. Wanneer van de ingediende plannen is afgeweken of uitvoeringsfouten zijn gemaakt, kunnen de inspectie-instellingen uiteraard het opgeleverde werk afkeuren. Het inschakelen van de Landelijke beoordelingscommissie is optioneel. Hieraan zijn wel kosten verbonden. De werkwijze en de tarieven van deze commissie staan vermeld op www.politiekeurmerk.nl evenals de beoordelingscriteria die deze commissie gebruikt voor het toetsen van een bouwplan.

Commissie van compenserende maatregelen

Dit handboek geeft concrete richtlijnen om aan de eisen van het Politiekeurmerk Veilig Wonen Bestaande Bouw te voldoen. Toch zijn er situaties denkbaar dat een alternatieve oplossing dezelfde resultaten kan behalen als de beschreven eisen in het handboek. Het CCV is van mening dat deze alternatieven onder de aandacht moeten kunnen worden gebracht. Dit kan bij de Commissie van compenserende maatregelen (voorheen Dispensatiecommissie). Hieraan zijn wel kosten verbonden. Verleende goedkeuringen voor planonderdelen, die in veel gevallen gebaseerd zijn op verklaringen van gelijkwaardigheid, worden voor individuele gevallen verleend. Op www.politiekeurmerk.nl staat beschreven hoe een verzoek kan worden ingediend en wat dit kost.

Kosten

Er zijn kosten verbonden aan het controleren en keuren van woningen, complexen en woonomgevingen in de bestaande bouw. Daarnaast zitten de kosten in de bestaande bouw vooral in het kopen en aanbrengen van goedgekeurd hang-en sluitwerk, verlichting, rookmelders en het op niveau brengen van het woongebouw en de woonomgeving. Het is daarom verstandig dat opdrachtgevers altijd van tevoren een offerte aanvragen. Acties om gedragsveranderingen bij bewoners teweeg te brengen kosten doorgaans niet heel veel geld, maar vragen vooral energie, geduld en herhaalde inzet. De effectiviteit van dit soort acties is wisselend.

UITLEG SCHEMA

Certificatieschema

Het certificatieschema beschrijft het certificeren van de dienst 'Politiekeurmerk Veilig Wonen' (PKVW), Woningbeveiliging. Door certificatie van deze dienst ontstaat een gerechtvaardigd vertrouwen dat de woning aan de eisen voldoet en daarmee voldoende inbraakwerend is. Bedrijven met de gecertificeerde dienst 'Woningbeveiliging PKVW', in dit schema PKVW-bedrijven genoemd, kunnen hierdoor aan mogelijke opdrachtgevers aantoonbaar maken dat de door hen geleverde dienst voldoet aan de gestelde eisen van het Politiekeurmerk Veilig Wonen.

3. INFORMATIEVOORZIENING

Meer informatie over het Politiekeurmerk Veilig Wonen staat op www.politiekeurmerk.nl. Zo'n 130.000 bezoekers weten jaarlijks deze website te vinden. De site is zo ingericht dat verschillende doelgroepen snel de voor hen relevante informatie kunnen vinden: bewoners, PKVW-bedrijven, projectontwikkelaars, woningcorporaties en gemeenten.

Publieksvriendelijke informatievoorziening, via de website maar ook in de vorm van diverse brochures, flyers en filmpjes, speelt een belangrijke rol bij de voorlichting die de gebruikers van het keurmerk krijgen over prettig en veilig wonen. Bewustwording is daarbij belangrijk. Als bewoners op de hoogte zijn van de risico's die ze lopen, zullen ze er eerder iets tegen doen. Veilig wonen is bewust wonen.

PKVW-SERVICEBUREAU

Om de professionele veiligheidspartners te ondersteunen, heeft het CCV het PKVW-servicebureau opgericht. Wie ondersteuning nodig heeft, kan bij de medewerkers van het bureau terecht (pkvw@hetccv.nl). Dit bureau heeft een aantal vaste activiteiten, zoals:

- regelmatig bezoeken van gemeenten, woningcorporaties en andere veiligheidspartners;
- bijeenkomsten organiseren (o.a. congressen, workshops, lezingen, harmonisatieoverleg);
- bijdrage leveren aan de PKVW-regeling (o.a. het schema en de voorlichtingsproducten);
- beheren en actualiseren van de handboeken 'Nieuwbouw' en 'Bestaande Bouw';
- verzenden van de nieuwsbrief 'Politiekeurmerk Veilig Wonen';
- maken en verspreiden van promotie- en informatiemateriaal voor zowel professionele partners als consumenten;
- beheren van de website en de helpdesk;
- organisatie van de Landelijke beoordelingscommissie.

Dat alles met de bedoeling het Politiekeurmerk Veilig Wonen zo toegankelijk mogelijk te maken voor iedereen die een bijdrage kan leveren aan een veiliger samenleving.

THEMAPAGINA'S VEILIGE WIJK

Het Politiekeurmerk Veilig Wonen reikt verder dan alleen het tegengaan van inbraken in woningen. Zo werkt het keurmerk ook preventief tegen overlast, vandalisme en criminaliteit op straat. Hoe? Door eisen te stellen aan het ontwerp van de woonomgeving, het wooncomplex en de individuele woning. Het Politiekeurmerk Veilig Wonen stelt ook andere eisen, gericht op voorzieningen (bijvoorbeeld verlichting en begroeiing) of een beheerplan. In dit hoofdstuk worden de volgende thema's uitgelicht: woningbrand, combinatie van zorg- en woonfunctie, geweld in de woonwijk, woningovervallen, speciale doelgroepen en woonoverlast en verloedering. Aan de hand van deze uiteenlopende thema's kunt u lezen hoe het Politiekeurmerk Veilig Wonen inspeelt op de praktijk en zodoende niet alleen een veilige woning maar een veilige omgeving creëert. Voor uitgebreidere informatie over deze thema's verwijzen wij u naar de internetsite www.hetccv.nl.

WONINGBRAND

Ieder jaar zijn er helaas weer woningbranden te betreuren. De statistieken van het CBS laten zien dat er 3.800 woningbranden met schade hebben plaatsgevonden in 2009¹, waarbij maar liefst 57 dodelijke slachtoffers en 1.100 gewonden waren te betreuren. De meeste dodelijke slachtoffers vallen in woningen. Van de 57 dodelijke slachtoffers in 2009 zijn er 37 omgekomen bij een fatale woningbrand. Zeker wat brand in de woonomgeving betreft, mag de emotionele schade niet over het hoofd worden gezien. De impact van brand in de eigen woning is enorm. Mensen raken vaak alles kwijt en de woning is voor langere tijd onbewoonbaar of zelfs onherstelbaar beschadigd. De totale directe schade door brand komt in 2009 uit op 887 miljoen euro. Veel mensenleed en schade kan worden voorkomen. Als mensen beter bewust zijn van de risico's kunnen ze brandgevaarlijke situaties voorkomen. Brandpreventie is daarbij belangrijk, zoals het ophangen van rookmelders, aanschaffen van blusdekens, bedenken en oefenen van vluchtroutes en het installeren van sprinklers.

BRANDVEILIGHEID EN HET PKVW

Binnen het Politiekeurmerk Veilig Wonen wordt aandacht gegeven aan brandveiligheid door middel van rookmelders, een vluchtvriendelijke deur en een beheerplan.

Rookmelder in nieuwbouw én bestaande bouw

De rookmelder is binnen de nieuwbouw en renovatieprojecten wettelijk verplicht. Het PKVW is de enige (crimi)regeling die rookmelders zowel in de nieuwbouw als in de bestaande bouw verplicht stelt. De meeste doden en gewonden vallen door rookvergiftiging, niet door vuur. Een goedwerkende rookmelder is daarom essentieel om aanwezig in een woning te wekken aangezien de meeste branden ontstaan terwijl men slaapt. Het is een veelvoorkomend misverstand te denken dat je in je slaap de rook zult ruiken en wakker zult worden. Rook bevat vaak koolmonoxide (CO) wat werkt als een slaapgas; wanneer dit wordt ingeademd, raakt iemand snel bewusteloos. Dankzij een rookmelder kunnen de aanwezigen tijdig de woning verlaten en de brandweer waarschuwen.

Oorzaken

Het Nederlands Instituut voor Fysieke Veiligheid (NIFV) heeft gericht onderzoek gedaan naar de oorzaken van fatale woningbranden die plaats hebben gevonden in 2009. De drie belangrijkste oorzaken bleken:

- Explosies
- Roken
- Kortsluiting

Verder komen brandstichting, spelen met vuur en verkeerd gebruik van elektrische apparatuur ook vaak voor. Bij ongeveer de helft van alle binnenbranden is de oorzaak echter niet (meer) te achterhalen.

Vluchtvriendelijke deur

Een vluchtvriendelijke deur zorgt ervoor dat een slachtoffer bij brand of bij een andere panieksituatie sneller kan vluchten. De deur is bestand tegen inbraken, maar is zonder sleutel van binnenuit te openen. Deze vluchtvriendelijke deur is een aanbeveling van het Politiekeurmerk Veilig Wonen waar niet zomaar overheen gestapt mag worden.

Brandpreventie vastleggen in beheerplan

Het beheerplan is een onderdeel van het Politiekeurmerk Veilig Wonen. Op www.politiekeurmerk.nl/gemeente/stappenplan staan voorbeelden van een beheerplan Veilig Complex. Brand maakt hier deel van uit met de volgende punten:

- **Het hebben van een vluchtplan en het oefenen ermee**
Het is belangrijk dat bewoners een vluchtplan hebben bij panieksituaties zoals brand. Het 'blind' oefenen van een vluchtroute en het vrijhouden ervan, kan vastgelegd worden in het beheerplan. Diverse corporaties hebben ervaring met projecten als 'schone trappenhuizen' waarbij een sticker geplakt wordt op alle spullen die op de vluchtroute in de weg staan, met de melding dat deze voor een bepaalde datum verwijderd worden om zo weer een schoon en veilig trappenhuis, entree of galerij te krijgen.
- **Controleren of de rookmelders het doen**
Leg in het beheerplan vast wie verantwoordelijk is voor het functioneren van de rookmelders die in corporatiewoningen geplaatst zijn. Dat kunnen de bewoners zelf zijn, maar bij de minder zelfredzame bewoners zou een complexbeheerder of wijkbeheerder hulp kunnen bieden. Of een actieve buurtvereniging die een keer per jaar een rondje door de wijk maakt om buurtbewoners te attenderen op brandpreventie en de rookmelders controleert.

¹ De meest recente cijfers ten tijde van het samenstellen van dit boek zijn van 2009. Actuele cijfers worden onder andere geplaatst op www.hetccv.nl.

Een rookmelder binnen het PKVW is verplicht

WAT KUNNEN PROFESSIONELE PARTIJEN DOEN?

Naast het voldoen aan de eisen van het PKVW op het gebied van brand, kunnen professionele partijen uiteraard meer doen om een brandveilige omgeving te creëren. Zoals het geven van huis-aan-huisadvies en deelname in Brandveilig Leven-projecten.

Huis-aan-huisadvies

Op het gebied van brandveiligheid spelen gemeenten hoofdzakelijk een rol in de bestuurlijke keuzes die gemaakt moeten worden. Daarom heeft de brandweer de taak om op preventief gebied te adviseren en te handhaven op het Bouwbesluit, Gebruiksbesluit en de Brandbeveiligingsverordening. Brandveilig gebruik van de woonomgeving wordt hiermee niet volledig gedekt. Woningbrandveiligheid is immers de verantwoordelijkheid van de bewoners zelf en daar is geen regelgeving voor waar de brandweer op handhaaft. Toch kiest een aantal brandweerkorpsen - vaak in samenwerking met de desbetreffende woningcorporatie - er voor om juist in woningen te controleren op brandveiligheid. Met huis-aan-huisbezoeken hoopt de brandweer het aantal woningbranden te verminderen en het veiligheidsbewustzijn van bewoners te vergroten. Hoe gaat het in z'n werk? Inspecteurs kijken samen met de bewoners of er brandonveilige situaties in de woning zijn. Zo wordt er bijvoorbeeld gekeken of er te veel stekkers op een stopcontact geplaatst zijn. Aan de hand van een checklist krijgen bewoners advies om de brandveiligheid in de woning te verbeteren. Daarbij wordt ook informatie en advies gegeven

“Verzekeraars helpen hun maatschappelijke partners bij het vergroten van het (brand)veiligheidsbewustzijn. Samen met hen streven verzekeraars voor 2015 naar installatie van (werkende) rookmelders in alle woningen in Nederland. De toolkit rookmelders van het Verbond van Verzekeraars geeft aan welke bijdrage verzekeraars hieraan (collectief) kunnen leveren.”

Verbond van Verzekeraars, Marko van Leeuwen

over bijvoorbeeld het maken van een vluchtplan en wat te doen in geval van brand. In het informatieboekje dat de inspecteurs achterlaten, zijn de belangrijkste tips na te lezen. Als het nodig is, plaatsen de inspecteurs ook (gratis) rookmelders.

Brandveilig Leven

Naast het huis-aan-huisadvies worden steeds bredere projecten opgestart op het gebied van brandveiligheid in woningen. Een belangrijke ontwikkeling is het Community Safety project gericht op risicowijken, zoals het project Brandveilig Leven dat zich richt op meerdere aspecten van veiligheidsbewustzijn bij risicogroepen, waaronder inwoners van achterstandswijken, ouderen en studenten.

In 2011 is het onderzoeksrapport ‘Investeren in brandveiligheid’² verschenen met een maatschappelijke kosten-batenanalyse. Een conclusie van dit onderzoek is dat investeren in de brandveiligheid van woningen het welzijn van Nederlandse burgers verhoogt. Er zijn drie concrete beleidsalternatieven met elkaar vergeleken om de brandveiligheid in woningen te verhogen. Het opstarten van Brandveilig Leven-projecten blijkt het meest gunstig uit de kosten-batenanalyse te komen.

MEER INFO

Meer informatie over brandveilig wonen:

- CCV instrument Brandveilige Wijk: www.hetccv.nl
- PKVW Beveiligingsrichtlijn en de Productenlijst: www.politiekeurmerk.nl
- Gemeente Amersfoort; project Veilig Wonen: www.veiligwonenamersfoort.nl
- Bouwbesluit (onderdeel brandveiligheid): www.bouwbesluitonline.nl
- Consument en Veiligheid: www.veiligheid.nl/brand
- Info.veiligheid: www.infopuntbrandveiligheid.nl/rollen/bewoner-huurder
- Brandweer: www.brandweer.nl/brandveiligheid/veilig_wonen

² Onderzoeksrapport ‘Investeren in brandveiligheid’ is uitgevoerd door SEO Economisch Onderzoek in samenwerking met COT voor het ministerie van Veiligheid en Justitie. Auteurs zijn I. Akker, L.A.W. Tieben, J.G.H. Bos, M.J. van der Veen.

ZORG- EN WOONFUNCTIE

Zorggerelateerde gebouwen en woongebouwen waarin een zorgfunctie verwerkt is, zullen steeds vaker een onderdeel van de wijk gaan worden. Ongeveer 80% van de ouderen blijft tot hun dood in de eigen woning wonen. Hierdoor is levensloopbestendigheid en flexibiliteit bij de ontwikkeling en realisatie van woningen en woonvoorzieningen gewenst.

De ervaring leert dat kleinschalige woonzorgvoorzieningen voor circa 25 bewoners goed ingepast worden in gewone woongebouwen. En buurtsteunpunten¹ en huiskamerprojecten² kunnen prima in leegstaande woningen gehuisvest worden. Dergelijke gebouwen zijn een onderdeel van de wijk, zonder dat zij een stempel van zorg opgedrukt krijgen. Voor de veiligheidspartners van het Politiekeurmerk Veilig Wonen reden om ook goed naar de veiligheid van deze gebouwen en woningen te kijken.

ZORG- EN WOONFUNCTIE EN HET PKVW

Woongebouwen met een zorgfunctie moeten voldoen aan voorwaarden op het gebied van:

- toegankelijkheid van het woongebouw;
- de inbraakwerendheid van ramen en deuren;
- de verlichting;
- de overzichtelijkheid van ruimten zoals bijvoorbeeld de entree;
- het zicht vanuit de woning op de persoon bij de voordeur;
- het beheerplan van het gebouw;
- vluchtroutes in geval van brand of andere panieksituaties.

Zo wordt in zorggebouwen of seniorencomplexen rekening gehouden met de plaatsing van rollators of scootmobielen, zodat deze geen vluchtroutes blokkeren én de kans op diefstal kleiner wordt.

Het gecombineerde woongebouw

In gebouwen waarin zowel een woonfunctie als zorgfunctie aangeboden wordt – zoals een praktijk voor fysiotherapie of een huisartsenpraktijk – let het Politiekeurmerk Veilig Wonen vooral op welke mensen zich waar mogen bevinden. Bezoekers van de zorginstelling mogen namelijk niet vrij het woongebouwgedeelte betreden. Bezoekers krijgen bijvoorbeeld via een aparte entree toegang. Een woongebouw met een gezamenlijke hoofdentree wordt wel toegestaan, maar dan is het trappenhuis of de lift naar de woonverdiepingen zo gemaakt dat deze niet toegankelijk is voor bezoekers van de zorginstelling.

Bewoners zullen waarschijnlijk ook van de zorgfuncties in hun gebouw gebruik willen maken. De zorginstelling wordt daarom voor de bewoners op een efficiënte manier bereikbaar gemaakt, zodat er toch voldaan wordt aan de eisen van het Politiekeurmerk Veilig Wonen.

WAT KUNNEN PROFESSIONELE PARTIJEN DOEN?

Als mensen in hun eigen omgeving kunnen blijven wonen, draagt dat bij aan hun geestelijk welzijn. Het is dus belangrijk dat er wijken gecreëerd worden waar mensen contact hebben met elkaar. Zoals woongebouwen voor senioren met collectieve faciliteiten intern maar ook voor het buitengebied, bijvoorbeeld jeu-de-boulesbaantjes en dergelijke.

Kleinschaligheid zorgt voor grotere betrokkenheid en betere sociale veiligheid. Bewoners kennen elkaar en een aantal vaste bezoekers van andere bewoners. Bewoners kunnen onderling afspraken maken dat zij elke dag even contact met elkaar hebben om te kijken of alles goed gaat.

“Voor mensen met een zorgindicatie is het zelfstandig wonen – al dan niet onder begeleiding - steeds vaker mogelijk. Je ziet dan dat de aspecten van inbraakbeveiliging en die van sociale aspecten (zoals sociale controle, laagdrempelige ontmoeting enzovoort) weleens haaks op elkaar staan. Bij het ontwerpen van een dergelijk woongebouw blijken de regels uit het Politiekeurmerk Veilig Wonen deze combinatie te maken, rekening houdend met beide aspecten. Dit zorgt voor een veilige en vertrouwde leefomgeving, essentiële elementen om het zelfstandig wonen van deze doelgroep mogelijk te maken.”

Eric Mathot, architect bij Van Dop + Mathot architecten

¹ Het buurtsteunpunt is een steunpunt volgens het nieuwe ‘Bij Bosshardt’-concept van het Leger des Heils. Doel is het stimuleren van de sociale samenhang in de buurt. Iedereen uit de wijk is welkom ‘Bij Bosshardt’ en kan zijn of haar bijdrage leveren. Het steunpunt haalt mensen uit hun sociale isolement en probeert ze meer vertrouwen in zichzelf en in de ander te geven.

² Het huiskamerproject is bestemd voor cliënten met psychogeriatrische en/of psychosociale problematiek die een indicatie hebben voor aanvullende verpleeghuiszorg. De medewerkers van het huiskamerproject begeleiden een groep cliënten van gemiddeld acht personen met problemen op deze gebieden.

Naast het regelen van de fysieke en sociale maatregelen is het ook belangrijk dat professionele partners bewoners attenderen op de organisatorische maatregelen. Bij deze maatregelen, zoals het goed afsluiten van de voordeur of eerst door het glas in de deur of deurspion kijken voordat men de deur opendoet, is het belangrijk om bewoners te betrekken. Afhankelijk van de mate van zelfstandigheid van deze bewoners, kunnen zij zelf de informatie van het Politiekeurmerk Veilig Wonen bestuderen of kan een begeleider worden gevraagd dit met de bewoners door te nemen.

Het Politiekeurmerk Veilig Wonen biedt informatie afgestemd op verschillende doelgroepen zoals senioren en mensen die minder zelfredzaam zijn.

MEER INFO

Voor meer informatie over de inspectie van woon- en zorggebouwen, kunt u contact opnemen met een inspectie-instelling, te vinden via www.politiekeurmerk.nl. Eveneens vindt u op deze internetsite meer informatie over senioren en veiligheid.

Gebouw waarin woon- en zorgfunctie is gecombineerd

GEWELD IN DE WOONWIJK

Het meeste geweld tussen onbekenden¹ vindt plaats in de woonwijk. Dat is dus meer dan in het uitgaansleven of in het verkeer. De aanleiding voor geweld in de woonwijk zijn vooral burenruzies die uit de hand lopen, jongerengroepen die uit verveling of voor de kick bewoners of passanten provoceren en personen die in de war zijn en in een woonwijk voor problemen zorgen.

Geweld in de woonwijk is tot dusver een onderbelicht probleem. Slechts een enkele gemeente heeft de aanpak van geweld in de woonwijk als prioriteit. Terwijl geweld in de woonwijk wel degelijk een probleem is, zo blijkt uit onderzoek. Daar komt bij dat een bewoner de problemen niet zomaar kan ontlopen. Bij problemen in het uitgaansleven kun je besluiten om elders uit te gaan. Als je met geweld wordt geconfronteerd op de plek waar je woont, dan is het lastig dit te ontwijken. Het kan het veiligheidsgevoel van bewoners enorm aantasten. Daarom is de aanpak van geweld in de woonwijk van groot belang.

GEWELD IN DE WOONWIJK EN HET PKVW

Binnen het Politiekeurmerk Veilig Wonen zijn er eisen en aanbevelingen die bijdragen aan het verkleinen van het risico op geweld in de woonwijk. Het gaat dan met name om maatregelen in de openbare ruimte. Een voorbeeld daarvan is verlichting. Door goede verlichting lopen (potentiële) daders groter risico dat ze worden gezien, herkend, gestoord of aangehouden. Een ander effect is dat mensen vaker gebruik maken van de straat, waardoor er meer informele sociale controle is en 'natuurlijke' surveillance (sociale ogen). De juiste straatverlichting geeft de wijk bovendien een betere uitstraling; het imago van de buurt wordt beter.

Verder wordt bij een nieuwbouwproject maar ook bij grootschalige renovatie in wijken onder meer gekeken naar de opzet van de wijk, de locatie van speelvoorzieningen en het gebruik van de openbare ruimte door verschillende gebruikersgroepen. Om escalatie te voorkomen kun je in het ontwerp van de wijk al goed nadenken hoe gebruikersgroepen zo weinig mogelijk overlast van elkaar ondervinden.

Personen tussen de 12 en 24 jaar blijken relatief vaak bij geweld in de woonwijk betrokken te zijn. Bovendien zijn er verschillende typen geweldplegers: de gemiddelde burger die emotioneel wordt en, soms onder invloed van alcohol of drugs, zijn zelfbeheersing verliest. Daarnaast heb je personen die zichzelf moeilijk beheersen en sowieso een sterke neiging tot agressief gedrag hebben. Ook heb je personen die plotseling kunnen exploderen in geweld als ze lang geprovoceerd of gefrustreerd worden. Tot slot heb je personen die bewust geweld en conflicten opzoeken.

Bron: Van Ham, T. en Ferwerda, H. (2010). Geweld in woonwijken: aard, omvang, achtergronden en mogelijkheden voor een aanpak. Bureau Beke.

1 Onbekenden wil zeggen: mensen die elkaar niet of alleen van gezicht kennen.

Het aanpassen van de fysieke omgeving kan soms bijdragen aan de voorkoming van geweld in de woonwijk. Overlastgevende hangjongeren zoeken overdekte plekken uit. Soms zo dicht bij de woning dat ze zelfs op de vensterbanken gaan zitten. Wanneer dat avond na avond plaatsvindt, kan een escalatie plaatsvinden met de bewoners die rustig in huis willen verblijven. In dergelijke gevallen kan gedacht worden aan het plaatsen van tuintjes met veel groen als scheiding tussen de openbare ruimte, het verwijderen van hekjes waarop wordt gezeten, het verwijderen van overkappingen tegen regen en het afschermen van trappenhuisen en galerijen voor onbevoegden.

WAT KUNNEN PROFESSIONELE PARTNERS DOEN?

Bij de aanpak van geweld in de woonwijk zijn vooral gemeente en politie aan zet. Maar ook jongerenwerk, OM en zorginstellingen kunnen een belangrijke bijdrage leveren aan de probleemanalyse en het formuleren van een aanpak.

Een goede analyse van het probleem is belangrijk voor een succesvolle aanpak van geweld in de woonwijk. Immers, een groep jongeren die bewust bewoners provokeert, vraagt om een andere aanpak dan een emotionele burenruzie die uit de hand loopt. De aanpak van geweld in de woonwijk vraagt dus om maatwerk.

De Gebiedsscan Criminaliteit en Overlast kan uitkomst bieden bij de analyse van het probleem. De gebiedsscan bestaat uit het systematisch bijeenbrengen van beschikbare kennis en informatie over de criminaliteit en overlast in wijken. Daarbij wordt de straatkennis van politiemensen (wijkagenten) maar ook van bijvoorbeeld wijkbewoners, winkeliers, gemeentelijke diensten en woningcorporaties, gekoppeld aan geregistreerde (politie)gegevens over aangiftes en meldingen van delicten. Zo ontstaat een goed en onderbouwd beeld van belangrijke problemen, probleemlocaties ('hotspots') en probleemgroepen ('hot groups').

“Veilig wonen gaat verder dan een veilige woning. Op straat in je woonwijk ervaar je het veilige hang- en sluitwerk van je woning maar beperkt. Het veiligheidsgevoel op straat wordt vooral bepaald door de kans dat je de dader tegenkomt die eerder gewelddadig tegen je was. Doe dus ook het nodige aan het 'hang- en sluitwerk' van je woonomgeving. Bijvoorbeeld het in beeld brengen en integraal aanpakken van 'geweldveelplegers'. Daarnaast moeten mensen die zich onveilig voelen daarover praten, in buurtvergaderingen of met een wijkagent”.

Peter Kortekaas, Commissaris van Politie en programmamanager Geweld, Politie Amsterdam-Amstelland

Bewoners spelen een belangrijke rol bij het aanpakken van geweld in de woonwijk. Zeker als het gaat om uit de hand gelopen burenruzies en kleine conflicten tussen bewoners en jongerengroepen. Bij milde conflicten kan Buurtbemiddeling¹ een geschikt instrument zijn om geweld-escalatie te voorkomen. Ook het instellen van gedragscodes, waarbij bewoners vrijwillig afspraken maken over gewenst en ongewenst gedrag in de wijk, kan helpen.

Bij ernstige incidenten is een stevige inzet nodig van gemeente, politie en justitie. Verscherpt toezicht op hotspots en een persoonsgerichte aanpak zijn dan goede mogelijkheden. De Dadergerichte Aanpak Geweld (DAG) is een specifieke toepassing van een persoonsgerichte geweldsaanpak; (potentiële) daders van geweld worden in de gaten gehouden en krijgen een behandeling op maat. Meer informatie over DAG staat op de website www.veiligheidshuizen.nl.

MEER INFO

Voorbeelden van hoe gemeenten problemen in woonwijken aanpakken, zijn terug te vinden in het dossier 'wijkinterventies' op de CCV website.

1. Buurtbemiddeling bestaat 15 jaar in 2011. Onderzoek van het CCV 'Buurtbemiddeling werkt!' wijst uit dat direct betrokkenen, wijkagenten en woonconsulenten vinden dat buurtbemiddeling werkt.

WONINGOVERVALLEN

Een woningoverval is niet de meest voorkomende, maar wel één van de meest ingrijpende vormen van criminaliteit en onveiligheid in de wijk. In 2010 waren er 767 overvallen op woningen. Overvallen op woningen zijn de meest gewelddadige overvallen: de kans op gewonden en doden is groter dan bij overvallen op bedrijven. De meeste overvallers (55%) komen binnen door gewoonweg aan te bellen. De overvallers kunnen zich voordoen als een bezorger van post of bloemen, ze vragen of ze gebruik mogen maken van het toilet of ze stellen zich voor als de nieuwe burens. Overvallers gaan dus geraffineerd te werk. Daarnaast wordt er ingebroken of ingeslopen, bewoners worden overrompeld of overvallers zijn bekenden van het slachtoffer.

WONINGOVERVALLEN EN HET PKVW

Een (woning)overval helemaal voorkomen, is helaas onmogelijk. Maar gemeenten, politie, woningcorporaties en bewoners kunnen wel veel doen om de kans op een overval te verkleinen, onder andere door de inzet van het Politiekeurmerk Veilig Wonen. Binnen het Politiekeurmerk Veilig Wonen zijn er diverse eisen en aanbevelingen die eraan bijdragen om het risico op een woningoverval te verkleinen.

Zicht op de deur

Een van de eisen van het keurmerk is dat bewoners altijd kunnen zien wie er voor de deur staat. Bijvoorbeeld door glas in of naast de deur of een deurspion. Bij een wooncomplex wordt er gekeken naar het toegangsbeheer en het toezicht, bijvoorbeeld door de huismeester. Bewoners worden via informatiemateriaal en bij voorkeur door een bordje bij de entree geattendeerd dat ze geen andere mensen mee naar binnen laten lopen.

Verlichting

Verlichting bij de deur zorgt ervoor dat je de persoon kunt zien, voordat je besluit de deur te openen. Maar ook openbare verlichting vergroot de kans dat de dader door passanten wordt gezien.

Goed hang- en sluitwerk

Een van de technieken om binnen te komen met een overval is inbreken via ramen en deuren, bijvoorbeeld wanneer de bewoner niet opendoet. Het Politiekeurmerk zorgt ervoor dat bereikbare ramen en deuren minimaal drie minuten inbraakwerend zijn. Dit geeft de bewoner de gelegenheid 112 te bellen en burens te alarmeren.

Een slachtoffer van een woningoverval vertelt over de impact die de overval op haar leven heeft. “Na de overval heb ik een slot op mijn slaapkamerdeur laten zetten, omdat ik me toch nog steeds onveilig voelde in mijn eigen huis. Ik had wel een mobiel naast mijn bed liggen, maar ik bleef me maar onveilig voelen. Als er een geluidje was, dan zat ik recht overeind in bed. Nu met het slot erop heb ik, hoop ik, de tijd om te bellen, bijvoorbeeld als er een inbreker komt.”

Bron: website politie Noord-Oost Gelderland, www.nog.nl/overvallen

Groenbeheer

Het groenbeheer door huurders en eigenaren zorgt er voor dat er vanaf andere woningen of de straat zicht is op de voordeur. Op deze manier kan er sneller hulp worden ingeroepen.

Kierstandhouder

De kierstandhouder is per 1 augustus 2011 een eis in het Politiekeurmerk Veilig Wonen Nieuwbouw. De kierstandhouder moet voldoen aan de SKG KE 573. Naar alle waarschijnlijkheid zal per 1 juli 2014 de kierstandhouder ook in het Politiekeurmerk Veilig Wonen Bestaande Bouw een eis zijn. Het Politiekeurmerk Veilig Wonen geeft dus vooralsnog in de bestaande bouw als aanbeveling aan dat er een kierstandhouder wordt geplaatst bij de voordeur, tenzij er technische en/of functionele beperkingen zijn. Een voorbeeld hiervan is een gang die nagenoeg even breed is als de voordeur. De bewoner is dan niet in staat om door de ontstane kier te communiceren of een document aan te pakken. In dat geval heeft een kierstandhouder geen meerwaarde. Het beveiligingsinstrument is eenvoudig door bewoners te plaatsen, is aantrekkelijk geprijsd en in veel bouwmarkten te koop. Ook met een kierstandhouder is het belangrijk om eerst door het glas of deurspion te kijken wie er voor de deur staat, voordat de deur wordt opengedaan.

Vluchtmogelijkheid van de bewoner

Door een vluchtvriendelijke deur heeft een slachtoffer van een woningoverval meer kans om sneller te vluchten. De deur is bestand tegen inbraken, maar is zonder sleutel van binnen uit te openen. Deze vluchtvriendelijke deur is een belangrijke aanbeveling in het handboek waar niet zomaar overheen gestapt mag worden.

Flyers en brochures

Het Politiekeurmerk heeft een uitgebreide brochurelijn die door professionele partners te bestellen is en door alle bezoekers van de website gratis is te downloaden en te printen. Een van de flyers gaat over het verkleinen van de kans op een woninginbraak, babbeltroc of woningoverval met daarin nuttige informatie en tips.

WAT KUNNEN PROFESSIONELE PARTIJEN DOEN?

Een integrale ketenaanpak waarbij gemeente, politie, OM, woningcorporaties en bewoners samenwerken, vormt de basis voor een goede aanpak van overvalcriminaliteit.

Als het gaat om preventie hebben professionele partijen de wijkbewoners nodig. Bewoners betrekken kan door goede voorlichting en communicatie, bijvoorbeeld door partners als buurtpreventieteams, woningcorporaties, de brandweer en de wijkagent. Zij kunnen mensen bewust maken van onveiligheid in de wijk door te vertellen over onderwerpen als inbraak, babbeltrocs en woningovervallen, zonder ze onnodig angstig te maken.

Mocht het tot een overval komen, dan zijn gemeente, politie en OM belangrijke partners bij de aanpak van (potentiële) daders. Veel overvallers hebben eerder een misdrijf gepleegd en zijn bekenden van de poli-

Het aantal gepleegde woningovervallen is tot en met 2009 gestaag toegenomen. In 2009 waren er 841 overvallen op een woning. 2010 laat een afname zien van circa 10%, waardoor het aantal woningovervallen op 767 komt. Bij woningovervallen wordt bij de slachtoffers een onderscheid gemaakt naar senioren, bewoners met een ondernemersbelang en een groep overige particulieren. Ongeveer 25% van de woningovervallen vindt plaats in het criminele circuit. De meeste overvallen komen voor bij de categorie 'overige particulieren'. De typen woningen die het vaakst worden overvallen zijn rijtjeshuizen en flats. Daarna volgen de vrijstaande huizen en appartementen. Deze gegevens zijn niet relatief; ze zijn niet afgezet tegen het aantal woningen dat Nederland per type kent.

Circa 63% van de woningen wordt overvallen tussen 17:00 en 02:00 uur. De piek (circa 26%) ligt tussen 20:00 en 23:00 uur. Een waarschijnlijke verklaring voor het 'populaire' tijdstip tussen 20:00 en 23:00 uur is het feit dat bewoners 's avonds vaker thuis zijn dan overdag. Per regio kunnen exacte cijfers verschillen. Om deze reden is een analyse per regio belangrijk voor een succesvolle aanpak van overvalcriminaliteit.

Bron: KLPD-IPOL 2011: analyse van circa 200 woningovervallen

tie. Bovendien is door de shortlistmethodiek' duidelijk of en welke criminele groepen er zijn in een gemeente. Gebruik deze kennis om (potentiële) daders in de gaten te houden en aan te pakken. Zorg ervoor dat de motivatie voor een dader om een overval te plegen (zoals verslaving, vergelding in het criminele circuit, snel geld) wordt weggenomen. Het Veiligheidshuis² is daarin een belangrijk instrument.

Professionals als gemeenten en woningcorporaties moeten er voor zorgen dat bewoners op de hoogte zijn van het RAAK principe (Rustig blijven, Accepteren, Afgeven en - wanneer het geen gevaar oplevert - Kijken) zodat als er sprake is van een overval de bewoners weten hoe te handelen. Verder: verleen nazorg aan de slachtoffers en informeer de buurt over de overval en preventieve maatregelen.

Investeer in het afpakken van de buit van daders, mocht de overval succesvol zijn geweest. Ook is het belangrijk om aan (potentiële) daders te communiceren dat een overval niet loont; communiceer bijvoorbeeld wanneer een overval is mislukt, dat de buitopbrengst zeer gering is, dat de strafeisen zijn verhoogd en dat ze in de gaten worden gehouden, bijvoorbeeld door camera's.

MEER INFO

Meer informatie over de lokale, regionale en landelijke aanpak van overvallen staat in het dossier 'overvalcriminaliteit' op de website van het CCV: www.hetccv.nl.

1 Alle regiokorpsen van politie en veel gemeenten in Nederland maken gebruik van de shortlistmethodiek of groepsaanpak. Voor deze methode wordt gebruikt gemaakt van de 'shortlist groepsriminaliteit' en worden problematische jeugdgroepen in beeld gebracht en onderverdeeld in hinderlijke, overlastgevende of criminele jeugdgroepen.

2 Het veiligheidshuis is een lokaal of regionaal samenwerkingsverband van verschillende veiligheidspartners, gericht op een integrale, probleemgeoriënteerde aanpak van criminaliteit en het bevorderen van sociale zekerheid. Drie kernthema's spelen een rol: veelplegers, huiselijk geweld en risicojeugd.

SPECIALE DOELGROEPEN

STUDENTEN EN HET PKVW

Studentenhuysvesting is in veel universiteits- en hogeschoolsteden een belangrijk onderwerp. Niet alleen omdat het aantal studenten per jaar toeneemt en dit om specifieke huisvesting vraagt, maar ook omdat deze groep kwetsbaar is als het gaat om woninginbraken.

Studenten hebben over het algemeen niet veel geld in huis, maar wel verhandelbare spullen zoals laptops, smartphones en andere gadgets. Door een grote inloop van mensen in een studentencomplex en een tekort aan preventieve maatregelen, is het vaak erg eenvoudig om een inbraak te plegen in een studentenwoning. Daarnaast komt insluiping veelvuldig voor. Toch kunnen studentenwoningen het Politiekeurmerk Veilig Wonen krijgen. Soms is er sprake van kamerbewoning in een klein compartiment, met gezamenlijk gebruik van faciliteiten. Het Politiekeurmerk Veilig Wonen stelt dat indien er maximaal vier kamers in een unit liggen er certificaten Beveiligde Woning mogen worden afgegeven indien de unit voldoet aan de geldende eisen.

WAT KUNNEN PROFESSIONELE PARTIJEN DOEN?

Het is zowel de taak van de verhuurder als de gemeente om een veilige woonomgeving voor studenten tot stand te brengen. Van de verhuurder mag verwacht worden dat de woning in ieder geval van goed hang- en sluitwerk is voorzien. De gemeente is verantwoordelijk voor het inrichten van de openbare ruimte.

Bij verschillende verhuurders is het toegestaan dat bewoners zelf voorzieningen aanbrengen om hun woning op PKVW-niveau te beveiligen. Dit is de zogenoemde ZAV-regeling (Zelf Aangebrachte Voorzieningen). De verhuurder is hierin ondersteunend en heeft hiervoor vaak budget beschikbaar.

Wanneer er behoefte is onder studenten om collectief onderdelen van de woning op PKVW-niveau te brengen, kan de verhuurder dit vaak tegen lagere kosten realiseren. De kosten die de verhuurder voor het aanbrengen van de beveiliging maakt, kunnen dan eventueel verwerkt worden in een lichte huurstijging.

In de praktijk zie je dat panden waarvan de nieuwe bestemming nog niet duidelijk is (renovatie of sloop), beschikbaar worden gesteld voor tijdelijke studentenhuysvesting. Deze verouderde panden voldoen vaak niet aan de veiligheidsnormen van het Politiekeurmerk Veilig Wonen. Wanneer in die gevallen niet het volledige keurmerk kan worden afgegeven, dan zijn er nog voldoende maatregelen te treffen die voor een veiliger woonomgeving zorgen.

Niet alleen fysieke beveiliging verbetert de veiligheid van studentenwoningen, ook studenten bewust maken van de risico's van hun eigen gedrag kan daaraan bijdragen. Het is belangrijk dat zij er bijvoorbeeld niet blind op vertrouwen dat anderen de voordeur altijd goed op slot doen. Ook moeten zij consequent waardevolle goederen uit het zicht opbergen en hun kamer goed afsluiten. Deze bewustwording vereist continu aandacht, omdat gedragsaanpassing in een studentenpopulatie moeilijker te bewerkstelligen is dan bij bewoners van reguliere huisvesting onder andere doordat studenten veel verhuizen.

MEER INFO

Organisatorische maatregelen:

www.politiekeurmerk.nl/consument/preventietips.

De afgelopen jaren heeft Stichting Studentenuysvesting (SSH) diverse nieuwe studentencomplexen gerealiseerd in Utrecht, waar de woningnood onder studenten nog steeds erg hoog is. De woningen in een aantal van deze complexen zijn voorzien van een PKVW-certificaat Beveiligde Woning. Uit de praktijk blijkt dat het soms lastig is een heel complex te certificeren, doordat de grond rondom complexen vaak aan een derde partij toebehoort.

In het ontwerp is rekening gehouden met de ontsluiting van woningen in het gebouw. Met minimale middelen zijn hele verdiepingen toegankelijk gemaakt voor uitsluitend de bewoners die daar wonen. Dergelijke middelen moeten ervoor zorgen dat de sociale controle onder deze huurders vergroot wordt.

Naast de PKVW-eisen investeert SSH extra in veiligheid, zo is er in de grotere complexen cameratoezicht.

“Voor een veilige leefomgeving staat een gecertificeerde woning alleen niet garant. Hiervoor zijn zowel SSH als de huurder verantwoordelijk. Door huurders te informeren over wat zij kunnen doen om diefstal en onveilige situaties tegen te gaan creëer je bewustwording en begrip.”

Arnold Nieuwendijk, projectleider Vastgoed bij SSH te Utrecht

SENIOREN EN HET PKVW

Ongeveer 80 procent van de ouderen blijft tot hun dood in de eigen woning wonen. Het overheidsbeleid is er ook steeds meer op gericht dat ouderen zo lang mogelijk zelfstandig blijven wonen en niet hun oude dag slijten in verzorgingstehuizen. Veiligheid is een absolute voorwaarde om ervoor te zorgen dat ouderen actief mee blijven doen in de samenleving. Helaas voelen veel senioren zich wel eens onveilig. Hierdoor gaan ouderen minder de straat op en worden zij in hun vrijheid van handelen beperkt.

Veel ouderen moeten beter worden voorgelicht over de maatregelen die ze kunnen nemen om hun woning te beveiligen. En over oplichting aan de deur, door tips te geven hoe ze dit kunnen voorkomen. Bijvoorbeeld door vreemden niet zomaar binnen te laten, nooit je pincode af te staan en alert en bedachtzaam te zijn op smoesjes. De gemeente, politie en woningbouwcorporaties moeten hiervoor de handen ineenslaan en regelmatig voorlichtingsavonden organiseren in de wijk. De praktijk laat zien dat op dergelijke bijeenkomsten bewoners zelf vaak bruikbare tips voor elkaar hebben. Wijkraden kunnen daarbij een rol spelen. En via welzijnsinstellingen en buurthuizen kunnen ouderen elkaar informeren en voorlichten over veilig wonen.

WAT KUNNEN PROFESSIONELE PARTIJEN DOEN?

Gemeenten kunnen in samenwerking met politie, brandweer, woningcorporaties, verenigingen van eigenaren, ouderenbonden en vrijwilligersorganisaties samenwerken om de senioren voor te lichten over onderwerpen als inbraken, babbeltrucs en woonoverlast. Deze professionele partijen kunnen senioren ervan doordringen dat ze zelf veel aan hun eigen veiligheid kunnen bijdragen, zonder dat ze angstig hoeven te zijn.

In de brochure 'Senioren en Veiligheid, wat u zelf aan veiligheid kunt doen' krijgen lezers een toelichting op PKVW-maatregelen om inbraken te voorkomen en leren ze hoe om te gaan met onbekenden aan de deur. Ook biedt de brochure tips voor veiligheid op straat en handige telefoonnummers. De brochure 'Senioren en Veiligheid' kan in de CCV-webwinkel besteld worden voor verdere verspreiding.

"Ik ben na het overlijden van mijn man gaan samenwonen met een goede vriendin die eveneens weduwe geworden is. Behalve de gezelligheid, kunnen we op deze manier ook voor elkaar zorgen als dat in de toekomst nodig wordt en we voelen ons samen veiliger en prettiger".

Deelnemster CDA congres, 18 februari 2011 Heerhugowaard

Wonen in een veilige woning en woonomgeving dat is 'veilig zijn' en 'zich veilig voelen'. Nu steeds meer senioren langer in de eigen woning blijven wonen, hebben zij meer aandacht voor 'handige' tips en aanpassingen, maar zal ieder ook alert moeten blijven op wie zij toegang tot hun woning of het wooncomplex geven. Eigen verantwoordelijkheid en aandacht voor 'veiligheid' is noodzakelijk. Bouwkundige en -technische aanpassingen uit Woonkeur, het tijdig (laten) aanbrengen van noodzakelijke persoonsgebonden voorzieningen en tips uit het Politiekeurmerk Veilig Wonen kunnen door senioren ingezet worden om de veiligheid in en om de woning te vergroten. Maar vooral de 'eigen' houding is van groot belang, daarom adviseren wij: controleer gegevens, vraag zo nodig aanvullende informatie, blijf kalm en wees alert. Bij twijfel houdt u uw deur gesloten.

Juanita Bouman, adviseur belangenbehartiging, ANBO (onafhankelijke belangen- en emancipatieorganisatie voor senioren in Nederland)

MEER INFO

Senioren & veiligheid:
www.politiekeurmerk.nl/consument/senioren_en_veiligheid
www.anbo.nl

WOONOVERLAST EN VERLOEDERING

Eén op de drie Nederlanders heeft wel eens met woonoverlast te maken gehad. De overlast die bewoners daarvan ervaren, kan verschillende oorzaken hebben. Een afwijkende leefstijl van bewoners kan bijvoorbeeld botsen met die van anderen en de omgang van bewoners kan bemoeilijkt worden door psychische aandoeningen of verslavingsproblematiek. De woning kan oneigenlijk gebruikt worden, waardoor mensen zich minder verantwoordelijk voelen voor hun eigen woning en de omgeving. Idealiter lossen bewoners die last hebben van elkaar, hun geschillen onderling op. Maar in bepaalde gevallen kunnen, durven of willen ze dat niet. Structurele woonoverlast kan van invloed op de gezondheid zijn en stress veroorzaken. Daarbij komt dat bewoners zich niet meer veilig voelen in hun eigen huis. In een woonomgeving waar vernielingen zijn toegebracht aan gebouwen en straatmeubilair en waar deze vernielde goederen niet op korte termijn zijn gerepareerd, worden bepaalde individuen sneller verleid om criminele activiteiten te ondernemen. Zoals straatroof, geweldpleging en diefstal.¹

WOONOVERLAST EN HET PKVW

Preventieve maatregelen om woonoverlast tegen te gaan, zijn een belangrijk element van het Politiekeurmerk Veilig Wonen. Te denken valt aan schuine postvakken zodat er geen rommel bovenop gelegd kan worden, voldoende prullenbakken, antigraffiti-coating of het laten begroeien van muren en elektrahuisjes om graffiti tegen te gaan.

Bij het Politiekeurmerk Veilig Wonen Nieuwbouw is het beheerplan bij woongebouwen een eis en het beheerplan voor de woonomgeving is als aanbeveling meegenomen. Voor de bestaande bouw is het beheerplan voor zowel het complexniveau als voor de woonomgeving een eis. Het beheerplan bevat afspraken hoe bewoners, de huismeester en professionele partners zoals de woningcorporatie en de gemeente zorgdragen voor een 'schone, hele en veilige woonomgeving'. Gesignaleerde vervuiling, vernielingen en defecten aan bijvoorbeeld verlichting moeten worden gemeld. Dat reparaties daadwerkelijk worden verricht, moet worden gecontroleerd. Ook het bijhouden van de groenvoorziening zodat zichtlijnen in stand blijven, levert een bijdrage aan de veiligheid in de woonomgeving.

Het beheerplan kan worden uitgebreid met afspraken op het gebied van sociale woonoverlast, zoals gedragsregels. Wanneer de woonoverlast toeneemt of de gevaarstelling voor de omgeving groter wordt, is de huismeester of de Vereniging van Eigenaren niet meer de vanzelfsprekende partij om contact mee op te nemen. Deze zaken dienen snel door veiligheidsprofessionals te worden opgepakt en afgehandeld. Ook hierover kunnen in een beheerplan afspraken worden vastgelegd.

WAT KUNNEN PROFESSIONELE PARTIJEN DOEN?

Door tijdig overlastsituaties te signaleren en bespreekbaar te maken kan in een vroegtijdig stadium een interventie worden gepleegd. Hierbij is over het algemeen geen inzet van veiligheidsprofessionals noodzakelijk: de bewoners lossen het probleem onderling, zelfstandig of door tussenkomst van buurtbemiddeling op.

Nederland telt ongeveer 150 buurtbemiddelingsprojecten in 164 gemeenten. Van het totaal aantal door buurtbemiddeling opgepakte zaken wordt 65% naar tevredenheid opgelost. Buurtbemiddeling wordt ingezet in een vroeg stadium van de overlast of problemen. Vrijwilligers die zijn opgeleid voor buurtbemiddeling, proberen partijen met elkaar in contact te brengen zodat de problemen in goed overleg kunnen worden opgelost.² Het voordeel van deze werkwijze is dat mensen zelf verantwoordelijk zijn voor de oplossing van het conflict en dat escalatie kan worden voorkomen.³

Voordelen van tegengaan woonoverlast

Door woonoverlast structureel aan te pakken, worden wijken prettiger en veiliger om in te wonen. Bewoners waarderen de toegenomen leefbaarheid van de wijk. Gemeenten en woningcorporaties die een bijdrage leveren in de aanpak van woonoverlast krijgen hierdoor een beter imago. In wijken waar woonoverlast adequaat wordt aangepakt, verbetert ook de subjectieve veiligheidsbeleving van bewoners. Een ander belangrijk voordeel is dat door tegengaan van overlast en verloedering beschadigingen aan publieke middelen en bijkomende onkosten worden voorkomen.

1 Onderzoek Broken-Windowstheory, veldexperimenten in Groningen, Lindenberg, Steg en Keizer 2008.

2 Benchmark Buurtbemiddeling 2009, door 97 projecten werden gegevens aangeleverd. Er kwamen in totaal 9.200 meldingen binnen. Daarvan waren 7.600 zaken geschikt voor BB. Gemiddeld kwamen er in een gemiddelde gemeente van 75.000 inwoners zo'n 95 meldingen binnen. Hiervan werden gemiddeld 78 meldingen afgehandeld door buurtbemiddeling waarvan tweederde werd opgelost.

3 <http://www.hetccv.nl/instrumenten/Buurtbemiddeling/index>

Wanneer bewoners zich niet meer laten aanspreken op woonoverlast en de inzet van buurtbemiddeling niet meer werkt, is het de taak voor de professionals om de regie over te nemen. Belangrijk is dat afspraken worden gemaakt wie de klachten bij een situatie van woonoverlast verzamelt, de woningeigenaar, de gemeente of de politie. Door de ervaren woonoverlast structureel te blijven melden, kan een gedegen dossier van een overlastsituatie worden opgebouwd. Dit dossier kan vervolgens als bewijsmateriaal worden gebruikt bij (juridische) stappen tegen de veroorzaker van de woonoverlast. Het is belangrijk een dwangmiddel toe te passen dat zich goed leent voor de betreffende overlastsituatie. Het doel zal altijd moeten zijn de overlast te laten ophouden, zodat er weer een (prettig) leefbaar klimaat ontstaat en het gevoel van veiligheid toeneemt bij bewoners die de overlast hebben ervaren. De handreiking *Aanpak Woonoverlast en Verloedering*, die de VROM-Inspectie⁵ in mei 2010 heeft uitgebracht, verstrekt voorbeelden van de aanpak van diverse vormen van woonoverlast en de rol die partijen in deze aanpak spelen. Ook gaat de handreiking in op de wetgeving die kan helpen bij de handhaving van zware vormen van woonoverlast.

Wanorde verspreid zich

Om norm- en regelovertredend gedrag te voorkomen wordt nu vaak eenzijdig vertrouwd op het afschrikwekkende effect van sancties. Beleidsmakers moeten echter de invloed van de omgeving niet uitvlakken. Dat vindt onderzoeker Kees Keizer van de Rijksuniversiteit Groningen. Door de juiste omgeving te scheppen, kun je volgens hem de invloed van regels enorm vergroten.

Uit zijn onderzoek naar normovertredend gedrag (zoals bijvoorbeeld graffiti spuiten en rommel op straat achterlaten) blijkt dat dit niet alleen dit gedrag, maar ook ander normovertredend gedrag in de hand werkt. Zo liet één van de experimenten in het onderzoek zien dat rommel op straat zelfs stelen in de hand werkt. Het bevestigde de kern van de Broken Windows-theorie: wanorde verspreid zich.

Een regel heeft meer invloed als mensen zich onderdeel voelen van de gemeenschap waarvoor deze norm geldt. “Daarom is het verstandig om als beleidsmaker de groepsidentiteit van burgers te benadrukken en de gemeenschapszin te stimuleren”, zegt Keizer. “Als je de burens niet kent, is het makkelijker om een blikje op straat te gooien dan wanneer je weet wie er in de straat wonen. Er is een sociale context nodig willen mensen zich aan regels houden.”⁶

“Skaeve Huse”

Gemeenten beschikken over de bevoegdheden en middelen om Skaeve Huse te realiseren; een sobere één-persoonswooneenheid waarin personen gehuisvest kunnen worden die in een andere woonomgeving overlast veroorzaken en niet geholpen willen of kunnen worden binnen het autonome hulpverleningsaanbod. Door het ‘Nimby’ effect blijkt het voor gemeenten moeilijk vaste locaties te vinden voor Skaeve Huse. Echter, door een integrale aanpak van ketenpartners uit het publieke en private domein, aangevuld met de wil om woonoverlast terug te dringen, kunnen met Skaeve Huse grote stappen worden gezet om woonoverlast tegen te gaan.

MEER INFO

Voor meer informatie over woonoverlast en verloedering, huisjesmelters, zelfredzaamheid van burgers of initiatieven om geweld tegen te gaan, kunt u kijken op www.hetccv.nl. Raadpleeg daar de volgende dossiers:

- Woonoverlast
- Buurtbemiddeling
- Geweld

“Overheden treden harder en vaker op ‘achter de voordeur’ om verloedering, burenruzies en ernstige overlast aan te pakken. Binnen de strijd tegen overlast bestaat een keur van (juridische) instrumenten: van buurtbemiddeling tot woningsluiting en van bestuurlijke boete tot ontbinding van de huurovereenkomst. Soms weten instanties niet wat ze kunnen of moeten doen of gaan zij over de schreef bij de aanpak van ‘Tokkies’. Om gemeenten en verhuurders te helpen zijn alle instrumenten overzichtelijk op een rij gezet in de Handreiking Aanpak Woonoverlast en Verloedering 2010 (update zomer 2011).”

Michel Vols, onderzoeker bij het Centrum voor Openbare Orde en Veiligheid van de Rijksuniversiteit Groningen.

5 <http://www.hetccv.nl/binaries/content/assets/ccv/dossiers/samenleven-en-wonen/woonoverlast/0179-Handreiking-Aanpak-woonoverlast-en-verloedering.pdf>

6 Bron: *Secondant 2*, uitgave april 2009, p.15. Interview gedragswetenschapper Kees Keizer over relatie wanorde en misdaad.

7 Nimby = not in my backyard. Het fenomeen dat mensen de noodzaak van een overheidsregeling wel zien, maar deze niet dicht bij hun woning willen hebben.

WONING

W1	DEUREN: INBRAAKWERENDHEID EN ZICHTBAARHEID	28
W2	RAMEN EN VENTILATIEOPENINGEN: INBRAAKWERENDHEID	31
W3	KELDERRAMEN, LUIKEN, LICHTKOEPELS EN DAKRAMEN: INBRAAKWERENDHEID	33
W4	DEUREN: VERLICHTING	34
W5	ROOKMELDERS	36
W6	VOORLICHTING EN INFORMATIE	37

Eisen en aanbevelingen

Om aan het Politiekeurmerk Veilig Wonen Bestaande Bouw te voldoen, moeten alle eisen per categorie gehaald worden.

W1 DEUREN: INBRAAKWERENDHEID EN ZICHTBAARHEID

WAT Deuren die volgens de definitie 'Bereikbaarheid' (bijlage 1) toegang tot de woning verschaffen, zijn tenminste drie minuten inbraakwerend. Vanachter de voordeur kunnen bewoners zien wie er voor de deur staat.

- HOE**
- Er wordt een gevelement (een deur) toegepast:
 - dat door een erkend keuringsinstituut op basis van de NEN 5096 weerstandklasse 2 (minimaal drie minuten inbraakwerendheid) is getest en goedgekeurd;
 - of
 - dat een conformiteitsverklaring heeft verkregen op basis van toetsing en goedkeuring van een erkend keuringsinstituut;
 - of
 - dat voorzien is van een goedgekeurde combinatie van producten zoals genoemd in de Beveiligingsrichtlijn en de Productenlijst (minimaal drie minuten inbraakwerendheid);
 - of
 - waarvan de beweegbaarheid achter de voordeur is opgeheven, door het vastschroeven van de deur in het kozijn overeenkomstig de PKVW Beveiligingsrichtlijn en de Productenlijst.
 - Kwaliteit van het glas moet tenminste enkelvoudig floatglas zijn. Iedere andere specificatie, waarbij tenminste één glasplaat enkelvoudig floatglas is, is toegestaan. Bij toepassing van gelaagde beglazing is de minimale kwaliteit P1A.
 - Bij deurruiten kleiner dan 1,2 m² waarvan beide dagmaten vijftien centimeter of groter zijn, wordt beglazing toegepast conform de PKVW Beveiligingsrichtlijn en de Productenlijst.
 - Vanachter de voordeur kan de bewoner zien wie voor de voordeur staat, bijvoorbeeld door een gunstige positie van ramen of door toepassing van een deurruit of deurspion.

Zie ook W4

TOEPASSING EN INTERPRETATIE

Eis W1 geldt voor alle bereikbare deuren van woningen en voor deuren van garages, schuren en bergingen die toegang tot een woning geven. De inbraakwerendheid van deuren en bergingen, schuren en garages die geen toegang geven tot een woning is geregeld in eis C10.

Goedgekeurde producten

Het keuren van een compleet gevelement geschiedt aan de hand van de NEN 5096, meestal weerstandsklasse 2. Hang- en sluitwerk keuren gebeurt op basis van de BRL 3104. In de PKVW Beveiligingsrichtlijn en de Productenlijst wordt verwezen naar goedgekeurde producten.

Glas

Een glasruit in een deur met een oppervlak kleiner dan 1,2 m² is makkelijk verwijderbaar door het geringe gewicht. Maatregelen hiertegen staan in de PKVW Beveiligingsrichtlijn en de Productenlijst. De norm 1,2 m² als maximale oppervlakte van het glasoppervlak komt uit de NEN 5096, weerstandsklasse 2. Let op:

- Als glaslatten worden vastgeschroefd, hoeven alleen verticale latten vastgezet te worden.
- Als een deurruit een dagmaat heeft kleiner dan vijftien centimeter, hoeft niets vastgezet te worden. Ook na uitnemen van de ruit kan niemand door zo'n kleine opening naar binnen.
- Indien bij binnenbeglazing kliklijsten worden gebruikt, wordt geadviseerd om de verticale glaslatten zes centimeter vanuit de hoek vast te schroeven.

Bepaalde enkelvoudige glassoorten zoals draadglas, gehard glas, 'glas in lood' in een bereikbare deur van een woning zijn niet toegestaan.

Het Politiekeurmerk Veilig Wonen kijkt bij glas voornamelijk naar de plaatsing van glaslatten. Zijn glaslatten aan de binnenzijde geplaatst, dan kan een inbreker er niet bij en is het dus in orde. Bij glaslatten aan de buitenzijde moeten maatregelen getroffen worden. Verticale glaslatten moeten dan zes centimeter vanuit de hoeken en vervolgens minimaal om de twintig centimeter worden vastgeschroefd met roestvrijstalen kruiskopschroeven. Ze mogen ook over de hele lengte worden vastgezet met hechtende kit. Kitten én schroeven mag uiteraard ook. Omdat uit onderzoek blijkt dat inbrekers zelden glaslatten los-schroeven, is de toepassing van beveiligde schroeven niet verplicht. Er bestaat ook nog een methode die het uitnemen van buitenbeglazing voorkomt. Daarbij wordt lijmende kit (MS-Polymer) aangebracht overeenkomstig de Nederlandse Praktijk Richtlijn (NPR) 3577. De glasbranche past deze nieuwe manier van kitten steeds vaker toe. Op het hout van het kozijn en op het glas wordt een randje van minimaal vijf millimeter lijmende kit aangebracht. Uit een test bleek dat het hierdoor onmogelijk was om een ruit er in zijn geheel uit te krijgen. Voordeel van deze methode is, dat de ruit in de deur kan worden vastgezet, zonder dat de ruit verwijderd hoeft te worden, terwijl voor de glaslatten dan geen verdere maatregelen noodzakelijk zijn.

Aanbeveling: Zichtbaarheid vanaf de openbare weg

Het Politiekeurmerk Veilig Wonen adviseert dat de voordeur vanaf de openbare weg zichtbaar is. Voor huizen die onder de eisen van nieuwbouw worden ontwikkeld is dit een eis. Bij bestaande huizen is deze eis misschien niet altijd (meer) te realiseren. Soms kan, door het aanpassen van groenvoorziening of het verplaatsen van een schutting, zicht op de voordeur mogelijk gemaakt worden.

Zichtbaarheid

Een bewoner moet, voordat hij de voordeur opent, de keuze kunnen maken of hij degene die voor de deur staat binnenlaat. Daarom is het belangrijk dat een bewoner deze persoon kan herkennen. Dit kan met een heldere glasruit in of naast de voordeur of een deurspion. De montagehoogte van de spion hangt af van de wensen van de bewoner. Omdat de tijd tussen 'waarnemen wie er voor de deur staat' en 'open doen' kort moet zijn, is zicht op de voordeur vanaf een andere etage geen reden om geen deurspion of glasruit te hebben. Bij niet-transparante beglazing zie je ook niet wie er voor de deur staat. Een spion in de stijl of een video-intercom kan dan een oplossing zijn. Deurspionnen zijn er in diverse soorten, variërend van een kleine lens tot een compact LCD-scherm aan de binnenkant van de deur.

Aanbeveling: gebruiksvriendelijkheid

Gebruiksvriendelijkheid is een belangrijke stimulans om beveiligingsvoorzieningen daadwerkelijk te gebruiken, zeker voor oudere bewoners. Een bijzetslot op kniehoogte is niet gebruiksvriendelijk voor iemand die moeilijk kan bukken. In dit geval kan een ondeugdelijk hoofdslot dat in combinatie met bijzetsloten geplaatst is, beter vervangen worden door een hoofdslot dat zorgt voor drie minuten inbraakwerendheid. Als toch met bijzetsloten gewerkt moet worden, dan liefst maar met één. Een bijzetslot dat een bewoner met dezelfde sleutel kan bedienen als het hoofdslot, is een voordeel. Seniorensloten, tegenwoordig ook wel comfortsloten of topsloten genoemd, zijn gebruiksvriendelijk. De cilinder ervan bevindt zich boven de knop of greep, in plaats van eronder, waardoor mensen beter zien wat ze doen. Hulpbehoevenden kunnen voordeel hebben van cilinders met een T-koppeling. Deze voorziening wordt ook wel een nood- en gevaarsluiting of noodinrichting genoemd. Hulpverleners kunnen het slot dan van buitenaf met een sleutel openen, zelfs als een sleutel aan de binnenzijde in de cilinder zit. Normaal gesproken kan dit niet.

Aanbeveling: vluchtvriendelijke deur

Het Politiekeurmerk Veilig Wonen raadt aan om tenminste één deur van de woning vluchtvriendelijk uit te voeren. Dit betekent dat iemand het huis zonder sleutel kan verlaten, bijvoorbeeld bij brand. De deur is vanaf de buitenkant uiteraard wel goed op slot. Inbraakwerendheid is een eis en blijft ook met vluchtvriendelijke deuren van toepassing. De deur is voorzien van een sluiting zoals een draaiknopcilinder, of een ander mechanisme dat opening van binnenuit mogelijk maakt zonder een sleutel te gebruiken. Indien er glas binnen 1 meter van het bedieningspunt aan de binnenzijde van de deur aanwezig is, dan dient dit inbraakwerende beglazing te zijn conform P4A. De gestelde maatregelen zijn bedoeld voor de zekerheid van inbraakwerendheid van de woning. Er kunnen andere materialen (bijvoorbeeld polycarbonaat) als gelijkwaardige oplossing worden toegepast. Hiertoe dient een verklaring van een erkend keuringsinstituut overlegd te worden. Verder dient er of een antimanipulatieplaat te worden toegepast die aanboren van de cilinder tegengaat, of een gecertificeerde draaiknopcilinder. Tot slot dient bij een brievenbusopening die zich binnen een afstand van 1 meter van het bedieningspunt van de deur bevindt, een brievenbusafscherming geplaatst te worden.

Tip tegen flipperen

Flipperen is het terugdrukken van de dagschoot, bijvoorbeeld met een dun, soepel plastic kaartje. Het nachtslot gebruiken (ook overdag) voorkomt deze veel toegepaste inbraakmethode. Ook een anti-inbraakstrip lost dit probleem op, evenals een slot met een dagschootblokkering.

Indien de deur niet op het nachtslot zit, kan de dagschoot eenvoudig worden "geflipperd" met een stuk plastic

Tip tegen hengelen

Met een haakje door de brievenbus of andere opening, kan een inbreker vaak de dagschoot bedienen. De remedie: het nachtslot gebruiken. Een postbak, postzak, of een afschermplaat aanbrengen werkt ook. Of de brievenbus in de deur afsluiten en een buitenbrievenbus aanbrengen.

Comfortslot

W1 VERVOLG

Aanbeveling: cilinders en kerntrekbeveiliging

Het Politiekeurmerk Veilig Wonen stelt in de bestaande bouw geen speciale eisen aan cilinders. Als goed inbraakwerend bouwbeslag is toegepast en als dit bouwbeslag de cilinder goed afschermt, kunnen inbrekers de 'Bulgaarse inbraakmethode', waarbij ze de cilinder bijvoorbeeld met een Bahco breken, niet toepassen. Twee en drie sterren-cilinders (SKG) hebben een boorbeveiliging. Daarnaast zijn er cilinders te koop die de kerntrekmethode kunnen weerstaan (SKG drie sterren). Ook bestaat er inbraakwerendbeslag met een kerntrekbeveiliging. Voor het Politiekeurmerk Veilig Wonen Nieuwbouw is kerntrekbeveiliging met een kracht van 15Kn een eis. Voor het Politiekeurmerk Veilig Wonen Bestaande Bouw zal dit naar alle waarschijnlijkheid met ingang van 1 juli 2014 ook een eis worden.

Aanbeveling: kierstandhouder

In het Politiekeurmerk Veilig Wonen Nieuwbouw is een kierstandhouder een eis geworden. Naar alle waarschijnlijkheid zal op 1 juli 2014 de kierstandhouder ook in het Politiekeurmerk Veilig Wonen bestaande bouw een eis zijn. Het Politiekeurmerk Veilig Wonen geeft dus vooral nog in de bestaande bouw als aanbeveling aan dat er een kierstandhouder geplaatst moet worden bij de voordeur, tenzij er technische en/of functionele beperkingen zijn. Een voorbeeld hiervan is een gang die nagenoeg even breed is als de voordeur. De bewoner is dan niet in staat om door de ontstane kier te communiceren of een document aan te pakken. Een kierstandhouder heeft dan ook geen meerwaarde. De kierstandhouder moet voldoen aan de SKG KE 573.

Met een deurspion met LCD-scherm kan een bewoner zien wie er voor de deur staat

Balkon- en tuindeuren

Balkon- en tuindeuren die niet als ingang worden gebruikt, zijn bij voorkeur uitgerust met een slot met een halve cilinder en blind veiligheidsbeslag aan de buitenzijde. De deur (dagschoot) moet van buitenaf wel met een deurkruk bediend kunnen worden. Veiligheidsbeslag op deze deur zorgt ervoor dat de deur, ter hoogte van het slot, stevig is.

Kwaliteit van deur en kozijn

Controleer de kwaliteit van deuren en kozijnen. Zijn deze van slechte kwaliteit, dan is het niet mogelijk om te voldoen aan de eis 'drie minuten inbraakwerendheid', ook al wordt een goede combinatie van producten toegepast.

Fout: vanachter de voordeur is geen zicht op wie er voor de deur staat

RAMEN EN VENTILATIEOPENINGEN: INBRAAKWERENDHEID W2

WAT Ramen en ventilatieopeningen, die volgens de definitie 'Bereikbaarheid' (bijlage 1) toegang tot de woning verschaffen, zijn tenminste drie minuten inbraakwerend.

- HOE**
- Aan ramen of ventilatieopeningen met een dagmaat kleiner dan vijftien centimeter, stelt het Politiekeurmerk Veilig Wonen geen eisen.
 - Er wordt een gevelement (een raam of ventilatieopening) toegepast:
 - dat door een erkend keuringsinstituut op basis van de NEN 5096 weerstandklasse 2 (minimaal drie minuten inbraakwerendheid) is getest en goedgekeurd;
 - of
 - dat een conformiteitsverklaring heeft verkregen op basis van toetsing en goedkeuring van een erkend keuringsinstituut;
 - of
 - dat voorzien is van een goedgekeurde combinatie van producten zoals genoemd in de PKVW Beveiligingsrichtlijn en de Productenlijst (minimaal drie minuten inbraakwerendheid);
 - of
 - waarvan de beweegbaarheid is opgeheven, door het vastschroeven van het raam in het kozijn, overeenkomstig de PKVW Beveiligingsrichtlijn en de Productenlijst;
 - of
 - waarvan het raam is vervangen door een vaste vakvulling conform de Beveiligingsrichtlijn, eventueel met ventilatierooster.
 - Bij beweegbare en vaste ramen met een glasoppervlak kleiner dan 1,2 m² waarvan beide dagmaten 15 centimeter of groter zijn, wordt beglazing toegepast conform de PKVW Beveiligingsrichtlijn en de Productenlijst.
 - Kwaliteit van het glas moet tenminste enkelvoudig floatglas zijn. Iedere andere specificatie, waarbij tenminste één glasplaat enkelvoudig floatglas is, is toegestaan. Bij toepassing van gelaagde beglazing is de minimale kwaliteit P1A.

Zie ook W3

Ramen moeten wel afgesloten zijn als bewoners niet thuis zijn

TOEPASSING EN INTERPRETATIE

Eis W2 geldt voor alle bereikbare ramen van de woning en voor ramen van garages, schuren en bergingen die toegang tot de woning geven. De inbraakwerendheid van ramen in bergingen, schuren en garages die geen toegang geven tot een woning, is geregeld in eis C10.

Glas

Een ruit met een oppervlak van minder dan 1,2 m² is makkelijk verwijderbaar door het geringe gewicht. Maatregelen tegen het verwijderen staan in de PKVW Beveiligingsrichtlijn en de Productenlijst. De norm 1,2 m² als maximale oppervlakte van het glasoppervlak komt uit de NEN 5096, weerstandsklasse 2. Let op:

- Als glaslatten worden vastgeschroefd, hoeven alleen verticale latten vastgezet te worden.
- Als de dagmaat van een raam kleiner is dan vijftien centimeter, hoeft niets vastgezet te worden. Ook na uitnemen van de ruit kan niemand door zo'n kleine opening naar binnen.
- Gehard glas is in beginsel niet inbraakwerend. Meestal wordt dit opgelost met een barrièrevoorziening (zie PKVW Beveiligingsrichtlijn en de Productenlijst). Er zijn geattesteerde hardglazen ramen leverbaar.
- In een bereikbaar raam van een woning zijn bepaalde enkelvoudige glassoorten zoals draadglas, gehard glas, 'glas in lood' niet toegestaan.

Glaslatten

Het Politiekeurmerk Veilig Wonen kijkt bij glas voornamelijk naar de plaatsing van glaslatten. Zijn glaslatten aan de binnenzijde geplaatst, dan kan een inbreker er niet bij en is het dus in orde. Bij glaslatten aan de buitenzijde moeten bewoners maatregelen treffen. Verticale glaslatten moeten dan zes centimeter vanuit de hoek en minimaal om de

W2 VERVOLG

twintig centimeter worden vastgeschroefd en/of over de hele lengte worden vastgezet met hechtende kit. Kitten én schroeven mag uiteraard ook. Omdat uit onderzoek blijkt dat inbrekers zelden glaslatten los-schroeven, is de toepassing van beveiligde schroeven niet verplicht.

Inmiddels bestaat er nog een methode die het uitnemen van buitenbe-glazing voorkomt. Daarbij wordt lijmende kit (MS-Polymer) aangebracht overeenkomstig de Nederlandse Praktijk Richtlijn (NPR) 3577. De glas-branche past deze nieuwe manier van kitten steeds vaker toe. Op het hout van het kozijn en op het glas wordt een randje van minimaal vijf millimeter lijmende kit aangebracht. Uit een test bleek dat het hierdoor onmogelijk was om een ruit er in zijn geheel uit te krijgen. Voordeel van deze methode is, dat de ruit in het kozijn kan worden vastgezet, zonder dat de ruit verwijderd hoeft te worden, terwijl voor de glaslatten dan geen verdere maatregelen noodzakelijk zijn.

Kwaliteit van raam en kozijn

Controleer de kwaliteit van ramen en kozijnen. Zijn deze van slechte kwaliteit, dan is het niet mogelijk om te voldoen aan de norm "drie minuten inbraakwerendheid", ook al wordt een goede combinatie van producten toegepast.

Barrièrevoorziening als ramen vaak openstaan

Ramen die in verband met ventilatie vaak openstaan zoals wc- en badkamerramen, kunnen effectief worden beveiligd met een barrièrevoorziening. In de PKVW Beveiligingsrichtlijn en de Productenlijst wordt verwezen naar goedgekeurde barrièrevoorzieningen.

Let ook op ventilatieopeningen

Aanbeveling: gebruiksvriendelijkheid

Ramen die eenvoudig te bedienen zijn (gebruiksvriendelijk), zorgen ervoor dat bewoners hang- en sluitwerk makkelijk kunnen gebruiken. Dit speelt zeker een rol voor ouderen en gehandicapten. Hoewel gelijksluitendheid in de bestaande bouw niet verplicht is, is het zo dat raamsloten die met één sleutel te bedienen zijn, bewoners motiveren om sloten daadwerkelijk te gebruiken. Ramen zijn makkelijk te bedienen als:

- Sloten gelijksluitend zijn.
- Er zo min mogelijk bedieningspunten zijn.
- Hendels en sloten eenvoudig en licht te bedienen zijn.
- Bedieningspunten op bereikbare hoogte geplaatst zijn, bij voorkeur tussen de 0,9 meter en 1,4 meter hoogte. Met name de bediening van bovenlichten verdient de aandacht.

Fout: product is niet gecertificeerd en sleutel zit in het raamboompje

KELDERRAMEN, LUIKEN, LICHTKOEPELS EN DAKRAMEN: INBRAAKWERENDHEID W3

WAT Kelderramen, luiken, lichtkoepeles en dakramen, die volgens de definitie 'Bereikbaarheid' (bijlage 1) toegang tot de woning kunnen geven, zijn tenminste drie minuten inbraakwerend.

- HOE**
- Aan kelderramen, lichtkoepeles of dakramen met een dagmaat kleiner dan vijftien centimeter, stelt het Politiekeurmerk Veilig Wonen geen eisen.
 - Kelderramen en/of luiken lager dan het grondoppervlak, zijn onbereikbaar gemaakt met afsluitbare roosters. Roosters kunnen bijvoorbeeld voorzien zijn van een hangslot onder het rooster of beugels in de lichtschaft.
 - Kelderramen en/of luiken op of boven het grondoppervlak, beschouwt het Politiekeurmerk Veilig Wonen als bereikbaar en moeten daarom beveiligd zijn volgens eis W2.
 - Beweegbare en niet-beweegbare lichtkoepeles:
 - zijn door een erkend keuringsinstituut op basis van de NEN 5096, weerstandsklasse 2 (minimaal drie minuten inbraakwerendheid) getest en goedgekeurd
 - of
 - hebben een conformiteitsverklaring verkregen op basis van toetsing en goedkeuring van een erkend keuringsinstituut
 - of
 - zijn voorzien van een geteste en goedgekeurde combinatie van voorzieningen zoals een barrièrestang of rekwerk (zie PKVW Beveiligingsrichtlijn en de Productenlijst).
 - Dakramen moeten beveiligd zijn volgens W2.

Zie ook W2

TOEPASSING EN INTERPRETATIE

Het Politiekeurmerk Veilig Wonen beschermt alle privé-ruimten tegen inbraak. De psychologische barrière om via een lichtkoepel een woning te betreden, is relatief groot. De dader loopt het risico zich te verwonden en moet een andere vluchtweg veiligstellen, waarlangs hij de woning met de buit kan verlaten. Omdat lichtkoepeles over het algemeen makkelijk bereikbaar en eenvoudig te manipuleren zijn, stelt het Politiekeurmerk Veilig Wonen toch eisen aan lichtkoepeles. Soms komen lichtkoepeles en dakramen voor in bergingen en garages. Ook deze moeten, net als andere gevelelementen in de berging en garage zelf, inbraakwerend zijn. Als een berging of garage toegang geeft tot de woning, moet deze worden beveiligd volgens de W-eisen. In alle overige situaties valt de beveiliging van de berging of garage onder de C-eisen.

Een lichtkoepel op een uitbouw is veelal een bereikbaar dakelement

Inmiddels zijn er ook dakramen die voldoen aan de PKVW-eisen.

W4 DEUREN: VERLICHTING

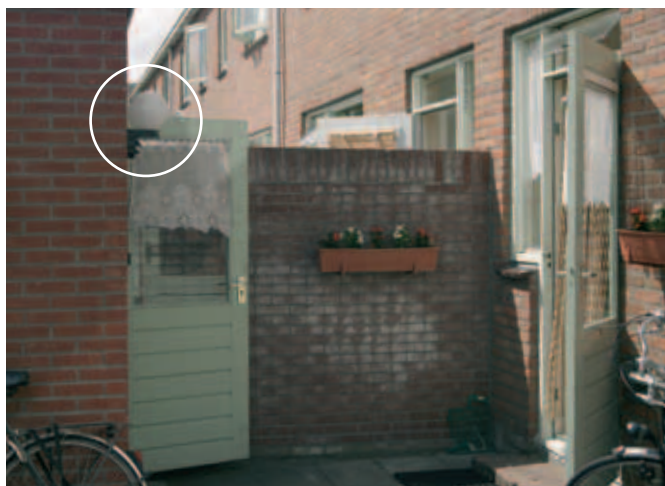
WAT Deuren die volgens de definitie 'Bereikbaarheid' (bijlage 1) toegang tot de woning kunnen geven en die zichtbaar zijn vanaf de openbare weg of vanuit andere woningen, zijn bij duisternis verlicht.

Eis W4 geldt voor deuren op de begane grond (zowel van eengezinswoningen als van flats) en (balkon)deuren op de eerste en tweede woonlaag, als deze door opklimming bereikbaar zijn volgens de definitie 'Bereikbaarheid' (bijlage 1) en er geen verlichting is op de begane grond, behorende bij de te beoordelen woning.

- HOE**
- Bij voor-, zij- en achter deuren op de begane grond is een verlichtingsarmatuur gemonteerd, tenzij een openbare verlichtingsarmatuur binnen 7,5 meter aanwezig is of aan de eis voor verlichting van deuren op een galerij C3 wordt voldaan.
 - Bij (balkon)deuren op de eerste en tweede woonlaag is een verlichtingsarmatuur gemonteerd, als de deur volgens de definitie 'Bereikbaarheid' (bijlage 1) bereikbaar is, met een maximale hoogte van 5,5 meter vanaf maaiveld of aansluitend terrein. Dit verlichtingsarmatuur hoeft niet aanwezig te zijn op het moment dat de 'routing' naar de balkondeur wordt verlicht.
 - Als de voordeur in een nis ligt, die dieper is dan veertig centimeter, moet bij deze deur altijd een verlichtingsarmatuur zijn aangebracht.
 - Als meerdere deuren in een gevelvlak aanwezig zijn, kan volstaan worden met een centraal aangebracht verlichtingsarmatuur, die deze deuren binnen een afstand van 7,5 meter verlicht.

Goed: bezoekers zijn goed zichtbaar

Deze lamp verlicht achterdeur en bergingsdeur

TOEPASSING EN INTERPRETATIE

Bereikbare entrees

Het Politiekeurmerk Veilig Wonen benoemt alle deuren op de begane grond, zowel voordeur, achterdeur als tuindeuren of schuifpui, als bereikbare entrees voor een inbreker. Ook garagedeuren en bergingsdeuren vallen onder de definitie, als ze toegang geven tot de woning (dus als er een verbinding of tussendeur is van de garage of berging naar de woning). Deuren die op een volledig afgeschermd tuin uitkomen, zijn vaak door overklimming ook bereikbaar. Ook deze deuren moeten dus voldoen aan deze eis. De verlichting bij deuren van garages en bergingen die geen toegang geven tot de woning, is geregeld in eis C11. Voordeuren van woningen in een woongebouw aan een galerij of middencorridor, vallen ook onder W4. De verlichting wordt in deze gevallen echter afgestemd op de verlichting in gemeenschappelijke ruimten (C3). Als een balkon opklimbaar is vallen balkondeuren op de eerste en tweede woonlaag, indien gelegen binnen 5,5 meter aansluitend terrein, ook onder W4. Dit geldt zowel voor flats als eengezinswoningen. Balkondeuren op hogere verdiepingen vallen hier niet onder. Als balkondeuren door een verlichtingsarmatuur binnen 7,5 meter goed worden verlicht, hoeft er geen verlichtingsarmatuur meer gemonteerd te worden.

Zichtbare entrees

Als zij- en achterdeuren vanaf de openbare weg of vanuit andere woningen niet zichtbaar zijn, hoeft bij deze deuren geen verlichtingsarmatuur aangebracht te worden (bijvoorbeeld bij een vrijstaande woning in het bos of bij een achterdeur van een vrijstaande woning die aan een weiland grenst).

Verlichtingsarmatuur

Eis W1 geeft aan dat een bewoner vanuit de woning moet kunnen zien wie er voor de deur staat. Omdat ook in het donker aan deze eis moet worden voldaan, is licht bij de voordeur noodzakelijk. Als het verlichtingsarmatuur achter de persoon die voor de deur staat is aangebracht, of te hoog hangt, ontstaan schaduwen. Dit vermindert de herkenbaarheid van gezichten. Het meest effectief is een verlichtingsarmatuur naast de sluitzijde van de deur. De voorkeur gaat uit naar een vandalismebestendig verlichtingsarmatuur met schemerschakelaar (SKG KE 571). Een verlichtingsarmatuur waarop het huisnummer van de woning is aangebracht, zorgt voor een duidelijke herkenbaarheid en kan hulpverle-

ners helpen de woning snel te vinden. Verlichtingsarmaturen, met uitzondering van de verlichtingsarmatuur bij de voordeur, worden bij voorkeur opgehangen op 2,7 meter hoogte. Hierdoor is de spreiding van het licht het best en ontstaat in de meeste gevallen geen overlast in slaapkamer(s) op de eerste etage.

Nis

Als het zicht vanuit de omgeving op de voordeur wordt beperkt, bijvoorbeeld door ligging in een nis, kan buitenverlichting dit compenseren. Op deze manier is iemand die voor de deur staat ook zichtbaar vanaf de openbare weg. Daarom is in eis W4 opgenomen dat een verlichtingsarmatuur moet worden aangebracht als de nis meer dan veertig centimeter diep is. Als richtlijn voor het combineren van verlichting in de tuin bij de achtergevel en de bergingsdeur geldt een afstand van maximaal 7,5 meter. De afstand is afhankelijk van de situering van deuren. Het verlichtingsarmatuur moet namelijk alle deuren, die binnen een straal van 7,5 meter liggen, direct kunnen verlichten. Indien een nis drie keer zo breed is als diep, dan is er voor het Politiekeurmerk Veilig Wonen geen sprake van een nis.

Verlichting: (balkon)deur eerste en tweede woonlaag

Indien op de begane grond verlichting is aangebracht en de bereikbare balkondeuren op de eerste en tweede woonlaag tot een andere woning behoren, moeten bij deze balkondeuren verlichtingsarmaturen geplaatst worden. Dit is niet nodig als er algemene verlichting van het woongebouw is. Of wanneer de deur binnen een straal van maximaal 7,5 meter wordt aangeschreven door een openbare verlichtingsarmatuur (gemeten vanaf het verlichtingsarmatuur tot een hoogte van 1,8 meter bij de betreffende deur).

Verlichting: is het een deur of een raam?

Regelmatig worden gevelelementen toegepast die sluiten als een raam, maar nagenoeg het formaat hebben van een deur, maar zonder de functionaliteit van een deur. Om misverstanden te voorkomen is het volgende bepaald: Indien er bij een gevelelement geen enkel bedieningspunt aan de buitenzijde is aangebracht wat kan worden aangevallen (bijvoorbeeld ook geen blind beslag) en niet de functionaliteit heeft van een deur, dan mag het betreffende gevelelement, ongeacht het formaat worden gezien als raam. Hier hoeft dan geen verlichting te worden aangebracht.

Door eenvoudige opklimmogelijkheden (regenpijp) is het tweede balkon bereikbaar en gelegen binnen 5,5 m vanaf het maaiveld. Daar dient dus ook verlichting te komen.

Bij elke achterdeur een werkende lamp

Het meest effectief is verlichtingsarmatuur aangebracht naast de sluitzijde van de deur

W5 ROOKMELDERS

WAT Bewoners worden tijdig gealarmeerd als rook ontstaat.

- HOE**
- Op ieder vloerniveau van de woning moet minstens één rookmelder geplaatst worden volgens de bij de rookmelder aangegeven installatievoorschriften. Dit geldt niet voor een ruimte waarvan de hoogte lager is dan 1,90 meter of de beloopbare vloeroppervlakte met een minimale hoogte van 1,90 meter, minder is dan acht m².
 - Rookmelders zijn getest en goedgekeurd door een erkend keuringsinstituut op basis van de BRL 6501.

Toelichting

Een rookmelder zorgt ervoor dat bewoners op tijd worden gewaarschuwd voor rookontwikkeling. Vooral 's nachts is dat van levensbelang. Het tijdig ontdekken van brand doordat de rookmelder bewoners alarmeert, geeft bewoners extra tijd de woning te ontvluchten.

TOEPASSING EN INTERPRETATIE

Uit onderzoek blijkt dat mensen niet snel wakker worden van rook in de woning. Het lawaai van een werkende rookmelder wekt de meeste mensen wel. Hierdoor hebben bewoners de gelegenheid te vluchten. Rookmelders moeten regelmatig getest worden. Daarom hebben de meeste rookmelders een testknop. Rookmelders worden op ieder vloerniveau (begane grond en etages) op een centrale plaats geplaatst. In de meeste gevallen is dit de hal op de begane grond en de overloop op de etages. Rookmelders mogen niet afgaan bij 'normaal' gebruik van de woning. In de bestaande bouw is een 'studio' of onbenoemde ruimte op de tweede bouwlaag volgens de bouwrichtlijnen geen slaapkamer. Deze wordt echter wel regelmatig als slaapkamer gebruikt. Op iedere verdieping, inclusief de begane grond, moet een rookmelder geplaatst worden. Alleen optische rookmelders mogen worden geplaatst. Als de rookmelder aangesloten is op het lichtnet dan moet deze voorzien zijn van een back-upbatterij. Er zijn rookmelders die een batterij hebben met een levensduur van vijf of tien jaar. Doorkoppeling van rookmelders is gewenst, maar is geen eis.

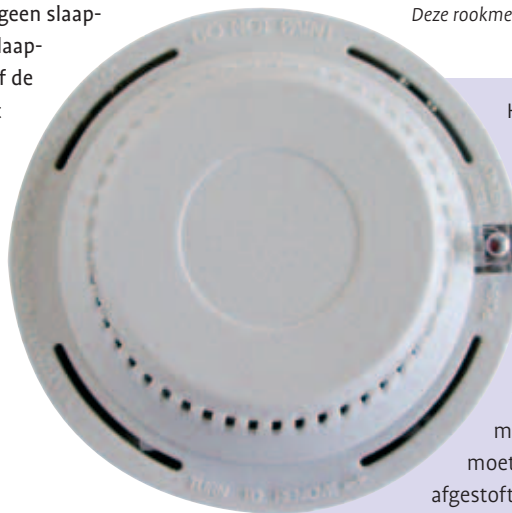
Meer informatie over brandveiligheid zie de themapagina's Woningbrand op pagina 14.

Plaatsing

Rookmelders moeten aan het plafond en bij voorkeur in het midden van de ruimte geplaatst worden. Verder moeten rookmelders minstens vijftig centimeter uit de hoek/wanden geplaatst worden. Voor schuine daken gelden de waarden van de NEN 2555, zie de onderstaande tabel.

Deze rookmelder is te laag op de muur geplaatst

Het Politiekeurmerk Veilig Wonen raadt bewoners aan de sleutels bij de hand te hebben of op een vaste plaats te bewaren, zodat ze bij brand de woning snel kunnen verlaten.

Advies aan de installateur en bewoner

Test rookmelders minstens één keer per maand. Voor een goede en blijvende werking moeten rookmelders minstens tweemaal per jaar afgestoft worden. Tijdens extra stoffige omstandigheden, bijvoorbeeld tijdens een verbouwing of een grote schoonmaak, kan de rookmelder tijdelijk afgedekt worden met de meegeleverde stofhoes. Er zijn rookmelders te verkrijgen met batterijen die een lange levensduur (vijf of tien jaar) hebben. Rookmelders hebben een beperkte levensduur. Veelal staat in de productbeschrijving dat het verstandig is om de rookmelders elke tien jaar te vernieuwen.

hoogte van de ruimte (Rh)m		afstand tussen rookgevoelig element en plafond (Dv) mm					
		dakhelling < 15 graden		dakhelling 15 – 30 graden		dakhelling > 30 graden	
groter dan	tot en met	Min	Max	Min	Max	Min	Max
0	6	30	200	200	300	300	500
6	8	70	250	250	400	400	600

De dakhelling is de hoek tussen het dakvlak en de horizon. Zijn de beide dakhellingen niet gelijk, dan moet met de kleinste helling worden gerekend.

WAT Bewoners worden voorgelicht over veilig gedrag.

HOE Bij het uitbrengen van het advies ontvangen bewoners (schriftelijke) informatie, waarin aandacht wordt besteed aan goed gebruik van de aangebrachte voorzieningen. Tevens wordt aandacht besteed aan sleutelbeheer en aan vluchtroutes in geval van brand.

Toelichting

Voorlichting wijst bewoners op de maatregelen die al genomen zijn en de stappen die zij zelf kunnen zetten om inbraak te voorkomen. De waarde van het Politiekeurmerk Veilig Wonen zit in de manier waarop bewoners met de aangebrachte voorzieningen omgaan (organisatorische maatregelen). Bijvoorbeeld:

- Zichtlijnen niet doorbreken en dicht laten groeien.
- Ramen en deuren daadwerkelijk afsluiten en de sleutels niet in het slot laten zitten.
- Voorkomen van insluiping door openstaande ramen en deuren.
- Ramen niet blokkeren of dichtmaken (bijvoorbeeld door een ruitje in of bij de voordeur af te plakken met ondoorzichtig folie).
- Wel doordacht 'uitbouwen'. Een gevolg van uitbouw kan namelijk zijn dat ramen op hoger gelegen verdiepingen bereikbaar worden (bij de bewoner of de burens).

TOEPASSING EN INTERPRETATIE

Voorlichting aan bewoners kan op meerdere manieren worden georganiseerd. Persoonlijk contact is effectiever dan alleen schriftelijk materiaal verspreiden. Ideeën voor voorlichting zijn:

- Persoonlijk kennismakingsgesprek met alle bewoners. De gemeente of woningcorporatie kan wijkgerichte acties organiseren om huis-aan-huis voorlichting te geven over het Politiekeurmerk Veilig Wonen. De voorlichter kan daarbij schriftelijk materiaal (folder of brochure) achterlaten.
- Voorlichtingsbijeenkomst voor de straat. De gemeente of een andere keurmerkpartner organiseert een voorlichtingsbijeenkomst voor bewoners van de straat bij één van de bewoners thuis. Bijkomend voordeel: straatbewoners leren elkaar kennen.
- Voorlichtingsavond voor de hele wijk. De gemeente of een andere keurmerkpartner nodigt bewoners mondeling of schriftelijk uit in het wijk- of buurtgebouw. Voorlichting over het Politiekeurmerk Veilig Wonen kan een onderdeel vormen van deze bijeenkomst.
- Schriftelijk vastleggen van goed gebruik van voorzieningen, sleutelbeheer en vluchtroutes bij brand.
- Huis-aan-huis bezorgen van schriftelijk voorlichtingsmateriaal. Dit is de minst effectieve vorm van voorlichting. Let op anderstaligen.

Mogelijke gespreksonderwerpen tijdens een voorlichtingsbijeenkomst:

- Organisatorische maatregelen rond inbraakpreventie: ramen en deuren sluiten om insluiping te voorkomen.
- Bewoners wijzen op het feit dat keurmerkbeveiliging niet voldoende is voor elke inboedelwaarde.
- Mogelijke korting op de verzekeringspremie.
- Niet zomaar mensen binnenlaten in woongebouwen.
- Opletten op meelopen in parkeergarages of toegangen van woningen-trees.
- Zichtlijnen van de woning naar de openbare ruimte in stand houden. Geen hoge struiken laten groeien in de voor- of zijtuin. Niet de door-

zichtige balustrade van het balkon afschermen.

- Het belang van verlichting bij achterdeur en bergingen.
- Geen ramen blokkeren of dichtmaken.
- Kierstandhouder niet gebruiken als extra slot. Maar alleen dichtdoen bij het openen van de deur als er aangebeld wordt.
- Afspraken over poorten in achterpaden.
- Meldpunt klachten en onderhoudsmeldingen openbare ruimte. Wie is wijkbeheerder, conciërge, wijkagent.
- Aandachtspunten bij erfafscheidingen.
- Geldigheidsduur en voorwaarden certificaat Beveiligde Woning.

Deze brochure geeft in twintig pagina's informatie over de werkwijze, de maatregelen en de materialen van het Politiekeurmerk Veilig Wonen. Hij is bestemd voor bewoners en is te downloaden of te bestellen via www.politiekeurmerk.nl/webshop.

Pilot: bestrijden woninginbraak met mobiel alarmsysteem in regio Hollands-Midden

Naast de voorlichting over het Politiekeurmerk Veilig Wonen vindt politieregio Hollands-Midden het heel belangrijk dat bewoners zich na een inbraak weer snel zo veilig mogelijk voelen in hun eigen woning. Om deze reden heeft de politie in de periode 2010 - 2011 een pilot uitgezet waarin een selectie van slachtoffers gratis de beschikking kreeg over een mobiel alarmsysteem. De bewoner mag dit apparaat, dat aangesloten is op een particuliere alarmcentrale (PAC), dertig dagen behouden. In deze dertig dagen dient de bewoner structurele maatregelen tegen woninginbraken te treffen zoals het Politiekeurmerk Veilig Wonen en/of de aanschaf van een alarmsysteem. Na dertig dagen heeft de politie wederom een contactmoment met de bewoner om te kijken of de bewoner voor structurele maatregelen gekozen heeft en voor welke. De bewoners reageren positief op deze pilot en geven aan dat de onveiligheidsgevoelens door dit mobiel alarmsysteem wat afnemen. Het aanbod wordt zeer gewaardeerd en een meerderheid van de bewoners heeft inbraakwerende maatregelen getroffen of gaf aan dit te gaan doen.

COMPLEX

C1	TOEZICHT EN BEHEER	40
C2	WOONGEBOUW: TOEGANKELIJKHEID EN VERLICHTING	42
C3	GEMEENSCHAPPELIJKE RUIMTEN: TOEGANKELIJKHEID EN VERLICHTING	44
C4	COLLECTIEF BERGINGSKOMPLEX: ONTSLUITING, TOEGANKELIJKHEID EN OMVANG	46
C5	COLLECTIEVE (FIETSEN)STALLING	47
C6	ACHTERPADEN	49
C7	PARKEERGARAGE, BEHOREND BIJ HET COMPLEX	51
C8	COLLECTIEVE PARKEERTERREINEN IN DE OPEN LUCHT BEHOREND BIJ HET COMPLEX	52
C9	(AANBEVELING) BINNENTERREINEN	53
C10	BERGINGEN, SCHUREN OF GARAGES: INBRAAKWERENDHEID	54
C11	BERGINGEN, SCHUREN OF GARAGES: VERLICHTING	56
C12	(AANBEVELING) MUREN/VLAKKEN/WANDEN: ANTIGRAFFITI	57

Eisen en aanbevelingen

Om aan het Politiekeurmerk Veilig Wonen te voldoen, moeten alle eisen per categorie gehaald worden. Als de situatie daartoe aanleiding geeft, kunnen gemeente en opdrachtgever bespreken welke aanbevelingen zij uitgevoerd willen zien.

C1 TOEZICHT EN BEHEER

WAT Informeel toezicht wordt gestimuleerd. Het beheer van het complex is georganiseerd.

- HOE**
- Het complex heeft een huismeester of wijkmeester, of het sociaal toezicht door bewoners wordt gestimuleerd door het inzetten van toezichthoudende bewoners.
 - Het beheer van de woonomgeving is georganiseerd. Er wordt met de volgende aspecten rekening gehouden:
 - er is een meldpunt voor kapotte verlichting, vernieling, graffiti en andere onderhoudsklachten;
 - op plaatsen waar veel graffiti voorkomt, worden maatregelen genomen om dit zoveel mogelijk te voorkomen en te verwijderen;
 - reparaties aan en schoonmaak van bestrating, muren, straatmeubilair en verlichting wordt binnen een afgesproken termijn na melding uitgevoerd. Er is controle op dit herstel;
 - het groen wordt structureel onderhouden, zodat het zicht niet belemmerd wordt en de (openbare) verlichting niet wordt gehinderd;
 - maatregelen worden getroffen om overlast tegen te gaan.
 - Er vinden regelmatig controles plaats op vervuiling en vernieling van gemeente-, corporatie- en/of publiekrechtelijke eigendommen. Er wordt actie ondernomen om vervuiling, vernieling of graffiti te verwijderen/te herstellen/tegen te gaan.

Toezicht, beheer en onderhoud van een complex zorgen voor een wijk die schoon, heel en veilig blijft. Mensen voelen zich veiliger in een complex, dat een goed verzorgde indruk maakt. Kapotte elementen en vuil verminderen de attractiviteit van een complex en de betrokkenheid van de bewoners. Een neerwaartse spiraal is het gevolg (erosievandalisme). Gericht beheer en toezicht kunnen zo'n neerwaartse spiraal voorkomen. Voor het Politiekeurmerk Veilig Wonen is het van belang, dat beheerders met alle betrokkenen nadenken over het op peil houden van de omgeving. Een goed beheergericht ontwerp maakt (toekomstig) beheer eenvoudiger en beter uitvoerbaar. Een werkend beheerplan vermindert vandalisme en buurtoverlast. Als er zich toch overlastproblemen voordoen, is overleg tussen belanghebbenden zoals bewoners, gemeente, politie en woningcorporatie gewenst.

Tip

Op de internetsite van het CCV staat een digitaal stappenplan dat gemeenten door de verschillende fasen van het verhalen van schade leidt en suggesties en voorbeelden geeft over hoe het proces in te richten. Zie www.hetccv.nl/instrumenten/schadeverhalen.

TOEPASSING EN INTERPRETATIE

Doel van eis C1 is het maken van afspraken over verantwoordelijkheden op het gebied van onderhoud en beheer van het complex. In het beheerplan vastgelegde afspraken kunnen bijvoorbeeld gaan over het reageren op klachten en geconstateerde vernielingen of het verwijderen van graffiti (zeker als dit racistisch of aanstootgevend is). Zowel preventie als handhaving spelen een rol. Voor de toetsing van het Politiekeurmerk Veilig Wonen is het vastleggen van afspraken in een document voldoende. Er hoeft geen volledig 'technisch' beheerplan te zijn, dat alle reguliere onderhoudsmaatregelen beschrijft. Mogelijke aandachtspunten in het beheerplan:

- omschrijvingen van taken en verantwoordelijkheden van betrokken partijen;
- overleg zoals regulier bewonersoverleg, bewonerscommissie, wijkoverleg en informatieavonden;

Indien een corporatie eigenaar is van semi-openbaar groen dan valt dit onder Veilig Complex

Het aanbrengen van kunst kan graffiti op een woongebouw voorkomen

- regeling voor controles op vervuiling, vernieling en graffiti;
- klachtenregeling, meldpunt, criteria voor opvolging;
- bemiddeling bij burenruzies en (geluids)overlast;
- afstemming reguliere onderhoudsmaatregelen van verschillende beheerders (bijvoorbeeld groen van gemeente en woningcorporatie), met name ten aanzien van opruimen zwerfvuil, herstellen vernielingen en verwijderen graffiti (vooral aanstootgevende, racistische, discriminerende graffiti);
- participatie en zelfbeheer van bewoners;
- brandveiligheid, vluchtplan (in gebouwen).

Er hoeft niet altijd een apart document opgesteld te worden om aan deze eis te voldoen. Soms liggen de bedoelde afspraken al vast in wijkontwikkelingsplannen of wijkveiligheidsplannen. In kleinere koopcomplexen zijn afspraken goed vast te leggen in de overeenkomst van de Vereniging van Eigenaren. Een combinatie van een beheerplan voor complex en woonomgeving is mogelijk.

Toezicht

Onderscheid is te maken in informeel, semi-formeel en formeel toezicht. Formeel toezicht kan bestaan uit toezicht door politie of stadswachten. Semi-formeel toezicht bestaat uit toezicht door huismeesters, buurtconciërges of wijkmeesters. Vaak hebben zij controlerende en signalerende taken. Zij zijn het aanspreekpunt voor bewoners. Zij voeren kleine onderhoudstaken uit en kunnen bemiddelen bij ruzies en overlast. Alle aanwezigen in een wijk samen, vormen het informele toezicht: de 'sociale ogen' in de wijk. Toezichthoudende bewoners (aangesteld door corporatie of gemeente) hebben een voorbeeldfunctie in de wijk. Tegen een kleine vergoeding geven zij ongeregelheden door aan de verantwoordelijke instanties. Soms voeren zij ook opruim- en schoonmaakactiviteiten uit.

Onderhoud groen

Onderhoud van het groen moet gericht zijn op het voorkomen van 'dichtgroeien' (belemmeren) van zichtlijnen en het open houden van lichtcirkels rond lantaarnpalen. Voor een zichtlijn geldt een maximale 'groenhoogte' van 50 centimeter, eventueel gecombineerd met stamgroen. Dus: bomen in plaats van hoge struiken.

Complex voor en na renovatie. Het nieuwe complex is geheel onder PKVW gebracht.

Corporatie stelt in overleg met bewoners de huisregels vast

C2 WOONGEBOUW: TOEGANKELIJKHEID EN VERLICHTING

WAT Het woongebouw is niet vrij toegankelijk. De hoofdingang is uitnodigend voor bewoners en bezoekers. Het ontsluitingssysteem biedt bewoners de mogelijkheid elkaar en bezoekers te herkennen.

- HOE**
- Het woongebouw is niet vrij toegankelijk. Het zicht op de hoofdingang wordt niet belemmerd.
 - Galerijen, brandtrappen en (nood)trappenhuizen zijn niet toegankelijk voor onbevoegden. Als brandtrappen en (nood)trappenhuizen toegangsdeuren hebben, voldoen deze aan C3. Als brandtrappen, galerijen en (nood)trappenhuizen afgesloten zijn met een hek, moet deze aan de volgende eisen voldoen:
 - minimaal 2,4 meter hoog;
 - zelfsluitend en beveiligd tegen 'flipperen';
 - van de binnenkant zonder sleutel te openen;
 - het bedieningspunt dient afgeschermd te worden tegen bediening vanaf de buitenzijde;
 - eventuele openingen in het hek zijn kleiner dan vijftien centimeter.
 - De hoofdingang is voorzien van een deur die voldoet aan eis C3. Daarnaast voldoet de hoofdingang aan de volgende eisen:
 - er is een bellenbord;
 - de buitendeur is van buitenaf uitsluitend door bevoegden te openen en bewoners kunnen op afstand bezoekers te woord staan en de buitendeur ontsluiten;
 - (doorwerp)postkasten zijn voorzien van afgeschuinde bovenkanten, minimaal dertig graden of waarvan functioneel wordt aangetoond dat papier er niet op blijft liggen;
 - de hoofdingang is zowel buiten als binnen voorzien van verlichting. De gemiddelde horizontale verlichtingssterkte binnen is minimaal 40 lux (Em) (gemeten op de vloer), met een gelijkmatigheid van tenminste 0,50 Uh. De kleurweergave is zowel binnen als buiten minimaal 60 (Ra).

Zie ook C3

De hoofdingang wordt goed verlicht

TOEPASSING EN INTERPRETATIE

Het is de bedoeling dat buitenstaanders niet zomaar het gebouw in kunnen komen. Bij voorkeur is de buitenste schil van het gebouw afgesloten. Een voor iedereen toegankelijk voorportaal of een voor iedereen toegankelijke tochtsluis is af te raden, omdat dan het risico bestaat dat ongewenste personen rondhangen, bijvoorbeeld om een kans op meelopen af te wachten. Om zo'n open hal te voorkomen, zijn postkasten bij voorkeur buiten aangebracht of zijn er doorwerppostkasten. In beide gevallen is de bovenkant afgeschuind met een minimale hellingshoek van dertig graden of waarvan functioneel wordt aangetoond dat papier er niet op blijft liggen.

Toegangsdeur

De deur van de hoofdingang is een afsluitbare en zelfsluitende deur. Bewoners kunnen deze deur vanuit hun woning openen. Bij deze voordeur is een spreek- en/of video-installatie. De toegangsdeur tot het woongebouw is van buitenaf niet eenvoudig te openen, maar hoeft niet inbraakwerend te zijn. De deur van de woning zelf is drie minuten inbraakwerend.

Hekwerk als mogelijke toegang

Om manipulatie van buitenaf van het bedieningspunt (bijvoorbeeld door handreiking) te voorkomen, kan een beschermingsplaat worden aangebracht met een minimale afstand tussen het bedieningspunt van zeventig centimeter. Als het bedieningspunt bestaat uit een draaiknopcilinder, volstaat een beschermingsplaat over het algemeen. Ingeval het bedieningspunt aan de binnenzijde bestaat uit een deurkruk, is een beschermingsplaat niet afdoende. Deze deurkruk kan namelijk eenvoudig met een hulpmiddel, bijvoorbeeld met behulp van een stok of een tak, bediend worden. Indien een deurkruk is geplaatst dient dus een andere vorm van afscherming aangebracht te worden. Hierbij kan een kokervormige (rond of rechthoekig) afscherming een oplossing zijn.

Hierop blijven folders niet liggen

Verlichting

In de entreehal is de eis minimaal 40 lux. Voor de overige gemeenschappelijke ruimten geldt de eis van minimaal 20 lux (zie eis C3). Deze waarden worden gemeten op de vloer. Voor openbare buitenruimten geldt eis O2. Het advies is om een gelijkmatige lichtovergang te creëren van buiten naar binnen. Extra buitenverlichting bij de hoofdingang, maakt de lichtovergang prettiger: mensen stappen niet in een donker gat. Dit geldt zowel voor de hoofdingang, als voor toegangen tot fietsenstallingen, bergingen of parkeergarages.

Afsluiten is ook bij oudere complexen mogelijk

C3 GEMEENSCHAPPELIJKE RUIMTEN: TOEGANKELIJKHEID EN VERLICHTING

WAT Toegangsdeuren tot gemeenschappelijke ruimten in het woongebouw zijn zelfsluitend en beveiligd tegen 'flipperen'. Alle deuren bieden een veilige vluchtweg bij brand. Gemeenschappelijke ruimten zijn verlicht. Toegangsdeuren tot een gebouw moeten zijn verlicht.

Eis C3 geldt voor alle deuren van het woongebouw (zowel binnen als buiten) die toegang geven tot het woongebouw, bergingscomplex, parkeergarage, brandtrappen of het (nood)trappenhuis.

HOE Toegankelijkheid

- Deuren zijn zelfsluitend.
- Er is een voorziening om 'flipperen' te voorkomen.
- Deuren in vluchtroutes kunnen vanaf de binnenkant als vluchtdeur worden geopend.
- De buitenkant van de deur heeft geen beweegbare deurknop.
- Er is helder, doorzichtig (spiegeldraad)glas in of direct naast de deur aangebracht.

Verlichting

- Bij toegangsdeuren en nooduitgangdeuren die uitkomen op het openbaar gebied is een verlichtingsarmatuur aangebracht tenzij een openbare verlichtingsarmatuur binnen 7,5 meter aanwezig is. Bij een deur van een containerruimte die geen toegang geeft tot het woongebouw hoeft geen verlichting te worden aangebracht.
- Er is sprake van heldere, niet verblindende en gelijkmatige verlichting over de hele oppervlakte van de ruimte. Hierbij geldt dat de gemiddelde horizontale verlichtingssterkte minimaal 20 lux (\bar{E}_m) moet zijn, gemeten op de vloer. De gelijkmatigheidsfactor is 0,50 U_h. De kleurweergave is minimaal 60 (Ra).
- Voor buitengalerijen en daaraan gelegen woningentrees geldt, dat deze gelijkmatig en goed verlicht moeten zijn met een kleurweergave van minimaal 60 (Ra).

Dimmen

- Dimmen in een gemeenschappelijke ruimte zoals een bergingscomplex of een collectieve fietsenstalling is mogelijk onder de volgende voorwaarden:
 - dimmen is toegestaan, als de gemiddelde horizontale verlichtingssterkte bij het dimmen tenminste 10 lux (\bar{E}_m) bedraagt met een gelijkmatigheid van 0,50 U_h. De kleurweergave is dan tenminste 60 (Ra);
 - voordat een bevoegde toegang tot een bepaalde ruimte krijgt, schakelt de verlichting automatisch naar het vereiste niveau (20 lux) van verlichting en blijft dan minimaal tien minuten op dat niveau branden.

Bewoners voelen zich veiliger als niet iedereen zomaar binnen kan lopen. Zij kunnen beter herkennen wie in het gebouw thuishoort. Eis C3 zorgt er dan ook voor dat onbevoegde bezoekers niet zomaar het gebouw in kunnen komen en vanuit de hal niet in gemeenschappelijke ruimten kunnen komen. Bezoekers die binnengelaten zijn, kunnen wel de galerij op. Die tussendeur is dus niet afgesloten. Een toegangsdeur van een gemeenschappelijke ruimte van een gebouw, sluit een deel van het gebouw voor buitenstaanders af. Als gemeenschappelijke ruimten voor onbevoegden toegankelijk zijn, moet een C3-deur gemonteerd worden. Deze deuren voorkomen dat buitenstaanders door het hele gebouw kunnen lopen. Naast de hoofdtoegangsdeur sluiten deze deuren de toegangen tussen verschillende gemeenschappelijke ruimten af. Het is dus niet mogelijk om zonder sleutel in deze ruimten te komen. Andersom, van binnen naar buiten, zijn de deuren te gebruiken als vluchtdeur. Om veilig gebruik te kunnen maken van de gemeenschappelijke ruimten, is voldoende verlichting nodig. Hierbij is in de eerste plaats daglicht belangrijk, maar om de eis van 20 lux te halen is daglicht alleen vaak niet voldoende.

TOEPASSING EN INTERPRETATIE

Glas

Deuren hebben een glasstrook, of glas naast de deur. Dit geeft gebruikers de mogelijkheid om naar de volgende ruimte te kijken. Iemand kan dan, voordat de deur geopend is, de beslissing nemen of hij naar binnen

gaat. Dit vraagt om overzichtelijke, goed verlichte ruimten en helder glas dat voldoende doorzichtig is. Toegangsdeuren hebben doorgaans draadglas, vanwege de verplichte dertig minuten brandvertraging. Dit bestaat ook in een goed 'doorkijkbare' uitvoering. Draadglas is niet inbraakwerend. Het gaas in het glas maakt het juist relatief makkelijk het glas in zijn geheel te verwijderen. Bij inbraakwerend glas heeft een strook glas aan de slotzijde van de deur de voorkeur. Een nooddeur en de buitendeur tot de containerruimte hoeven, als ze geen toegang tot het gebouw geven, geen glas te hebben. Deze deuren worden immers alleen in noodgevallen gebruikt of geven alleen toegang tot de ruimte waar afvalcontainers staan en geven verder geen toegang tot het gebouw. Aan de buitenzijde van een nooddeur kan blind beslag zijn aangebracht.

Afsluitbaarheid

Toegangsdeuren van gemeenschappelijke ruimten, met uitzondering van collectieve fietsenstallingen en in bepaalde gevallen bergingsgangen, hoeven niet inbraakwerend te zijn, maar wel zelfsluitend en bedienbaar met een sleutel. De deur moet aan de buitenzijde met een sleutel te openen zijn. Deze zijde is ook beschermd tegen 'flipperen'. Aan de binnenzijde heeft de deur een kruk, zodat bewoners zonder sleutel het pand kunnen verlaten en kunnen vluchten als dit nodig is.

Tip: Om te voorkomen dat iemand makkelijk bij de deurkruk komt door het glas te breken, is het verstandig het glas als smalle strook aan de scharnierzijde van de deur aan te brengen.

Inbraakwerendheid

Wanneer een bergingcomplex niet meer dan vijftien bergingen bevat, is het niet nodig individuele bergingsdeuren in een bergingscomplex inbraakwerend uit te voeren. Het Politiekeurmerk Veilig Wonen stelt dan wel zwaardere eisen aan toegangsdeuren tot het bergingscomplex, zie C4. Aan de eis dat een berging of bergingsgang inbraakwerend moet zijn, hoeft in dat geval maar één keer te worden voldaan. Dus of de individuele bergingsdeuren beveiligen of het bergingscomplex inbraakwerend maken. Als in het complex ook een collectieve fietsenstalling is ondergebracht, zal ook de stalling inbraakwerend moeten worden uitgevoerd, zie C5. Toegangsdeuren tot gemeenschappelijke ruimten kunnen inbraakwerend worden uitgevoerd door gebruik te maken van een goedgekeurd slot met nachtschootuitwerper (zie PKVW Beveiligingsrichtlijn en de Productenlijst). Als de deur dichtvalt, wordt de nachtschoot uitgeworpen. De deur blijft echter bruikbaar als vluchtweg. De deur moet van goede kwaliteit zijn. Door gebruik te maken van inbraakwerend glas P4A of polycarbonaat in/bij de deur, wordt inbreken in deze gemeenschappelijke ruimte door glasbreuk voorkomen en kan de deurknop, die aan de binnenzijde van de deur zit, niet van buitenaf bediend worden. De minimale kwaliteit voor een vakvulling is terug te vinden in de PKVW Beveiligingsrichtlijn en de Productenlijst.

Flipperbeveiliging

Anti-inbraakstrips gaan 'flipperen' tegen. Aandachtspunt bij dergelijke strips zijn vervelende verwondingen als er vingers tussen de deur komen (oppassen met kleine kinderen dus) en het niet kunnen sluiten van de deur als de strip verbogen is. Dit gebeurt vooral bij bergingsgangen waar bewoners steeds met (brom)fietsen langs komen. Als gebruik gemaakt wordt van een SKG gecertificeerd slot met automatische nachtschootuitwerper of een slot met dagschootblokkering, is de deur al beveiligd tegen 'flipperen'.

Tip doorboorbeveiliging

Bij de inbraakwerendheid van algemene toegangsdeuren - zoals in bepaalde gevallen bij bergingscomplexen of een collectieve fietsenstalling - is gesteld dat bij aanwezigheid van glas binnen een afstand van zeventig centimeter tot het bedieningspunt er inbraakwerende beglazing (P4A) noodzakelijk is. Evenals een slot met een automatische nachtschootuitwerper. Het is hierbij niet noodzakelijk, in tegenstelling tot bij de vluchtvriendelijke deur van een woning, dat er doorboorbeveiliging moet zijn aangebracht. Het Politiekeurmerk Veilig Wonen raadt wel aan om een bedieningspunt toe te passen dat tegen manipulatie van buitenaf, zoals doorboren, is bestand.

Verlichting

Deuren die toegang geven tot het woongebouw of nooduitgangdeuren hebben buitenverlichting, of worden direct verlicht door een openbare verlichtingsarmatuur die binnen 7,5 meter aanwezig is. Als deuren van een containerruimte geen toegang geven tot het woongebouw hoeven deze aan de buitenzijde niet verlicht te zijn. Gemeenschappelijke ruimten in het gebouw worden over de hele oppervlakte verlicht door heldere, niet verblindende verlichting. Hierbij geldt dat de gemiddelde horizontale verlichtingssterkte minimaal 20 lux (\bar{E}_m) moet zijn. De kleurweergave is minimaal 60 (Ra). Galerijen aan de buitenzijde van een gebouw moeten gelijkmatig en goed verlicht zijn met wit licht, kleurweergave tenminste 60 (Ra).

Doorzicht en licht in bergingsgang

Overgang verlichting

Aandachtspunt is de overgang van het verlichtingsniveau tussen gemeenschappelijke ruimten en buitenruimten. De overgang van binnen naar buiten, kan met lampen bij de entree(s) worden geregeld. Armaturen die voor een betere spreiding van het licht zorgen, bijvoorbeeld door prisma's, zijn een goede oplossing. Het licht moet zich door de gangen verspreiden in plaats van tegen de wanden. Het gebruik van vandalisbestendige armaturen die voldoen aan de kwaliteitseis SKG KE 571 is aanbevolen.

Dimmen

Dimmen in een collectief bergingscomplex en in een collectieve fietsenstalling is toegestaan onder de volgende voorwaarden:

- Dimmen is toegestaan als de gemiddelde horizontale verlichtingssterkte tenminste 10 lux (\bar{E}_m) bedraagt, met een gelijkmatigheid van 0,50 U_h. De kleurweergave is tenminste 60 (Ra).
- Voordat een bevoegde toegang tot de betreffende ruimte krijgt, schakelt de verlichting automatisch naar het vereiste niveau van verlichting.

Dimmen in een parkeergarage is toegestaan onder de volgende voorwaarden:

- Dimmen in een parkeergarage behorend bij een kleinschalig woongebouw met een maximum van 25 parkeerplaatsen, als de gemiddelde horizontale verlichtingssterkte tenminste 10 lux (\bar{E}_m) bedraagt, met een gelijkmatigheid van 0,50 U_h en een kleurweergave van tenminste 60 (Ra).
- De verlichting dient na inschakeling minimaal tien minuten te branden met de maximale verlichtingssterkte van deze eis.

Bij overige parkeergarages behorend bij een woongebouw is dimmen toegestaan, waarbij geldt dat gemiddelde horizontale verlichtingssterkte tenminste 20 lux (\bar{E}_m) bedraagt, met een gelijkmatigheid van 0,50 U_h en een kleurweergave van tenminste 60 (Ra).

C4 COLLECTIEF BERGINGSCOMPLEX: ONTSLUITING, TOEGANKELIJKHEID EN OMVANG

WAT Een collectief bergingscomplex of een cluster bergingen, heeft een ontsluitingssysteem dat zowel praktisch als sociaal veilig is.

- HOE**
- Als een complex meer dan vijftig individuele bergingen bevat, moeten bergingen zijn ondergebracht in compartimenten van maximaal vijftig bergingen.
 - Het complex is of de compartimenten zijn afgesloten met een toegangsdeur die voldoet aan eis C3. Ook de verlichting voldoet aan eis C3.
 - Elke individuele bergingsdeur in het bergingscomplex is tenminste drie minuten inbraakwerend. Als een bergingscomplex niet meer dan vijftien bergingen bevat, dan is het toegestaan om in plaats van alle individuele bergingsdeuren alleen de toegangsdeur (conform C5) en eventuele ramen (conform C10) inbraakwerend uit te voeren. Als er in individuele bergingen ramen aanwezig zijn, dan zijn deze inbraakwerend uitgevoerd (conform C10). Een woongebouw kan meerdere bergingscomplexen met maximaal vijftien bergingen bevatten.
 - Het complex is overzichtelijk door transparant glas in of bij toegangsdeuren. Onoverzichtelijke situaties moeten worden opgeheven door het plaatsen van slagvaste spiegels conform SKG KE 572 die zicht bieden aan personen met een ooghoogte variërend van 1 meter tot 1,8 meter ongeacht de looproute. De spiegels dienen qua positie niet manipuleerbaar te zijn.
 - Als de toegangsdeur tot het bergingscomplex in de buitengevel van het complex zit, moet de deur vanuit het openbare gebied zichtbaar zijn. Dit betekent dat objecten het zicht op deze toegangsdeur niet mogen belemmeren. De buitenzijde van de toegangsdeur wordt verlicht.

Zie ook C3

Bergingscomplexen zijn door hun beslotenheid en materiaalgebruik dikwijls onbehaaglijke ruimten. Door te kiezen voor een kleinschalige opzet met goed overzicht, wordt het gebruik ervan zo veilig en prettig mogelijk. Een bergingscomplex is alleen toegankelijk voor bewoners. Het bergingscomplex is goed verlicht. Bij binnenkomst moet een bewoner het hele compartiment kunnen overzien. Hij neemt op dat moment een beslissing. Zijn er anderen aanwezig? Ga ik wel of niet naar binnen? Naast het vergroten van de betrokkenheid van de gebruikers, zorgt compartimentering ervoor dat eventuele graffiti en vandalisme zich niet door het hele complex verspreiden.

TOEPASSING EN INTERPRETATIE

Bergingen in een gebouw zijn doorgaans ondergebracht in complexen op de begane grond, in de kelder of in een apart gebouw op het terrein. Een bergingscomplex kan in omvang worden beperkt, als zich ook in de woning een berging bevindt. Dit is voor bewoners prettiger in het gebruik.

Zicht en verlichting

Ontsluitingsgangen moeten overzichtelijk zijn, het liefst kort, recht en breed, in verband met zicht door de bergingsgang. Door in een rechte lijn uit te komen in de hal, kan een bewoner al, voordat de deur geopend wordt, de gang controleren. In of naast de deur moet helder glas zijn aangebracht, zodat een bewoner in de hal tot het einde van de bergingsgang kan kijken. Om een volledig overzicht te geven, mogen er geen nissen of donkere hoeken zijn. Omdat in de bestaande bouw niet altijd aan deze eis voldaan kan worden, kan overzicht in de gangen worden bereikt door het monteren van slagvaste halfronde spiegels. Kwaliteitseis SKG KE 572 stelt criteria aan deze spiegels.

Niet manipuleerbare slagvaste spiegels

Een spiegel biedt overzicht zolang deze hangt op de locatie die daarvoor bedacht is. De hoogte en wijze van bevestiging is daarbij uiteraard van belang. Montage door middel van een beugel zorgt ervoor dat de spiegel van de muur afhangt maar ook dat de spiegel eenvoudig te verdraaien is. Een kwart of halve bolspiegel die vast op de muur of het plafond is

Sleutelplan

Als de bergingen verdeeld zijn over meerdere compartimenten dan dient de toegang door middel van een sleutelplan zodanig geregeld te zijn dat bewoners alleen toegang hebben tot het compartiment waarin hun eigen berging is gelegen.

gemonteerd, geeft meer zekerheid dat het gewenste effect permanent gehaald wordt. Door het benoemen van de kijkhoogte van 1 meter tot 1,80 meter zal voor vrijwel elke bewonersgroep het gewenste effect gehaald worden.

Spiegels maken gangen overzichtelijk

COLLECTIEVE (FIETSEN)STALLING C5

WAT Als privéstallingen ontbreken, zoals schuurtjes en bergingen, is een inbraakwerende en goed verlichte (fietsen)stalling met voldoende plaatsen noodzakelijk. Een collectieve (fietsen)stalling is tenminste drie minuten inbraakwerend.

HOE Een collectieve (fietsen)stalling voldoet aan de volgende eisen:

- De (fietsen)stalling is drie minuten inbraakwerend conform de PKVW Beveiligingsrichtlijn en de Productenlijst, de toegangsdeur is voorzien van een slot met automatische nachtschootuitwerper, zelfsluitend en deze kan van binnenuit zonder sleutel worden geopend (vluchtdeur). Wanneer binnen zeventig centimeter in de deur of direct naast de deur aan de slotzijde glas is aangebracht, dan dient dit inbraakwerend (P4A) te zijn.
- Indien het om een hekwerk gaat, moet het hek tegen bediening van buitenaf worden afgeschermd.
- Het verlichtingsniveau in deze ruimte voldoet aan eis C3, waarbij ook van de mogelijkheid de verlichting te dimmen gebruik gemaakt kan worden.
- Ramen voldoen aan C10.
- Het minimum aantal stallingplaatsen is 1,5 per woning. Voor woningen met een éénpersoonshuishouden kan met één stallingsplaats per wooneenheid volstaan worden.

Zie ook C3

Diefstal van fietsen is het meest helinggevoelige delict in Nederland. En vergeet de scootmobielen niet. Het kent extreem veel slachtoffers (circa 540.000 gestolen fietsen per jaar). Voldoende en veilige stallingsplekken zijn daarom belangrijk.

TOEPASSING EN INTERPRETATIE

Een collectieve (fietsen)stalling is verplicht bij woongebouwen met alleen bergruimte in de woning. Het is een aanrader bij bergingen die

slecht bereikbaar zijn. Voorbeelden zijn kelderbergingen die alleen via de entreehal en de lift bereikbaar zijn en bergingen in de parkeergarage. Bewoners neigen ernaar om fietsen in dergelijke situaties buiten te laten staan, of soms juist mee te nemen naar de eigen galerij. Een collectieve (fietsen)stalling dicht bij de hoofdingang is een veilige oplossing. Omdat een (fietsen)stalling een collectieve ruimte is, moet deze ruimte worden afgesloten met een afsluitbare en zelfsluitende deur. Daarbij moet gebruik gemaakt worden van een slot met een automatische nachtschootuitwerper (zie PKVW Beveiligingsrichtlijn en de Productenlijst). De deur is hierdoor inbraakwerend en toch als vluchtroute te gebruiken.

Dit is geen gewenste situatie. Let op: het glas direct naast deze toegangsdeur dient minimaal P4A te zijn en bij voorkeur is er geen zicht op de fietsen/scooters van buitenaf.

C5 VERVOLG

Een goedgekeurde fietshangar moet verlicht zijn

Het is hierbij niet noodzakelijk dat er, in tegenstelling tot een vlucht-vriendelijke deur van een woning, een doorboorbeveiliging is aangebracht. Het toepassen van een bedieningspunt dat tegen manipulatie van buitenaf (bijvoorbeeld door boren) is bestand, wordt wel aanbevolen.

Glas

Glas in (of naast) de deur van een collectieve (fietsen)stalling kan verschillend uitwerken. Enerzijds geeft het de gebruiker de kans om de (fietsen)stalling te controleren voor hij deze binnengaat, anderzijds biedt dit een dader doorzicht zodat hij kan kijken of hij ongemerkt zijn slag kan slaan. Ook kan door het inslaan van een ruitje de deur eenvoudig worden geopend. Vanuit het oogpunt van sociale veiligheid eist het Politiekeurmerk Veilig Wonen glas voor binnendeuren. Een collectieve (fietsen)stalling moet tenminste drie minuten inbraakwerend zijn. Daarom moet glas dat zich binnen zeventig centimeter van het bedieningspunt bevindt, voldoen aan P4A. Een inbreker mag na het inslaan van de ruit de deur (van binnenuit) niet kunnen ontgrendelen. Er kunnen andere materialen (bijvoorbeeld polycarbonaat) als gelijkwaardige oplossing worden toegepast. De minimale kwaliteit voor een vakvulling is terug te vinden in de PKVW Beveiligingsrichtlijn en de Productenlijst. Als de toegangsdeur tot de (fietsen)stalling in de buitengevel van het gebouw zit, hoeft in of direct naast deze deur geen glas te zijn aangebracht, maar als glas wel wordt toegepast dan moet ook dit inbraakwerend zijn. Met fietsklemmen blijft de (fietsen)stalling overzichtelijk georganiseerd. Klemmen hebben bij voorkeur de mogelijkheid om de fiets met een slot

vast te zetten, wat het stelen van fietsen verhindert. Iedere bewoner moet de gelegenheid hebben om zijn fiets(en) veilig te stallen. Vooral in binnenstedelijk gebied heeft niet iedereen de gelegenheid een fiets veilig te stallen, omdat niet elke woning een geschikte berging heeft om een fiets op te bergen. Vaak worden de fietsen dan in de woonomgeving achtergelaten of meegenomen naar woning of woongebouw (balkon/galerijgang), waardoor vluchtroutes kunnen worden belemmerd. Om deze reden is het een eis om minimaal 1,5 stallingsplaatsen per woning te hebben. Bij éénpersoonshuishoudens mag met één stallingsplaats per woning volstaan worden. Goedgekeurde fietshangars (fietsstommels) zijn ook geschikte stallingen. Deze zijn wel inbraakwerend (weerstandsklasse 2), maar hoeven niet van glas voorzien te zijn. Als de openbare verlichting bij deze trommel voldoet aan eis O2, hoeft geen verlichting in de fietshangar aangebracht te zijn.

WAT Het achterpad is overzichtelijk en goed verlicht.

HOE Het achterpad, inclusief eventuele verbindingspaden:

- Is bij duisternis altijd voorzien van verlichting met een kleurweergave van minimaal 60 (Ra).
- Heeft verlichting:
 - met een lichtpuntafstand van maximaal zes keer de lichtpunthoogte;
 - of
 - bij aanwezigheid van voldoende bergingen, dan aan elke berging in de tuin, zo hoog mogelijk, met een maximale afstand van 0,3 meter vanaf de grens van het achterpad, met een maximale onderlinge afstand van 12 meter;
 - of
 - via openbare verlichting met een gemiddelde horizontale verlichtingsterkte van minimaal 2 lux (E_{gem}), met een gelijkmatigheid van tenminste 0,15 Uh.
 De verlichting moet altijd door middel van schemerschakeling worden ingeschakeld.
- Als het achterpad onoverzichtelijke hoeken heeft, moet het pad voorzien zijn van vandalismebestendige spiegels om zicht in de paden mogelijk te maken. Deze spiegels moeten voldoen aan SKG KE 572.
- Overhangend groen of op het achterpad staande bouwsels en/of obstakels moeten worden weggehaald.

Afhankelijk van het eigendom van een achterpad, geldt eis C6 of O4. Achterzijden van woningen zijn kwetsbaar voor inbraken. Achterpaden bieden inbrekers de mogelijkheid te kijken waar ze ongestoord hun gang kunnen gaan. Gebruikers voelen zich vaak onveilig in smalle, onoverzichtelijke en onverlichte paden. De eisen van het Politiekeurmerk Veilig Wonen richten zich op het terugdringen van de anonimiteit en het verhogen van betrokkenheid in de paden, door goede verlichting en overzichtelijkheid. Wanneer het pad een breedte heeft van meer dan vier meter wordt het geen achterpad meer genoemd.

TOEPASSING EN INTERPRETATIE

Verlichting en spiegels op hoeken en aftakkingen, zorgen ervoor dat een achterpad, ook in het donker, te overzien is. De kans dat iemand een eventuele inbreker herkent is groter. Het veiligheidsgevoel van bewoners neemt toe, evenals het gebruiksgemak van het pad. Door weelderig groen of dikke hagen terug te snoeien en illegale bouwsels te verwijderen, krijgt het achterpad zijn oorspronkelijke breedte. Een afgesloten achterpad moet ook aan de eisen voldoen. Het Politiekeurmerk Veilig Wonen geeft de voorkeur aan openbare verlichting. Openbare verlichting wordt namelijk geregeld onderhouden. Ook is het mogelijk om het achterpad te verlichten met een verlichtingsarmatuur op de berging. Bij verlichting door verlichtingsarmaturen op bergingen is de leidraad dat tenminste aan één zijde van het achterpad iedere tuin een berging heeft die grenst aan het achterpad.

Ingeval verlichtingsarmaturen aan de bergingen worden geplaatst aan de zijde van het achterpad gelden de volgende voorwaarden:

- er grenzen voldoende bergingen aan het achterpad;
- op de bergingen is een verlichtingsarmatuur aangebracht met een maximaal onderlinge afstand van twaalf meter;
- de verlichtingsarmaturen zijn schemergeschakeld;
- de verlichtingsarmaturen zijn zo hoog mogelijk bevestigd.

Onderhoud en elektriciteit komen bij een verlichtingsarmatuur op de berging voor rekening van de bewoner. Een verlichtingsarmatuur moet het achterpad verlichten en geen schaduwen werpen. Verlichting bij de ingang van het pad, op de openbare weg is meegenomen maar niet voldoende. Het Politiekeurmerk Veilig Wonen stelt geen eisen aan het

Fout: obstakels moeten worden verwijderd. De onderlinge afstand tussen de lichtpunten bedraagt maximaal zes keer de lichtpunthoogte.

C6 VERVOLG

niveau van de verlichting. De norm voor openbare verlichting is de richtlijn. Vooral gelijkmatig licht is belangrijk.

Afsluiten/compartimenteren

In nieuwbouwprojecten die onder het Politiekeurmerk Veilig Wonen worden aangelegd mogen achterpaden geen doorlopende achterpadenstructuur hebben en zijn voorwaarden gesteld aan het aantal toegangen. Als de situatie daartoe aanleiding geeft, is het ook in de bestaande bouw raadzaam om doorlopende achterpaden af te sluiten.

Doodlopende paden hebben als voordeel dat er geen netwerk van achterpaden ontstaat, waardoor niemand zich ongezien door de wijk kan bewegen. Bij een doorlopende achterpadenstructuur worden deze achterpaden in de praktijk ook gebruikt door fietsers en bromfietzers. Hierdoor kan overlast ontstaan. Als het achterpad geen doorgaande route meer vormt, is het pad minder aantrekkelijk voor onbevoegden. Er moet verlichting aan het einde van het pad zijn zodat je, als je in het pad bent, altijd naar het licht toe kan kijken. Een achterpad doodlopend maken kan bijvoorbeeld door het doortrekken van tuinen of het plaatsen van een afscheiding van minimaal 1,8 meter hoog in het pad. Dit zijn betere vormen van afsluiting van een achterpad dan een hek. Bij een hek moeten immers ook maatregelen genomen worden om overklimming te voorkomen. Een hek vraagt ook om discipline van de bewoners. Nadelen van een hek zijn ook dat er veel sleutels in omloop zijn. Daarnaast kan een dichtvallend hek geluidsoverlast veroorzaken. Er is niet altijd een muur om de poort tussen te zetten. Drangers werken vaak niet meer na enige tijd. Spelende kinderen kunnen niet makkelijk heen en weer tussen de woning en de openbare ruimte. Als bewoners worden betrokken bij de beslissing om het achterpad af te sluiten met een hek, werkt het vaak wel goed. Op dat moment bestaat er namelijk draagvlak om het hek goed te gebruiken.

Het hek:

- Biedt doorzicht naar het achterliggende pad of terrein, bijvoorbeeld door het toepassen van een spijlenhek. De afstand tussen de spijlen is minder dan vijftien centimeter.
- Is minimaal 1,80 meter hoog.
- Is zelfsluitend.
- Is voorzien van een flipperbeveiliging.
- Is van de binnenkant zonder sleutel te openen. Het bedieningspunt dient afgeschermd te worden tegen manipulatie vanaf de buitenzijde.

Om bediening van het bedieningspunt van buitenaf te voorkomen, kan een beschermingsplaat worden aangebracht met een minimale afstand tussen het bedieningspunt van 70 cm. Hierdoor wordt bediening door handreiking voorkomen. Over het algemeen volstaat een beschermingsplaat als het bedieningspunt bestaat uit een draaiknopcilinder. Als het bedieningspunt aan de binnenzijde bestaat uit een deurkruk dan is een beschermingsplaat niet afdoende. Deze deurkruk kan namelijk eenvoudig met een hulpmiddel, bijvoorbeeld een stok of een tak, bediend worden. Hierbij kan een kokervormige (rond of rechthoekig) afscherming een oplossing zijn.

Spiegels kunnen het overzicht verbeteren. Zorg ervoor dat spiegels geen zicht bieden op de achtertuinten in verband met de privacy van bewoners.

Verlichting op deze wijze binnen dertig centimeter van de erfrens en maximale onderlinge afstand van twaalf meter

Fout: s'avonds is dit een donker achterpad met overhangend groen en geen verlichting

PARKEERGARAGE, BEHOREND BIJ HET COMPLEX C7

WAT De parkeergarage is sociaal veilig en goed beheerbaar.

HOE • De garage is afgesloten en alleen toegankelijk voor bevoegden (bewoners of sleutelkaarthouders).

Een parkeergarage met meer dan 25 parkeerplaatsen voldoet aan de volgende eisen:

- de gemiddelde horizontale verlichtingssterkte bedraagt minimaal 40 lux (\bar{E}_m), met een gelijkmatigheid van 0,50 U_h en een kleurweergave van minimaal 60 (Ra), gemeten op de vloer;
- er is helder doorzichtig (spiegeldraad)glas aangebracht in alle deuren van ruimten die voor gebruikers toegankelijk zijn;
- er is doorzicht. Onoverzichtelijke hoeken worden gecompenseerd met slagvaste spiegels (SKG KE 572).
- Dimmen bij parkeergarages van complexen met meer dan 25 parkeerplaatsen is toegestaan tot een niveau van tenminste 20 lux (\bar{E}_m), met een gelijkmatigheid van 0,50 U_h en een kleurweergave van minimaal 60 (Ra), gemeten op de vloer.
 - voordat een bevoegde toegang tot de parkeergarage krijgt schakelt de verlichting automatisch naar het vereiste niveau van verlichting.
 - de verlichting moet minimaal 10 minuten branden op het oorspronkelijk vereiste niveau.

Als een parkeergarage niet meer dan 25 parkeerplaatsen bevat:

- mag de gemiddelde horizontale verlichtingssterkte minimaal 20 lux (\bar{E}_m) zijn, met een gelijkmatigheid van 0,50 U_h gemeten op de vloer en een kleurweergave van minimaal 60 (Ra);
- ook dan is er helder doorzichtig (spiegeldraad)glas aangebracht in alle deuren van ruimten die voor gebruikers toegankelijk zijn;
- en er is doorzicht. Onoverzichtelijke hoeken worden gecompenseerd met slagvaste spiegels (SKG KE 572).
- Dimmen in een parkeergarage behorend bij een kleinschalig woongebouw met maximaal 25 parkeerplaatsen is onder de volgende voorwaarden mogelijk:
 - dimmen is toegestaan tot een niveau van minimaal 10 lux (\bar{E}_m), met een gelijkmatigheid van 0,50 U_h, gemeten op de vloer. De kleurweergave is tenminste 60 (Ra);
 - voordat een bevoegde toegang tot de parkeergarage krijgt schakelt de verlichting automatisch naar het vereiste niveau van verlichting;
 - de verlichting moet minimaal 10 minuten branden op het oorspronkelijk vereiste niveau.
- In een parkeergarage mogen maximaal 25 individuele bergingen rechtstreeks uitkomen. Er is dan een gegarandeerde vrije ruimte van minimaal één meter tussen de bergingsdeur en geparkeerde voertuigen of de rijstrook.
- De toegang van het complex naar de parkeergarage is afgesloten met een deur die voldoet aan eis C3.

Zie ook O7

Veel mensen ervaren parkeergarages als onveilig en niet prettig. Parkeergarages die deel uitmaken van het woongebouw vallen onder het Politiekeurmerk Veilig Wonen. Voor deze garages gelden andere eisen dan voor openbare parkeergarages.

TOEPASSING EN INTERPRETATIE

Kenmerken van een overzichtelijke parkeergarage zijn:

- Doorzicht langs de parkeerplaatsen. Bij voorkeur kan iemand die de garage binnenkomt in een oogopslag de hele ruimte overzien.
- Voldoende overzicht, gerealiseerd door slagvaste spiegels (SKG KE 572).
- Geen donkere hoeken waar iemand zich kan verstoppen.
- Geen functieloze ruimten.
- De route van de parkeerplek naar de entreehal is duidelijk aangegeven en in één oogopslag te overzien.
- Deuren zijn makkelijk te hanteren en sluiten snel.

Om een parkeergarage goed te kunnen beoordelen op (on)overzichtelijkheid is een leidraad vastgesteld. Deze leidraad is als bijlage 2 in dit handboek opgenomen.

Compartment voor bergingen

Als niet meer dan 25 individuele bergingen in een parkeergarage (behorend bij een complex) zijn ondergebracht, mogen ze direct uitkomen in de parkeergarage en hoeven ze niet in een afzonderlijk compartiment ondergebracht te worden. Als er wel meer dan 25 individuele bergingen rechtstreeks in het parkeergedeelte uitkomen, ontstaat een onoverzichtelijke situatie. Individuele bergingen moeten dan in een compartiment worden ondergebracht. Het is niet toegestaan om direct achter elke bergingsdeur een (toegewezen) parkeerplaats te situeren. Hoewel de gebruikers dan bekend zijn, levert dit gebruiksonvriendelijke bergingen (toegang tussen de auto's) op en een onoverzichtelijke zone achter de auto's. Dit wordt versterkt door de toename van hogere auto's waar een staand persoon niet overheen kan kijken. Er zal altijd een vrije ruimte van minimaal één meter moeten zijn tussen de deur van de berging en het parkeervak of de rijbaan. Dit kan bijvoorbeeld bereikt worden door daar een hekje te plaatsen op 1 meter of trottoirbanden of zogenaamde biggenruggen neer te leggen op 1,50 meter gemeten vanaf de muur. Uiteraard moet de verlichting op dit looppad voldoen aan de norm die in C7 is gesteld. Ook is het soms mogelijk de parkeergarage helemaal op te delen in garageboxen, waarbij berging en parkeerplaats worden gecombineerd. Dit levert een extra fysieke barrière op, verkleint de hoeveelheid gemeenschappelijke ruimte en onoverzichtelijke hoeken en biedt de gebruiker meer kwaliteit.

C8 COLLECTIEVE PARKEERTERREINEN IN DE OPEN LUCHT BEHOREND BIJ EEN COMPLEX

WAT Een parkeerterrein voor bewoners van een complex is overzichtelijk, goed verlicht en er is zicht op geparkeerde auto's vanuit woningen.

- HOE**
- Er is zicht op het parkeerterrein vanuit minimaal twee woningen.
 - Groenvoorziening of objecten zoals glasbakken of verzamelcontainers ontnemen het zicht op geparkeerde voertuigen niet.
 - Als geparkeerd kan worden op een parkeerterrein, gelden hiervoor de volgende voorwaarden:
 - parkeerterreinen bevatten maximaal 25 parkeerplaatsen of ze zijn opgedeeld in eenheden van maximaal 25 parkeerplaatsen;
 - op de verlichting van parkeerterreinen is eis O2 van toepassing, bij grotere parkeerterreinen is de kleurweergave minimaal 60 (Ra) om de (kleur)herkenbaarheid van personen en auto's te vergroten.
 - Bij een mix tussen in de open lucht en overdekt parkeren moet:
 - de overdekte parkeerlocatie overzichtelijk zijn (geen dode hoeken);
 - op elke parkeerplaats zicht bestaan vanuit tenminste twee woningen;
 - bij een terrein van maximaal 25 parkeerplaatsen de gemiddelde horizontale verlichtingssterkte van het overdekte deel minimaal 20 lux (E_{gem}) bedragen, gemeten op het wegdek, met een kleurweergave van ten minste 60 (Ra) en een gelijkmatigheid van minimaal 0,3 Uh;
 - bij een terrein van meer dan 25 parkeerplaatsen de gemiddelde horizontale verlichtingssterkte van het overdekte deel minimaal 40 lux (E_{gem}) bedragen, gemeten op het wegdek, met een kleurweergave van ten minste 60 (Ra) en een gelijkmatigheid van minimaal 0,3 Uh.

Afhankelijk van het eigendomsrecht van het parkeerterrein, geldt O3 of C8. Veel geparkeerde auto's vragen niet alleen veel ruimte, maar verminderen ook de aantrekkelijkheid van de woonomgeving. Daarom bestaat de neiging parkeerterreinen uit het zicht te leggen. Autocriminaliteit is echter een veelvoorkomend delict. Daarom is het belangrijk dat parkeerplaatsen te zien zijn vanuit de woonomgeving. Om toezicht door bewoners mogelijk te maken, moeten auto's dicht bij woningen en in het zicht geparkeerd kunnen worden. Dit werkt als drempel voor daders. Door grote terreinen te verdelen in kleinere, van elkaar te onderscheiden eenheden, kunnen mensen zich beter oriënteren. Gebruikers van parkeerterreinen bij woongebouwen zetten hun auto dikwijls op een vaste plaats. Hierdoor gaan mensen auto's en hun eigenaren kennen. Dit leidt tot contact als er iets mis is (minder anonimiteit). Het opdelen in herkenbare delen, zicht op het terrein vanuit woningen en een goede verlichting met wit licht (zodat de kleur van auto's zichtbaar is en mensen beter kunnen worden herkend), verminderen onveiligheidsgevoelens.

TOEPASSING EN INTERPRETATIE

Een parkeerterrein is opgedeeld in eenheden van maximaal 25 vakken. Compartimentering geeft de omgeving kenmerken, waardoor iemand zijn geparkeerde auto snel kan terugvinden op een groot terrein. Kleine parkeerterreinen zijn van elkaar gescheiden door looppaden, laag blijvend groen (maximaal vijftig centimeter), hagen of opgesnoeide bomen. Het terrein moet verder de volgende kenmerken hebben:

- onbelemmerde zichtlijnen;
- goede verlichting;
- duidelijke en logische looproutes van parkeerplaatsen naar de ingang van de woning, het woongebouw of aanliggende voorzieningen.

Tip

Laat de auto helemaal leeg achter. Ook in PKVW-wijken wordt in auto's ingebroken als er (waardevolle) spullen in het zicht liggen.

Parkeren in de plint van een gebouw wordt steeds vaker toegepast. Ook hierop dient zicht te zijn vanuit minimaal twee woningen.

(AANBEVELING) BINNENTERREINEN C9

WAT Binnenterreinen hebben geen openbare functie, zijn sociaal veilig, niet kwetsbaar voor vandalisme en buurtoverlast en maken aanliggende woningen niet kwetsbaar voor inbraak.

- HOE**
- Een binnenterrein heeft geen openbare status en is alleen bestemd voor bewoners van aanliggende woningen.
 - Een binnenterrein is afsluitbaar met een gemeenschappelijke deur of een hek waarbij verlichting is aangebracht.
 - De gemeenschappelijke deur die, of het gemeenschappelijk hek dat toegang geeft tot een binnenterrein:
 - biedt doorzicht naar het achterliggende pad of terrein, bijvoorbeeld door het toepassen van een spijlenhek. De afstand tussen de spijlen is minder dan vijftien centimeter;
 - is minimaal 1,80 meter hoog;
 - is zelfsluitend;
 - is voorzien van een flipperbeveiliging;
 - is van de binnenkant zonder sleutel te openen. Het bedieningspunt dient afgeschermd te worden tegen manipulatie vanaf de buitenzijde.
 - Paden op het binnenterrein zijn verlicht conform O2.

Binnenterreinen grenzen aan achtertuinten/achterzijden van woningen en zijn kwetsbaar voor criminaliteit, vandalisme en overlast. De praktijk leert dat binnenterreinen, vooral in stedelijke gebieden, uitnodigend werken voor zwervers en verslaafden. Omdat de zichtbaarheid slecht is en het beheer vaak onduidelijk, zijn deze problemen moeilijk op te lossen. In kinderrijke buurten kan een openbaar binnenterrein voor problemen zoals buurtoverlast zorgen (geluidsoverlast, bal in de tuin, bal door de ruit).

TOEPASSING EN INTERPRETATIE

Een binnenterrein is een semi-openbaar gebied, dat omsloten wordt door bebouwing of minimaal aan drie zijden wordt begrensd door achterzijden van woningen of achtertuinten. Binnenterreinen (of vergelijkbare semi-openbare ruimten binnen het beheer of de verantwoordelijkheid van de eigenaar/verhuurder) komen relatief veel voor in stedelijke gebieden in gesloten bouwblokken. De inrichting en het gebruik van binnenterreinen moet passen bij de bewoners en in overleg met bewoners gekozen worden. Binnenterreinen zijn veiliger als ze goed afgesloten kunnen worden, goed verlicht zijn en als er afspraken gemaakt zijn over het beheer. Om achterzijden van woningen bereikbaar te houden voor brandweer of onderhoudsdiensten, kan ervoor gekozen worden om het toegangshek zo breed te maken dat voertuigen hier doorheen kunnen.

Een hek is minimaal 1,8 meter hoog, maar bij voorkeur 2,4 meter hoog, afhankelijk van de gemeentelijke verordening.

Om bediening van het bedieningspunt van buitenaf te voorkomen, kan een beschermingsplaat worden aangebracht met een minimale afstand tussen het bedieningspunt van zeventig centimeter. Hierdoor wordt bediening door handreiking voorkomen. Over het algemeen volstaat een beschermingsplaat als het bedieningspunt bestaat uit een draaiknopcilinder. Als het bedieningspunt aan de binnenzijde bestaat uit een deurkruk dan is een beschermingsplaat niet afdoende. Deze deurkruk kan namelijk eenvoudig met een hulpmiddel, bijvoorbeeld een stok of een tak, bediend worden. Hierbij kan een kokervormige (rond of rechthoekig) afscherming een oplossing zijn.

Een afgesloten binnenterrein betekent dat ongewenste personen er niet makkelijk kunnen komen

C10 BERGINGEN, SCHUREN OF GARAGES: INBRAAKWERENDHEID

WAT Deuren, ramen en ventilatieopeningen van bergingen, schuren of garages zijn tenminste drie minuten inbraakwerend.

Eis C10 geldt voor bergingen in een bergingscomplex van woongebouwen en voor bergingen, schuren en garages van eengezinswoningen, die geen toegang geven tot de woning.

- HOE**
- In deuren van individuele bergingen in een bergingscomplex is geen glas aangebracht. Bij de overige ramen en deuren is het toegestaan om (draad)glas toe te passen.
 - Bij beweegbare en vaste ramen met een glasoppervlak kleiner dan 1,2 m², waarvan beide dagmaten vijftien centimeter of groter zijn, wordt beglazing toegepast conform de PKVW Beveiligingsrichtlijn en de Productenlijst.
 - Er wordt een deur, raam of ventilatieopening toegepast dat door een erkend keuringsinstituut op basis van de NEN 5096, weerstandsklasse 2 is getest en goedgekeurd;
 - of
 - er wordt een deur, raam of ventilatieopening toegepast dat een conformiteitsverklaring heeft gekregen op basis van toetsing en goedkeuring van voornoemd keuringsinstituut;
 - of
 - er wordt op een deur, raam of ventilatieopening een door een erkend keuringsinstituut op basis van de NEN 5096, weerstandsklasse 2 of de BRL 3104 geteste en goedgekeurde combinatie van producten toegepast, die op de actuele PKVW Beveiligingsrichtlijn en de Productenlijst staan vermeld.
 - De eis voor ramen en ventilatieopeningen wordt ook gehaald wanneer:
 - één van de dagmaten kleiner is dan vijftien centimeter;
 - of
 - de beweegbaarheid is opgeheven door het vastschroeven van het raam of de ventilatieopening in het kozijn, zoals omschreven in de actuele PKVW Beveiligingsrichtlijn en de Productenlijst;
 - of
 - het raam is vervangen door vast glas of een vaste vakvulling.

Deuren zijn drie minuten inbraakwerend en goed verlicht

TOEPASSING EN INTERPRETATIE

Eis C10 geldt dus voor alle bergingen, schuren en garages. Dit kunnen vrijstaande bergingen zijn, maar dit kunnen ook bergingen zijn die onderdeel vormen van een cluster of woongebouw. Voorwaarde is dat de woning niet via deze bergingen, schuren of garages bereikbaar is. Dan gelden immers de eisen W1 en W2. Het Politiekeurmerk Veilig Wonen gaat uit van één goede bergruimte per woning. Daar kunnen waardevolle goederen zoals (brom)fietsen worden opgeslagen. Tuinkasten en dergelijke hoeven niet inbraakwerend te zijn omdat die bedoeld zijn om tuingereedschap en stoelen in op te bergen. Het kunnen afsluiten van deze elementen in de tuin vormt wel een drempel tegen vandalisme.

Inbraakwerendheid

Het Politiekeurmerk Veilig Wonen eist dat privéruimten van de bewoner drie minuten inbraakwerend zijn. Eis C10 stelt eisen aan de kwaliteit van de deur, het raam en het kozijn. Het hang- en sluitwerk moet getest en goedgekeurd zijn volgens de PKVW Beveiligingsrichtlijn en de Productenlijst. De kwaliteit van deuren en ramen is benoemd in de BRL 3104. Inbraakwerendheid wordt bepaald op basis van het samenstel van producten. Als gecertificeerd hang- en sluitwerk gemonteerd is op kwalitatief slecht houtwerk, wordt de eis inbraakwerendheid dus niet gehaald.

Glas

Een ruit met een oppervlak van minder dan 1,2 m² in een raam, is makkelijk verwijderbaar door het geringe gewicht. In tegenstelling tot ramen en deuren van woningen is het in bergingen, schuren en garages toegestaan enkelvoudig draadglas toe te passen. Maatregelen tegen het verwijderen staan in de PKVW Beveiligingsrichtlijn en de Productenlijst. De norm 1,2 m² als maximale oppervlakte van het glasoppervlak komt uit de NEN 5096, weerstandsklasse 2. Let op:

- Als glaslatten worden vastgeschroefd, hoeven alleen de verticale latten vastgezet te worden.
- Als de dagmaat van een raam kleiner is dan vijftien centimeter, hoeft niets vastgezet te worden. Ook na uitnemen van de ruit kan niemand door zo'n kleine opening naar binnen.
- Gehard glas is niet altijd inbraakwerend. Meestal wordt dit opgelost met een barrièrevoorziening (zie PKVW Beveiligingsrichtlijn en de Productenlijst). Inmiddels zijn geattesteerde hardglazen ramen leverbaar. Deze zijn gelamineerd.

Het Politiekeurmerk Veilig Wonen kijkt bij glas voornamelijk naar de plaatsing van glaslatten. Zijn glaslatten aan de binnenzijde geplaatst, dan kan een inbreker er niet bij en is het dus in orde. Bij glaslatten aan de buitenzijde moeten bewoners maatregelen treffen. Verticale glaslatten moeten dan minimaal zes centimeter vanuit de hoek om de twintig centimeter worden vastgeschroefd en/of over de hele lengte worden vastgezet met hechtende kit. Kitten én schroeven mag uiteraard ook. Omdat uit onderzoek blijkt dat inbrekers zelden glaslatten losschroeven, is de toepassing van beveiligde schroeven niet verplicht. Glaslatten mogen vastgeschroefd worden met roestvrijstalen kruiskopschroeven. Uit een proef in de praktijk is gebleken dat er nog een goede manier is om het uitnemen van buitenbeglazing te voorkomen. Dit is het aanbrengen van lijmende kit (MS-Polymer) overeenkomstig de NPR 3577. De in deze Nederlandse Praktijk Richtlijn omschreven manier van kitten wordt in de 'glasbranche' toegepast. Aan het glas moet een randje van minimaal vijf millimeter van deze lijmende kit worden aangebracht. Uit de test is gebleken dat het onmogelijk was om een ruit die op deze wijze in het kozijn was gelijmd, er in zijn geheel uit te krijgen.

C11 BERGINGEN, SCHUREN OF GARAGES: VERLICHTING

WAT Bergingen, schuren of garages zijn aan de buitenzijde zodanig verlicht, dat het inbrekers afschrikt en de gebruiksvriendelijkheid voor gebruikers verhoogt.

Deze eis geldt voor bergingen, schuren en garages, die geen toegang geven tot de woning. Deze kunnen los staan of samen een cluster vormen.

HOE

- Bij elke toegangsdeur van een berging, schuur of garage, is een verlichtingsarmatuur gemonteerd; of
- elke toegangsdeur van een berging, schuur of garage wordt direct en zonder belemmering door een centraal aangebrachte verlichtingsarmatuur verlicht. De afstand tussen verlichtingspunt en deur is maximaal 7,5 meter; of
- de deur van een berging, schuur of garage wordt direct en zonder belemmering verlicht door openbare verlichting of achterpadverlichting. De afstand tussen het verlichtingspunt en deur is maximaal 7,5 meter, gerekend vanaf het verlichtingspunt tot de deur op 1.80 meter hoogte.

TOEPASSING EN INTERPRETATIE

Deze eis is van toepassing op alle bergingen, schuren en garages:

- Die in de tuin bij woningen staan en geen toegang geven tot de woning. Dan geldt immers eis W4.
- Die in de openbare ruimte in de omgeving van de woning staan. Dit zijn meestal clusters van bergingen, schuren of garages. Deuren komen direct uit op de openbare ruimte. Als het bergingen betreft, die een complex vormen met één uitgang naar buiten, is C4 van toepassing.

Verlichting

Als het nodig is, moeten toegangen van bergingen en garages zijn verlicht, door een openbare verlichtingsarmatuur van maximaal 7,5 meter vanaf de deur, of door het combineren van verlichting voor achtergevel en achterpad. Verlichtingsarmaturen kunnen zo opgehangen worden, dat ze zowel het achterpad als de deur van berging, schuur of garage direct verlichten (zie C6). PL-armaturen zijn zuinig met energie en hebben een goede lichtopbrengst (wit licht).

Energiezuinige verlichting op schemerschakelaar

Een combinatie tussen het verlichten van de bergingsdeur en het achterpad is goed uitvoerbaar

(AANBEVELING) MUREN/VLAKKEN/WANDEN: ANTIGRAFFITI C12

WAT Graffiti op muren, vlakken en wanden van het complex wordt zoveel mogelijk voorkomen.

HOE

- Blinde muren, vlakken en wanden en constructies zijn afgeschermd, bijvoorbeeld door een (geprivatiseerde) strook beplanting.
- Niet afgeschermd muren, vlakken, wanden en constructies van het complex zijn - op plaatsen die gevoelig en/of bereikbaar zijn voor graffiti - voorzien van verfraaiingen van een eenvoudig te reinigen materiaal of antigraffiticoating.

Aanbeveling C12 wil graffiti in eerste instantie voorkomen. Moeilijk doordringbare beplanting (bijvoorbeeld met doornen) voor de gevel, ontmoedigt graffitiartisten. In buurten waar geen graffiti op de muren aangebracht is, voelen bewoners zich veiliger. Een graffiti-loze buurt of wijk voorkomt ook buurtoverlast en vandalisme. Aanbeveling C12 omschrijft hoe graffiti verwijderd kan worden. Het is van belang graffiti snel te verwijderen om een neerwaartse spiraal te voorkomen. Graffiti geeft een gevoel van verloedering en beïnvloedt het veiligheidsgevoel negatief (bij jongeren overigens veel minder dan bij ouderen). Het zeer snel verwijderen van graffiti blijkt het beste ontmoedigingsbeleid voor de daders te zijn en werkt preventief. Vanzelfsprekend wordt onder verwijderen ook het overschilderen van wanden of muren verstaan.

Meer informatie over woonoverlast en verloedering vindt u op pagina 24.

Tips om graffiti te voorkomen

- Gevelvlakken zonder ramen die grenzen aan de openbare ruimte zijn kwetsbaar. Een strook (lage) beplanting, bij voorkeur slecht doordringbare beplanting met stekels, kan gevelvlakken afschermen.
- Bij bouwterreinen worden regelmatig houten schuttingen geplaatst om de terreinen af te schermen. Er zijn kunstenaars en bedrijven die deze wanden graag van schilderingen voorzien. Veel graffiti-sputters respecteren dit, waardoor ongewenste graffiti wordt voorkomen.

Tips voor het verwijderen van graffiti

De methode voor het verwijderen van graffiti, is onder andere afhankelijk van de frequentie van bekladding. Mogelijkheden zijn schoonmaken, overschilderen of vervangen.

- Kies voor materialen die makkelijk schoon te maken zijn. Deze moeten glad en niet-poreus zijn, zoals tegels of (gekleurde) panelen met een glaslaag. Bij gebruik van tegels kunnen deze beter zonder (kit)voegen worden geplaatst.
- Antigraffiticoating beschermt poreuze materialen zoals baksteen. De coating maakt schoonmaken mogelijk. Er is daarna doorgaans wel een verschil zichtbaar tussen het schoongemaakte gedeelte en de rest van de wand. Na het schoonmaken moet de (dure) coating weer opnieuw worden aangebracht.
- Regelmatig overschilderen van graffiti pakt soms goedkoper uit dan antigraffiticoating of gladde tegels.

Kunst door kinderen uit de wijk

OMGEVING

O1	TOEZICHT EN BEHEER	60
O2	OPENBARE VERLICHTING	62
O3	PARKEREN IN DE OPEN LUCHT	64
O4	ACHTERPADEN	65
O5	(AANBEVELING) ROUTES LANGZAAM VERKEER	67
O6	TUNNELS EN ONDERDOORGANGEN	69
O7	OPENBARE PARKEERGARAGE	70
O8	(AANBEVELING) HET STALLEN VAN FIETSEN BIJ VOORZIENINGEN	71
O9	(AANBEVELING) HALTES OPENBAAR VERVOER	72
O10	(AANBEVELING) SPEELPLAATSEN VOOR JONGEREN EN STRAATMEUBILAIR	73
O11	(AANBEVELING) PUBLIEKTREKKENDE VOORZIENINGEN	75
O12	(AANBEVELING) MUREN/VLAKKEN/WANDEN: ANTIGRAFFITI	76

Eisen en aanbevelingen

Om aan het Politiekeurmerk Veilig Wonen te voldoen, moeten alle eisen per categorie gehaald worden. Als de situatie daartoe aanleiding geeft, kunnen gemeente en opdrachtgever bespreken welke aanbevelingen zij uitgevoerd willen zien.

O1 TOEZICHT EN BEHEER

WAT Het beheer van de omgeving is georganiseerd. Als zich overlastproblemen in de wijk voordoen neemt de gemeente extra toezicht-houdende maatregelen.

- HOE**
- In het 'beheerplan woonomgeving' staan afspraken over de wijze waarop wordt zorg gedragen voor een 'schone, hele en veilige' woonomgeving.
 - Er wordt in het beheerplan onder meer rekening gehouden met de volgende aspecten van onderhoud:
 - er is een meldpunt voor kapotte openbare verlichting, vervuiling en/of andere onderhoudsklachten;
 - reparaties aan en schoonmaken van bestrating, muren, straatmeubilair, openbare verlichting en ander openbaar bezit worden binnen een afgesproken termijn na melding uitgevoerd. Er is controle op dit herstel;
 - het groen wordt structureel onderhouden, zodat het zicht niet wordt belemmerd en (openbare) verlichting niet wordt gehinderd;
 - maatregelen worden getroffen om overlast van hondenpoep tegen te gaan;
 - er vinden regelmatig controles plaats op vervuiling, vernieling en graffiti van gemeente-, corporatie- en publiekrechtelijke eigendommen. Geconstateerde vervuiling, vernieling of aanstootgevende en discriminerende graffiti worden liefst meteen schoongemaakt, gerepareerd of verwijderd. Andere vormen van graffiti worden periodiek verwijderd.
 - Het 'beheerplan' voorziet in procedures voor samenwerking en communicatie met bewoners en andere betrokkenen.

Beheer en onderhoud van de omgeving zorgen voor een wijk die schoon en heel blijft. Mensen voelen zich veiliger in een wijk die een goed verzorgde indruk maakt. Kapotte, vernielde elementen en vuil verminderen de betrokkenheid van bewoners. Een neerwaartse spiraal is het gevolg (erosievandalisme). Als een woonomgeving met overlast te maken heeft, zijn extra maatregelen vaak noodzakelijk. Dan moet eigenlijk een draai-

boek klaarliggen. Hierin voorziet het beheerplan. Dit hoeft geen nieuw plan te zijn, maar kan ook een overzicht zijn van bestaande afspraken over taken en verantwoordelijkheden. Soms liggen afspraken al vast in wijkontwikkelingsplannen of wijkveiligheidsplannen. Vanzelfsprekend moeten de betrokken partijen met elkaar, maar ook met de bewoners overleggen. Een extra toezichthoudende functie kan maatregelen ondersteunen.

TOEPASSING EN INTERPRETATIE

Doel van eis O1 is het maken van afspraken over onderhoud en beheer van de wijk. Zo veel mogelijk partijen moeten hierbij betrokken worden, bijvoorbeeld de gemeente als eigenaar/beheerder van de openbare ruimte, woningcorporaties, bewoners (vereniging van eigenaren, huurdersvereniging), politie, brandweer en welzijnswerk.

Voor het Politiekeurmerk Veilig Wonen hoeft geen beheerplan geschreven te worden waarin technische werkprogramma's of onderhoudsactiviteiten zijn omschreven. Het gaat om het vastleggen van verantwoordelijkheden en afspraken, bijvoorbeeld over preventief onderhoud en handhaving. Hieruit blijkt het gezamenlijke streven naar een schone, hele én veilige wijk.

Mogelijke aandachtspunten voor dit soort afspraken zijn:

- omschrijvingen van taken en verantwoordelijkheden van betrokken partijen;
- overleg zoals regulier bewonersoverleg, bewonerscommissie, wijkoverleg en informatieavonden;
- regeling voor controles op vervuiling, vernieling en graffiti;
- klachtenregeling, meldpunt, criteria voor opvolging;
- bemiddeling bij burenruzies en (geluids)overlast;
- afstemming reguliere onderhoudsmaatregelen van verschillende beheerders (bijvoorbeeld groen van gemeente en woningcorporatie), met name opruimen van zwerfvuil, het herstellen van vernielingen en het verwijderen van graffiti (aanstootgevende, racistische, discriminerende graffiti);
- brandpreventie in gebouwen;
- participatie en zelfbeheer van bewoners in het beheer.

Fout: ongewenste bezoeker kan door kapot hek

Toezicht

Onderscheid is te maken in informeel, semi-formeel en formeel toezicht. Formeel toezicht kan bestaan uit toezicht door politie of stadswachten. Voor afspraken in de wijk is een wijkagent van groot belang. Semi-formeel toezicht bestaat uit toezicht door bewakingsdiensten, huismeesters, buurtconciërges of wijkmeesters. Vaak hebben zij controlerende en signalerende taken. Zij zijn het aanspreekpunt voor bewoners. Zij bemiddelen bij ruzies en overlast en voeren kleine onderhoudstaken uit. Alle aanwezigen in een wijk samen, vormen het informele toezicht: de 'sociale ogen' in de wijk. Toezichhoudende bewoners (aangesteld door woningcorporatie of gemeente) hebben een voorbeeldfunctie in de wijk. Tegen een kleine vergoeding houden zij toezicht en geven ongeregelheden door aan verantwoordelijke instanties. Soms voeren zij ook opruim- en schoonmaakactiviteiten uit.

Onderhoud groenvoorziening

Onderhoud en inrichting van het groen moet gericht zijn op het voorkomen van 'dichtgroeien' (belemmeren) van zichtlijnen en het open houden van lichtcirkels rond lantaarnpalen. De vrije zichtruimte is tussen de vijftig centimeter en de twee meter. Dit betekent dat lage begroeiing maximaal vijftig centimeter hoog mag zijn en dat daken van bomen minimaal twee meter hoog zijn. Achter een haag of plantsoenrand kan iemand zich verstoppen. Om dit uit te sluiten, bijvoorbeeld op parkeerterreinen, kan het best bodembedekkende beplanting worden toegepast (maximaal vijftig centimeter hoog).

Gratis verstrekken van 'poepzakjes' voorkomt vervuiling door honden

O2 OPENBARE VERLICHTING

WAT Het woongebied is bij duisternis helder, niet verblindend en gelijkmatig verlicht. Uitgangspunt is dat mensen elkaar op een afstand van minimaal vier meter kunnen herkennen.

Deze eis geldt voor alle openbaar toegankelijke woon- en winkelgebieden, inclusief parkeerplaatsen, straten en pleinen, (brom)fietspaden en voetpaden. Eis O2 geldt niet voor achterpaden (eis O4), recreatieve fiets- en voetpaden in groengebieden (aanbeveling O5), tunnels en onderdoorgangen (eis O6).

HOE • De openbare verlichting haalt gedurende de periode waarvoor het keurmerk wordt afgegeven (vijf jaar) altijd de volgende waarden:

Voor woongebieden op het wegdek:

- de gemiddelde horizontale verlichtingssterkte is minimaal 3 lux (E_{gem});
- de gelijkmatigheid is tenminste 0,30 Uh;
- de kleurweergave is minimaal 25 (Ra);

of

- de gemiddelde horizontale verlichtingssterkte is minimaal 2 lux (E_{gem});
- de gelijkmatigheid is tenminste 0,30 Uh;
- de kleurweergave is minimaal 60 (Ra);

of

- de gemiddelde horizontale verlichtingssterkte is minimaal 3 lux (E_{gem});
- de gelijkmatigheid is tenminste 0,20 Uh;
- de kleurweergave is minimaal 60 (Ra).

- De openbare verlichting wordt niet gehinderd door openbaar groen (bomen).
- Paden op binnenterreinen zijn verlicht conform de eis voor woongebieden.
- Voor wijkontsluitingswegen of wegen met een specifieke verkeersfunctie die niet direct in een woongebied liggen, gelden de volgende voorwaarden:
 - openbare verlichting dient te voldoen aan de ROVL 2011.

Verlichting aan de rand van het woongebied:

- Voor parkeerplaatsen in de openlucht in winkelcentra en uitgaansgebieden met meer dan 25 plaatsen:

Houd rekening met de NEN-EN 12464-2 (Nederlandse norm deel 2: Werkplekken buiten)

Hierbij gelden de volgende waarden:

 - de gemiddelde horizontale verlichtingssterkte op het wegdek is minimaal 10 lux (E_{gem});
 - de gelijkmatigheid is tenminste 0,25 (Uh);
 - de kleurweergave is minimaal 60 (RA).

Verlichting tunnels en onderdoorgangen:

- De verlichting voor tunnels en onderdoorgangen is geregeld in de eis O6.

Zie ook O3, O4, O6

Toelichting

Door goede verlichting voelen bewoners zich veiliger in hun woonomgeving. Verlichting maakt zicht op de omgeving mogelijk en vermindert criminaliteit. De normen voor verlichting zijn gebaseerd op de richtlijnen van de Nederlandse Stichting voor Verlichtingskunde (NSVV). Uitgangspunt is de minimale waarden voor sociale veiligheid. Normaal gesproken wordt de sterkte van openbare verlichting bepaald door de verkeerskundige functie. Het Politiekeurmerk Veilig Wonen legt de nadruk op het sociaal veilig verlichten van het woongebied. Goede openbare verlichting vermindert niet alleen de kans op verkeersongevallen, maar vermindert ook vandalisme, inbraken en diefstallen (van (brom)-fietsen, van/uit auto's, enzovoorts).

Groen

Bomen kunnen de verlichting op straat hinderen. Daarmee moet bij onderhoud en herplanting van openbare groenvoorzieningen rekening worden gehouden. Het onderhoud van het groen moet gericht zijn op het open houden van lichtcirkels rond lichtmasten en op het voorkomen van het dichtgroeien van zichtlijnen. Voor een zichtlijn geldt dat bodembedekkend groen maximaal vijftig centimeter hoog mag zijn en dat daken van bomen minimaal twee meter hoog zijn. Als groen tussen rijbaan en (brom)fiets-, voetpaden is aangebracht, mag dit groen het zicht ook niet belemmeren (zie aanbeveling O5). Daarom raadt het Politiekeurmerk Veilig Wonen bodembedekkend groen aan, dat maximaal vijftig centimeter hoog wordt. Op recreatieve plekken, zoals recreatieve fiets- en wandelroutes waarop geen zicht bestaat vanaf de openbare weg of vanuit woningen, is verlichting niet aan te raden, omdat dit schijnveiligheid veroorzaakt. Belangrijk is dat er alternatieve, sociaal veilige routes beschikbaar zijn.

TOEPASSING EN INTERPRETATIE

- Het Politiekeurmerk Veilig Wonen gaat uit van een goed verlichtingsniveau te allen tijde. Dit betekent dat de omgeving ook 's nachts aan eis O2 moet voldoen. Oudere mensen hebben ongeveer tien keer meer licht nodig dan jongeren, om hetzelfde te kunnen waarnemen. Het Politiekeurmerk Veilig Wonen gaat uit van de gemiddelde leeftijd.
- Gelijkmaticheid van verlichting is belangrijk: doordat onze ogen wennen aan de verlichtingssterkte kan het zicht goed zijn bij een geringe verlichtingssterkte met een grote gelijkmatigheid. De afwisseling van sterk verlichte plekken en donkere plekken is vervelend en maakt een omgeving minder goed zichtbaar en herkenbaar. Bij nachtschakeling gaat daarom de voorkeur uit naar het dimmen van alle armaturen, in plaats van het om en om uitschakelen van armaturen. In de laatste situatie is het moeilijk om de norm te halen.
- De Ra-waarde zegt iets over de mate van kleurherkenning (0 = geen kleurherkenning, 100 = volledige herkenning van alle kleuren).
- Wit licht heeft een hoge Ra-waarde (groter dan 60, bijvoorbeeld in PL-armaturen). Dit maakt het mogelijk om kleuren te herkennen, bijvoorbeeld van auto's op parkeerplaatsen en kleding. Het maakt ook de herkenning van een gezicht mogelijk.
- Oranje verlichting (SOX of lage druk natriumlampen) heeft een Ra-waarde onder de 25. Hierdoor zijn kleuren niet of slecht herkenbaar. Omdat het menselijk oog het meest gevoelig is voor dit licht, zijn bewegingen juist weer goed zichtbaar. Dit type verlichting staat dan ook langs autosnelwegen en op bedrijventerreinen.

Binnen het PKVW en de Richtlijn voor Openbare Verlichting (ROVL 2011) wordt onderscheid gemaakt in meerdere functies:

- woongebied;
- grotere parkeerplaatsen bij winkelcentra;
- doorgaande- en rondwegen van en om een woongebied.

Oudere mensen hebben ongeveer tien keer meer licht nodig dan jongeren, om hetzelfde te kunnen waarnemen. Het Politiekeurmerk Veilig Wonen gaat uit van de gemiddelde leeftijd.

LED-verlichting

Ontwikkeling in de verlichtingsindustrie hebben inmiddels gezorgd voor nieuwe lichtbronnen en armaturen. Deze verzorgen betere verlichting tegen lagere kosten. Dit kan voor een gemeente een overweging zijn om verlichting in de wijk te renoveren. Gebleken is dat witte LED-verlichting prima kan voldoen aan de eisen van het Politiekeurmerk Veilig Wonen. Zowel de lux-waarde als gelijkmaticheid is toe te passen en te meten. Door middel van een berekening dient aangetoond te worden dat aan de PKVW-eisen wordt voldaan. Andere kleuren LED-verlichting kunnen (nog) niet worden toegepast binnen het Politiekeurmerk Veilig Wonen. Verder zijn er proeven in het land (o.a. in Tilburg en Almere), met dynamische verlichting waarbij verlichting bij benadering wordt verhoogd. Zolang de ondergrens van het Politiekeurmerk Veilig Wonen als standaard wordt gehaald in de minimale stand, is dit binnen het Politiekeurmerk Veilig Wonen geaccepteerd. Bij dergelijke verlichting is het wel raadzaam om bewoners te vragen naar hun veiligheidsgevoelens in de wijk en het zicht dat zij 's avonds en 's nachts hebben op passanten in de wijk.

Lichtmasten aan de ene kant van de straat en bomen aan de andere kant, voorkomen dat bomen het licht hinderen

Geparkeerde auto's worden goed verlicht, evenals het trottoir

O3 PARKEREN IN DE OPEN LUCHT

WAT Er is parkeergelegenheid voor bewoners en bezoekers in de nabijheid van woningen en woongebouwen. Deze parkeergelegenheid is veilig door zicht op de geparkeerde auto's vanuit woningen.

- HOE**
- Bewoners kunnen op eigen erf parkeren;
 - of
 - er is gelegenheid voor parkeren in het zicht van minimaal twee woningen.
 - Groenvoorziening of objecten zoals glasbakken of verzamelcontainers ontnemen het zicht op geparkeerde voertuigen niet.
 - Als geparkeerd kan worden op parkeerterreinen, gelden hiervoor de volgende voorwaarden:
 - op de verlichting van parkeerterreinen is eis O2 van toepassing, waar bij grotere parkeerterreinen de kleurweergave minimaal 60 (Ra) is om de (kleur)herkenbaarheid van personen en auto's te vergroten.
 - Bij een mix tussen in de open lucht en overdekt parkeren moet:
 - de overdekte parkeerlocatie overzichtelijk zijn (geen dode hoeken, zie bijlage 2);
 - op elke parkeerplaats zicht bestaan vanuit tenminste twee woningen;
 - bij een terrein van maximaal 25 parkeerplaatsen de gemiddelde horizontale verlichtingssterkte van het overdekte deel minimaal 20 lux (E_{gem}) bedragen, gemeten op het wegdek, met een kleurweergave van ten minste 60 (Ra) en een gelijkmatigheid van minimaal 0,3 Uh;
 - bij een terrein van meer dan 25 parkeerplaatsen de gemiddelde horizontale verlichtingssterkte van het overdekte deel minimaal 40 lux (E_{gem}) bedragen, gemeten op het wegdek, met een kleurweergave van ten minste 60 (Ra) en een gelijkmatigheid van minimaal 0,3 Uh.

Zie ook O2

Vormen van autocriminaliteit zijn veelvoorkomende delicten (diefstal van en uit de auto, vernieling en vandalisme, buurtoverlast). Bewoners voelen zich hierdoor onveilig. Door betrokkenheid van bewoners en zicht op geparkeerde auto's mogelijk te maken, probeert het Politiekeurmerk Veilig Wonen een drempel op te werpen tegen autocriminaliteit. Om sociaal toezicht op geparkeerde auto's mogelijk te maken, is het van belang auto's (dicht)bij en in het zicht van woningen te kunnen parkeren. Bij duisternis maakt goede openbare verlichting sociaal toezicht mogelijk.

TOEPASSING EN INTERPRETATIE

Compartimenteren

Door grote terreinen te verdelen in kleinere, van elkaar te onderscheiden eenheden, kunnen bewoners zich beter oriënteren en (auto's van) anderen herkennen. Gebruikers van parkeerterreinen bij woongebouwen zetten hun auto dikwijls op een vaste plaats. Hierdoor gaan mensen auto's en hun eigenaren kennen. Dit leidt tot contact als er iets mis is (minder anonimiteit). Het opdelen van een terrein in herkenbare delen, zicht op het terrein vanuit woningen en een goede verlichting met wit licht (zodat de kleur van auto's zichtbaar is), vermindert onveiligheidsgevoelens van gebruikers van het parkeerterrein. Compartimentering geeft de omgeving kenmerken, waarmee iemand zijn geparkeerde auto kan terugvinden. Parkeerterreinen (maximaal 25 parkeerplaatsen) zijn van elkaar gescheiden door bijvoorbeeld looppaden, laagblijvend groen of hagen en opgesnoeide bomen. Het Politiekeurmerk Veilig Wonen raadt aan te kiezen voor bodembedekkend groen van maximaal vijftig centimeter hoogte. Het terrein moet verder de volgende kenmerken hebben:

- onbelemmerde zichtlijnen;
- goede verlichting;
- duidelijke en logische looproutes van parkeerplaatsen naar de entree van de woning, het woongebouw of aanliggende voorzieningen.

Overdekt parkeren

Overzichtelijke parkeerplaats

WAT Het achterpad is overzichtelijk en goed verlicht.

HOE Het achterpad, inclusief eventuele verbindingspaden:

- Is bij duisternis altijd voorzien van verlichting met een kleurweergave van minimaal 60 (Ra).
- Heeft verlichting:
 - met een lichtpuntafstand van maximaal zes keer de lichtpunthoogte;
 - of
 - bij aanwezigheid van voldoende bergingen, dan aan elke berging in de tuin, zo hoog mogelijk, met een maximale afstand van 0,3 meter vanaf de grens van het achterpad, met een maximale onderlinge afstand van 12 meter;
 - of
 - via openbare verlichting met een gemiddelde horizontale verlichtingssterkte van minimaal 2 lux (E_{gem}), met een gelijkmatigheid van tenminste 0,15 Uh.
- De verlichting moet altijd door middel van schemerschakeling worden ingeschakeld.
- Als het achterpad onoverzichtelijke hoeken heeft, heeft het pad vandalismebestendige spiegels om zicht in de paden mogelijk te maken. Deze spiegels moeten voldoen aan SKG KE 572.
- Overhangend groen of op het achterpad staande bouwsels en/of obstakels moeten worden weggehaald.

Afhankelijk van het eigendom van een achterpad, geldt eis C6 of O4. Achterzijden van woningen zijn kwetsbaar voor inbraken. Achterpaden bieden inbrekers de mogelijkheid te kijken waar ze ongestoord hun gang kunnen gaan. Gebruikers voelen zich vaak onveilig in smalle, onoverzichtelijke en onverlichte paden. De eisen van het Politiekeurmerk Veilig Wonen richten zich op het terugdringen van de anonimiteit en het verhogen van betrokkenheid in de paden, door goede verlichting en overzichtelijkheid. Wanneer het pad een breedte heeft van meer dan vier meter wordt het geen achterpad meer genoemd.

TOEPASSING EN INTERPRETATIE

Verlichting en spiegels op hoeken en aftakkingen, zorgen ervoor dat een achterpad, ook in het donker, te overzien is. De kans dat iemand een eventuele inbreker herkent is groter. Het veiligheidsgevoel van bewoners neemt toe, evenals het gebruiksgemak van het pad. Door weelderig groen of dikke hagen terug te snoeien en illegale bouwsels te verwijderen, krijgt het achterpad zijn oorspronkelijke breedte. Een afgesloten achterpad moet ook aan de eisen voldoen. Het Politiekeurmerk Veilig Wonen geeft de voorkeur aan openbare verlichting. Openbare verlichting wordt namelijk geregeld onderhouden. Ook is het mogelijk om het achterpad te verlichten met een lamp op de berging. Bij verlichting door verlichtingsarmaturen op bergingen is de leidraad dat tenminste aan één zijde van het achterpad iedere tuin een berging heeft dat grenst aan het achterpad.

In geval verlichtingsarmaturen aan de bergingen worden geplaatst aan de zijde van het achterpad gelden de volgende voorwaarden:

- er grenzen voldoende bergingen aan het achterpad;
- op de bergingen is een verlichtingsarmatuur aangebracht met een maximaal onderlinge afstand van twaalf meter;
- de verlichtingsarmaturen zijn schemergeschakeld;
- de verlichtingsarmaturen zijn zo hoog mogelijk bevestigd.

Onderhoud en elektriciteit komen dan voor rekening van de bewoner. Een verlichtingsarmatuur moet het achterpad verlichten en geen schaduwen werpen. Verlichting bij de ingang van het pad, op de openbare weg is meegenomen maar niet voldoende. Het Politiekeurmerk Veilig Wonen stelt geen eisen aan het niveau van de verlichting. De norm voor openbare verlichting is de richtlijn. Vooral gelijkmatig licht is belangrijk.

Afsluiten/compartimenteren

In nieuwbouwprojecten die onder het Politiekeurmerk Veilig Wonen worden aangelegd mogen achterpaden geen doorlopende achterpadenstructuur hebben en zijn voorwaarden gesteld aan het aantal toegangen. Als de situatie daartoe aanleiding geeft, is het ook in de bestaande bouw raadzaam om doorlopende achterpaden af te sluiten.

Doodlopende paden hebben als voordeel dat er geen netwerk van achterpaden ontstaat, waardoor niemand zich ongezien door de wijk kan bewegen. Bij een doorlopende achterpadenstructuur worden deze achterpaden in praktijk ook gebruikt door fietsers en bromfietzers. Hierdoor kan overlast ontstaan. Als het achterpad geen doorgaande route meer vormt, is het pad minder aantrekkelijk voor onbevoegden. Er moet verlichting aan het einde van het pad zijn zodat je, als je in het pad bent, altijd naar het licht toe kan kijken. Een achterpad doodlopend maken kan bijvoorbeeld door het doortrekken van tuinen of het plaatsen van een afscheiding van minimaal 1,8 meter hoog in het pad. Dit zijn betere vormen van afsluiting van een achterpad dan een hek. Bij een hek moeten immers ook maatregelen genomen worden om overklimming te voorkomen. Een hek vraagt ook om discipline van de bewoners. Nadelen van een hek zijn ook dat er veel sleutels in omloop zijn. Daarnaast kan een dichtvallend hek geluidsoverlast veroorzaken. Er is niet altijd een muur om de poort tussen te zetten. Drangers werken vaak niet meer na enige tijd. Spelende kinderen kunnen niet makkelijk heen en weer tussen de woning en de openbare ruimte. Als bewoners worden betrokken bij de beslissing om het achterpad af te sluiten met een hek, werkt het vaak wel goed. Op dat moment bestaat er namelijk draagvlak om het hek goed te gebruiken.

O4 VERVOLG

Fout: obstakels moeten worden verwijderd. De onderlinge afstand tussen de lichtpunten bedraagt maximaal zes keer de lichtpunthoogte.

Het hek:

- Biedt doorzicht naar het achterliggende pad of terrein, bijvoorbeeld door het toepassen van een spijlenhek. De afstand tussen de spijlen is minder dan vijftien centimeter.
- Is minimaal 1,80 meter hoog.
- Is zelfsluitend.
- Is voorzien van een flipperbeveiliging.
- Is van de binnenkant zonder sleutel te openen. Het bedieningspunt dient afgeschermd te worden tegen manipulatie vanaf de buitenzijde.

Om bediening van het bedieningspunt van buitenaf te voorkomen, kan een beschermingsplaat worden aangebracht met een minimale afstand tussen het bedieningspunt van zeventig centimeter. Hierdoor wordt bediening door handreiking voorkomen. Over het algemeen volstaat een beschermingsplaat als het bedieningspunt bestaat uit een draaiknopcilinder. Als het bedieningspunt aan de binnenzijde bestaat uit een deursluiting dan is een beschermingsplaat niet afdoende. Deze deursluiting kan namelijk eenvoudig met een hulpmiddel, bijvoorbeeld een stok of een tak, bediend worden. Hierbij kan een kokervormige (rond of rechthoekig) afscherming een oplossing zijn.

Verlichting op deze wijze binnen dertig centimeter van de erfgrans en maximale onderlinge afstand van twaalf meter

Spiegels kunnen het overzicht verbeteren. Zorg ervoor dat de spiegels geen zicht bieden op de achtertuinen in verband met privacy van bewoners.

(AANBEVELING) ROUTES LANGZAAM VERKEER 05

WAT Routes voor langzaam verkeer zijn sociaal veilig.

HOE Sociaal veilige routes

- Op tenminste één van de routes vanuit de woonomgeving naar essentiële functies en voorzieningen in de wijk (winkel, school, openbaar vervoer, parkeren, wijkcentrum) bestaat zicht vanuit de aanliggende woningen. De verlichting op deze route voldoet aan eis O2.
- Als er groen tussen rijbaan en (brom)fiets- en voetpaden is aangebracht, mag dit groen het zicht op deze paden niet belemmeren.

Sociaal minder veilige routes

- Op alternatieve recreatieve routes door het groen, wordt geen schijnveiligheid gewekt door daar openbare verlichting aan te leggen.

Sociaal minder veilige routes naar functionaliteit

- hierbij is de gemiddelde horizontale verlichtingssterkte op het wegdek van fiets-/ en voetpaden minimaal 2 lux (E_{gem});
 - de gelijkmatigheid is tenminste 0,3 (U_h);
 - de kleurweergave is minimaal 60 (R_a).
- of
- de gemiddelde horizontale verlichtingssterkte is minimaal 3 lux (E_{gem});
 - de gelijkmatigheid is tenminste 0,2 (U_h);
 - de kleurweergave is minimaal 60 (R_a).

- Daar waar mogelijk dient rekening gehouden te worden met een bermfactor (4 meter open zone), waarbij de voornoemde lux-waarden met maximaal 50% is verlaagd voor een 3 meter brede zone.
- Er is een beleidsplan en onderhoudsplan voor groenvoorziening.

Zie ook O2

TOEPASSING EN INTERPRETATIE

Veel verkeer in een wijk is langzaam verkeer: voetgangers, fietsers, rollator-, rolstoelgebruikers. Aanbeveling O5 gaat over de vraag of er voor dit verkeer sociaal veilige routes zijn, van woningen naar voorzieningen in de wijk. Dit hoeven niet alleen fiets- en wandelpaden te zijn, maar kun-

nen ook gewone straten zijn. Sociale veiligheid wordt gewaarborgd door zicht en toezicht vanuit woningen, verlichting en veilige tunnels en onderdoorgangen. Aanbeveling O5 geldt ook voor de leefomgeving rond de woning, bijvoorbeeld op de looproute van de voordeur naar centrale parkeervoorzieningen. Sociaal veilige routes maken de kans op criminaliteit kleiner en zorgen ervoor dat mensen zich veiliger voelen.

Een veilig fietspad

05 VERVOLG

Sociaal veilige en recreatieve routes

Niet alle routes hoeven altijd sociaal veilig te zijn. Overdag of als het druk is, kan een 'dag- of recreatieve route' door het groen een aantrekkelijk alternatief zijn, terwijl mensen op een stil moment of in het donker kunnen kiezen voor een veilige route langs woningen. Het gebruik van de route is afhankelijk van de keuze van de gebruiker. Om te voorkomen dat gebruikers denken dat een recreatieve route ook 's nachts veilig is, wil het Politiekeurmerk Veilig Wonen daar geen verlichting (voorkomen schijnveiligheid). Sociaal veilige routes (ook wel nachtroutes genoemd) zijn door toezicht, bundeling van verkeersstromen en goede verlichting veiliger. Deze routes zijn zowel overdag als in het donker op stille tijden te gebruiken. Fietsroutes langs doorgaande wegen moeten zichtbaar zijn vanaf de weg. Een brede strook (hoge) beplanting tussen de weg en het fietspad belemmert het zicht. Daarom raadt het Politiekeurmerk Veilig Wonen daar bodembedekkend groen aan, dat maximaal vijftig centimeter hoog wordt.

Verlichting

Uitgangspunt van het Politiekeurmerk Veilig Wonen is dat de openbare gebruikruimte verlicht is. Dit betekent dat niet alleen rijbanen verlicht moeten zijn, maar ook trottoirs, wandelpaden en fietspaden. Hierbij is het niet nodig om recreatieve routes/routes door het groen te verlichten. Voorwaarde is dat er voor de 'donkere uren' een veilige alternatieve route is, die wel is verlicht of in het zicht van woningen ligt.

Sociaal minder veilige routes naar een functionaliteit

Het kan voorkomen dat routes naar een school of een andere voorziening zoals sportaccommodaties niet in het zicht liggen van woningen. Soms is het alternatief zodanig dat het niet aannemelijk is dat fietsers om gaan rijden om een sociaal veilige route te nemen. Het is dan verstandig de route toch te verlichten, maar wel de uitgangspunten van een vrije zone te hanteren. Verder is het raadzaam om op basis van verwacht gebruik de verlichting in- en uit te schakelen.

Tip

Door langs routes voor langzaam verkeer een zone van minimaal vier meter aan beide zijden open te houden, heeft de gebruiker zicht op zijn omgeving. Dit kan door grasstroken aan te leggen of laagblijvende beplanting te gebruiken. Lage beplanting is makkelijker in het beheer van het groen. Deze zone van vier meter is de persoonlijke veiligheidszone van mensen. In deze zone voelen mensen zich veilig. Bij duisternis speelt dit aspect een grotere rol. Uitgangspunt van het Politiekeurmerk Veilig Wonen is dat ook de zone langs de nachtroute voor langzaam verkeer verlicht is.

Over het constant verlichten van een route naar een voorziening, zoals hier een sportterrein, moet goed nagedacht worden.

WAT Tunnels en onderdoorgangen die worden gebruikt door langzaam verkeer zijn schoon, heel en goed verlicht.

- HOE**
- Er zijn bij de in-/uitgangen geen zichtbelemmerende obstakels en groen.
 - In de tunnels en onderdoorgangen waarvan de lengte maximaal tien keer de hoogte bedraagt, voldoet de verlichting op het wegdek tijdens de avond en nachtelijke uren aan de volgende voorwaarden:
 - de gemiddelde horizontale verlichtingssterkte is minimaal 15 lux (E_{gem}); met een gelijkmatigheid van 0,30 Uh;
 - de kleurweergave is minimaal 60 (Ra);
 - de verlichting is in een vandalismebestendige constructie aangebracht (SKG KE 571).
 - In de tunnel waarvan de lengte meer dan tien keer de hoogte bedraagt, wordt verlichting toegepast conform de Richtlijn voor Openbare Verlichting (ROVL 2011).

Tunnels en onderdoorgangen kunnen onaangename plekken zijn en worden vaak door mensen als onveilig ervaren. Mede doordat het infor-meel toezicht vanuit de omgeving ontbreekt.

TOEPASSING EN INTERPRETATIE

Muren en andere bereikbare constructiedelen zijn voorzien van verfraai-ingen, antigraffiticoating en/of eenvoudig te reinigen materiaal. Goed overzicht is mogelijk in een rechte tunnel zonder aftakkingen, met goede verlichting. Om de overzichtelijkheid te vergroten moet het zicht op de in- en uitgang niet belemmerd worden door obstakels en groen. De sociale controle wordt vergroot als zowel fietsers als voetgangers en auto's van dezelfde tunnel gebruik kunnen maken en als de paden op gelijke hoogte en in het zicht van elkaar liggen. In- en uitgangen moeten zo overzichtelijk mogelijk zijn voor fietsers en voetgangers. Onderhoud is belangrijk. Voor tunnels gaat het hierbij vooral om de vervanging van lampen en het schoonhouden van de tunnel/onderdoorgang (verwijde- ren van graffiti). Een aanbeveling is om muren en andere bereikbare con-

structiedelen te voorzien van verfraaiingen, antigraffiticoating en/of een eenvoudig te reinigen materiaal.

Overgang van verlichting

Bij de verlichting van een tunnel of onderdoorgang met een lengte van maximaal tien keer de hoogte, is het van belang dat rekening gehouden wordt met de overgangssituatie van de bestaande openbare verlichting en de verlichting in de tunnel of onderdoorgang. Een plotselinge over- gang naar een veel hogere luxwaarde betekent minder zicht voor de weggebruikers en geeft een onrustig beeld.

Voor tunnels en onderdoorgangen waarvan de lengte meer dan tien keer de hoogte bedraagt, wordt rekening gehouden met de NSVV Richtlijn voor Openbare Verlichting (ROVL 2011). In deze richtlijn wordt rekening gehouden met het doorzichtpercentage en toetreding van het daglicht.

Vraag een verlichtingsexpert om advies. Het is per situatie afhanke- lijk wanneer er wel of niet overdag verlichting moet zijn.

Overzichtelijke tunnel voor alle verkeersdeelnemers

O7 OPENBARE PARKEERGARAGE

WAT Openbare parkeergarages zijn sociaal veilig.

- HOE**
- De parkeergarage voldoet minimaal aan de volgende verlichtingseisen op de vloer:
 - in- en uitritten, overdag: \bar{E} m 300 lux;
 - in- en uitritten, 's nachts: \bar{E} m 75 lux;
 - kassa's, balies en betaalautomaten \bar{E} m 300 lux;
 - lift, trappenhuis \bar{E} m 100 lux;
 - parkeerplaatsen en rijstroken \bar{E} m 75 lux;
 - de kleurweergave van de toegepaste verlichting is 60 (Ra), gelijkmatigheid 0,50 Uh;
 - de kleurweergave van de toegepaste verlichting voor kassa's, balies en betaalautomaten is 80 (Ra), gelijkmatigheid 0,80 Uh.
 - Daarnaast voldoet een parkeergarage aan de volgende eisen op het gebied van sociale veiligheid:
 - er is doorzicht en de aanwezige dode hoeken worden gecompenseerd door vandalismebestendige spiegels, die voldoen aan SKG KE 572;
 - er is identificatie mogelijk van parkeerplaatsen (verdieping, rijen, vakken);
 - binnen en buiten de parkeergarage is een bewegwijzering;
 - er is doorzicht vanuit de lift en het trappenhuis naar de hal en de parkeervloer;
 - er is een afsluiting na sluitingstijd en een afscherming van alle buitenopeningen;
 - er is helder, doorzichtig (spiegeldraad)glas of op andere wijze doorzicht aangebracht in alle deuren van ruimten die voor het publiek toegankelijk zijn.

Zie ook C7

Voor de beoordeling van een overzichtelijke parkeergarage wordt verwezen naar de 'leidraad onoverzichtelijke parkeergarages' in bijlage 2.

Mensen ervaren parkeergarages vaak als onveilig en niet prettig. Sociale controle is meestal onvoldoende. Bij eis O7 gaat het er niet om wie de eigenaar of beheerder is. Het kan zijn dat de gemeente een certificaat Veilige Omgeving aanvraagt, terwijl ze de parkeergarage niet in eigendom heeft. De gemeente zal haar bestuurlijk instrumentarium moeten inzetten om de gewenste veiligheid te bereiken. De gemeente kan, ook als zij geen eigenaar is, eisen stellen aan openbare parkeergarages, namelijk in de gebruiksvergunning of bouwvergunning (verbouwing). De eis loopt gelijk met de NEN 2443, met dien verstande dat daarin de paragraaf "sociale veiligheid" informatief is voorgeschreven.

TOEPASSING EN INTERPRETATIE

Eis O7 geldt voor openbare parkeergarages, of er nu wel of geen parkeervergoeding wordt verlangd. Net als bij andere voorzieningen in de woonomgeving, ligt de nadruk van de eisen van het Politiekeurmerk Veilig Wonen op het veilig kunnen gebruiken van de voorziening. Bij parkeren in een openbare parkeergarage is ook de route van de woning naar de garage van belang (eisen langzaamverkeer routes). Wellicht ten overvloede: de woonwijk krijgt het Politiekeurmerk Veilig Wonen, niet individuele gebouwen in deze wijk, zoals een parkeergarage. Als de openbare parkeergarage ook wordt gebruikt door een vaste groep bewoners, moet voor deze bewoners een apart en afgesloten gedeelte worden gecreëerd.

Een garage moet overzichtelijk en goed verlicht zijn

(AANBEVELING) HET STALLEN VAN FIETSEN BIJ VOORZIENINGEN O8

WAT Er zijn voldoende en veilige, collectieve fietsparkeervoorzieningen in de omgeving.

- HOE**
- Het aantal stallingsplaatsen is in overeenstemming met het aantal gebruikers.
 - Zichtbelemmerende obstakels worden aangepast of verwijderd.
 - De verlichting van stallingsplaatsen op de openbare weg voldoet aan eis O2.
 - Stallingsplaatsen:
 - zijn bewaakte (buurt)stallingen;
 - of
 - collectieve fietskluizen, conform de NEN 5096, weerstandsklasse 2;
 - of
 - hebben het kwaliteitslabel 'Fietsparkeur';
 - of
 - voldoen aan eis C5.

Zie ook C5

Diefstal van fietsen is het meest helinggevoelige delict in Nederland. Het kent een extreem hoog aantal slachtoffers (circa 540.000 gestolen fietsen per jaar). Voldoende en veilige stallingsplaatsen zijn daarom belangrijk. Een stalling vermindert overlast door rondslingerende fietsen. Bezoekers van voorzieningen moeten hier hun fiets (overdag) kunnen neerzetten. Aanbeveling O8 moet afgestemd zijn op drukke tijden. Aanbeveling O8 geldt ook voor scholen en sportvoorzieningen. Fietsrekken voldoen bij voorkeur aan het kwaliteitslabel 'Fietsparkeur' omdat het dan mogelijk is de fiets op meerdere manieren vast te zetten. Goed georganiseerde stallingsplaatsen zorgen voor overzichtelijkheid.

TOEPASSING EN INTERPRETATIE

Voor fietskluizen of -klemmen geldt:

- situeren op plekken waar ze geen obstakel vormen;
- goed in het zicht aanleggen;
- in de directe nabijheid van entrees en aansluitend op door fietsers gebruikte routes situeren.

Als fietsklemmen of -kluizen op een onlogische plek worden geplaatst, worden ze vaak niet gebruikt. Mensen plaatsen hun fiets dan alsnog (hinderlijk) voor de deur. Het is belangrijk dat een fiets die in een fietsrek of -klem wordt geplaatst, met het frame door een extra (kabel)slot aan de voorziening kan worden vastgemaakt.

Bij deze voorziening kan men de fiets goed parkeren.

O9 (AANBEVELING) HALTES OPENBAAR VERVOER

WAT Haltes voor het openbaar vervoer zijn zichtbaar, verlicht, worden onderhouden en nodigen daardoor niet uit tot vandalisme, graffiti of buurtoverlast.

- HOE**
- Haltes liggen binnen 75 meter in het zicht van omringende bebouwing. Dit geldt niet als de halte specifiek bedoeld is voor bedrijfs- en kantoorfuncties.
 - Zicht op de halte wordt niet belemmerd door beplanting of andere obstakels.
 - De haltes zijn zodanig transparant en verlicht dat wachtenden vanuit de omringende bebouwing gezien kunnen worden. De kleurweergave van de verlichting is tenminste 60 (Ra).
 - Een poster aan één zijde van en/of een stadsplattegrond in de Abri is toegestaan.

Aanbeveling O9 is gericht op zowel het voorkomen van onveiligheidsgevoelens bij gebruikers van de halte als op het voorkomen van vernielingen. Een bushalte is in veel opzichten te vergelijken met ander straatmeubilair (zie ook O10).

Tips

- Clustering van voorzieningen bij een halte openbaar vervoer, bijvoorbeeld met een afvalbak, verbetert het gebruiksgemak en geeft grotere kans op sociale controle.
- Eén van de redenen om het glas in een bushalte te vernielen is om de posters eruit te halen. Afsgesproken kan worden om, bij populaire posters, de kast open te laten (niet op slot te doen) om vernieling tegen te gaan. De gemeente kan ook de mogelijkheid bieden om populaire posters af te halen, bijvoorbeeld bij het gemeentehuis of het bureau Halt.
- Om erosievandalisme te voorkomen, is snelle vervanging van kapotgeslagen ramen nodig. Beheerders van abri's doen dit overigens al. Toepassing van slagvaste materialen, zoals volkern kunstharspanelen, brengt uitkomst op vandalismegevoelige plekken.
- Haltes moeten niet naast hangplekken of overlastplekken worden geplaatst. Dit zorgt ervoor dat gebruikers van de halte zich onveiliger voelen.

Dit bushokje ligt goed in het zicht van woningen

(AANBEVELING) SPEELPLAATSEN VOOR JONGEREN EN STRAATMEUBILAIR O10

WAT Speelplaatsen en ontmoetingsplaatsen voor de jeugd en straatmeubilair zijn afgestemd op de behoefte en zo gesitueerd dat toezicht mogelijk is en overlast zoveel mogelijk wordt voorkomen.

Onder straatmeubilair wordt onder andere verstaan: bushokje, telefooncel, brievenbus, zitbank, afvalbak, kasten van nutsbedrijven, speeltoestellen.

- HOE**
- Straatmeubilair is spaarzaam toegepast, dus alleen waar dat kan worden gemotiveerd door verwacht gebruik.
 - Afhankelijk van de behoefte zijn er afzonderlijke en van elkaar gescheiden speelplaatsen voor:
 - kinderen tot 6 jaar;
 - jeugd van 6 tot 12 jaar;
 - jongeren van 12 jaar en ouder.
 - Op speelplaatsen voor jonge kinderen is zicht mogelijk vanuit omliggende woningen.
 - Speelvoorzieningen en straatmeubilair zijn bestand tegen vandalisme en zijn goed te beheren.
 - Zitbanken en afvalbakken worden, ter voorkoming van zwerfvuil, zoveel mogelijk gecombineerd.
 - Een zitbank wordt zodanig geplaatst dat deze niet aantrekkelijk is als hangplek.
 - Als het gebruik van straatmeubilair overlast geeft, moet het worden verplaatst of verwijderd.
 - Speelplaatsen voor jongeren (waaronder ook jongerenontmoetingsplaatsen) zijn wel zichtbaar vanaf de openbare weg, maar liggen niet per definitie in het directe zicht van woningen (afstand circa 200 meter).
 - Bij de plaatsing van speelvoorzieningen en straatmeubilair wordt rekening gehouden met de bereikbaarheid van (woon)gebouwen voor hulpverleningsvoertuigen.
 - Jongeren en omwonenden worden betrokken bij de eventuele herinrichting en het beheer van 'hun' voorzieningen.
 - De gemeente schermt waterpartijen af voor spelende kinderen onder de zes jaar.

Straatmeubilair is nogal eens het doelwit van vernielingen, vandalisme en graffiti. Aanbeveling O10 is gericht op het voorkomen van vernielingen en wil het mogelijk maken dat straatmeubilair 'sociaal veilig' en prettig gebruikt kan worden (door omwonenden). Gebruik van het meubilair mag geen overlast veroorzaken, zoals geluidsoverlast. Daarom moet voorkomen worden dat jeugd straatmeubilair als 'hangplek' gaat gebruiken. Hiermee moet bij de plaatsing van bijvoorbeeld zitbanken rekening gehouden worden door sociaal toezicht mogelijk te maken en straatmeubilair goed te verlichten.

TOEPASSING EN INTERPRETATIE

Aanbeveling O10 maakt onderscheid tussen de voorzijde en de achterzijde van een woning.

- Ongewenst gebruik van een bank is aan de voorzijde van woningen (de openbare kant) minder vervelend, dan aan de achterzijde (de privé-kant). De afstand van de bank tot de woning is daarom minder belangrijk aan de voorkant.
- Aan de achterzijde van de woning is een bank (en zijn speelvoorzieningen) binnen vijftien meter van de achtertuin (erfgrens) ongewenst. Dit kan overlast veroorzaken.

Op speelplaatsen voor jonge kinderen is zicht vanuit omliggende woningen

O10 VERVOLG

Materialen

Materialen van straatmeubilair zijn bij voorkeur stevig, vandalismebestendig en goed te beheren. Vervuiling en vernieling leidt immers snel 'van kwaad tot erger'. Het plaatsen van voldoende afvalbakken voorkomt zwerfvuil en vervuiling van de omgeving. De hoeveelheid zwerfvuil verschilt van wijk tot wijk en moet afgestemd op de situatie worden bestreden. Beheerders controleren of de wijk voldoende schoon blijft.

Spelen en recreëren

Bewoners, met name kinderen en jongeren, moeten voldoende ruimte hebben om te spelen en te recreëren. Het gaat bij aanbeveling O10 om ruimte in de (directe) woonomgeving. Het gebruiken van niet geschikte plaatsen, veroorzaakt bijvoorbeeld geluidsoverlast en/of verkeersonveiligheid. Speelplekken moeten afgestemd zijn op de behoefte: dus op het aantal en de leeftijdscategorie van jongeren in de wijk. Speeltoestellen zijn te beschouwen als straatmeubilair en moeten aan dezelfde eisen voldoen. Het beheer en onderhoud van speeltoestellen is voor de eigenaar/ beheerder aan voorwaarden gebonden (attractiebesluit). Om veilig spelen mogelijk te maken stelt het attractiebesluit onder andere voorwaarden aan constructie, valhoogte en ondergrond.

Tips

- Bij herinrichting verdient het de voorkeur om de keuze voor speelvoorzieningen samen met bewoners te maken.
- Geplande speelplekken, vooral voor de allerkleinsten, kunnen samen met bewoners worden ingevuld, uitgaande van een vooraf bepaald budget. Buurtbewoners die helpen met het inrichten van de speelplek (zelfwerkzaamheid) sparen geld uit en benutten hun budget daardoor beter. Zo kan het budget meer ruimte bieden voor de aankoop van toestellen en het garanderen van de kwaliteit van de plek. Omdat 'zelfwerkzame' bewoners sterk betrokken zijn bij de plek komt vandalisme minder voor.
- De inrichting van speel- en ontmoetingsplekken en de keuze van speeltoestellen, kunnen in samenspraak met jeugd in de wijk (scholen/wijkcentrum) worden bepaald. Dit kan bijvoorbeeld in het beheerplan worden opgenomen. Een afvalbak bij zitbanken en speelvoorzieningen, kan zwerfvuil voorkomen.
- Door op trapveldjes rekening te houden met de traprichting, kan voorkomen worden dat de bal te vaak in tuinen terechtkomt, of dat kinderen achter de bal aan de straat op rennen.
- Voor de oudere jeugd is er ruimte voor sportieve activiteiten, zoals voetballen op een plein of grasveld in of dicht bij de wijk.

De kans op meer vernielingen is op een vervuilde speelplaats groot. Hier ligt een relatie met het Beheerplan openbare ruimte.

Bewoners kunnen ook onderling afspraken maken

(AANBEVELING) PUBLIEKSTREKKENDE VOORZIENINGEN O11

WAT Publiekstrekkenende voorzieningen zoals winkels, horecagelegenheden, discotheken, snackbars, koffieshops en bepaalde bedrijven in de woonomgeving, veroorzaken geen extreme overlast.

HOE

- De gemeente gebruikt het vergunningenbeleid om overlastsituaties tegen te gaan.
- Publiekstrekkenende voorzieningen die aantoonbare overlast veroorzaken of de sociale veiligheid onder zware druk zetten, worden aangepakt door het opleggen van een bestuurlijke maatregel (bestuursdwang).

Aanbeveling O11 is opgenomen omdat voorzieningen in een woongebied niet te veel overlast mogen veroorzaken. Publiekstrekkenende voorzieningen kunnen echter de levendigheid vergroten en de mogelijkheid bieden tot sociaal contact. Een wijk- of buurtcentrum kan de sociale samenhang in de wijk versterken. Omdat grote groepen mensen vaak overlast veroorzaken, door de verkeersstromen of het aantal geparkeerde auto's, hoort de gemeente bij voorzieningen die veel publiek van buiten de wijk trekken, maatregelen te treffen die overlast in de woonomgeving beperken.

TOEPASSING EN INTERPRETATIE

Rondom voorzieningen zoals videotheken, snackbars en koffieshops, kunnen groepen jongeren blijven hangen. Bij de vergunningverlening voor deze voorzieningen moet rekening worden gehouden met de overlast die dit kan veroorzaken. Om voorzieningen te reguleren beschikt de gemeente over diverse instrumenten zoals bestemmingsplannen (bestemming en gebruik panden), milieuvergunningen (horeca: wel of geen terras), gebruikersvergunningen, sluitingstijden en de algemene plaatselijke verordening (APV). Natuurlijk is handhaving hierbij ook van belang. De gemeente kan bovendien bestuurlijke maatregelen nemen om overlastgevendende situaties tegen te gaan.

Een winkelcentrum met woningen betekent meer sociale controle op de omgeving van het winkelcentrum

O12 (AANBEVELING) MUREN/VLAKKEN/WANDEN: ANTIGRAFFITI

WAT Graffiti op muren, vlakken en wanden in de leefomgeving wordt zoveel mogelijk voorkomen.

HOE

- Blinde muren, vlakken en wanden en constructies zijn afgeschermd, bijvoorbeeld door een (geprivatiseerde) strook beplanting.
- Niet afgeschermd muren, vlakken, wanden en constructies in de woonomgeving zijn - op plaatsen die gevoelig en/of bereikbaar zijn voor graffiti - voorzien van verfraaiingen, van een eenvoudig te reinigen materiaal of antigraffiti coating.

Aanbeveling O12 wil graffiti op gemeente-, corporatie- en publiekrechtelijke eigendommen vermijden. Moeilijk doordringbare beplanting (bijvoorbeeld met doornen) voor de gevel, ontmoedigt het aanbrengen van graffiti. In buurten waar geen graffiti op de muren aangebracht is, voelen bewoners zich veiliger. Graffitiloze wanden voorkomen buurtoverlast en vandalisme.

Eis O1 gaat over de verwijdering van aangebrachte graffiti. Als graffiti is geconstateerd, is het van belang dit snel te verwijderen om een neerwaartse spiraal te voorkomen. Graffiti geeft een gevoel van verloedering en beïnvloedt daarmee het veiligheidsgevoel negatief (bij jongeren overigens veel minder dan bij ouderen). Zeer snel verwijderen blijkt het beste ontmoedigingsbeleid voor de daders te zijn en werkt daarmee preventief. Vanzelfsprekend wordt onder verwijderen ook het overschilderen van wanden of muren verstaan.

Tips om graffiti te voorkomen

- Gevelvlakken zonder ramen die grenzen aan de openbare ruimte zijn kwetsbaar. Een strook (lage) beplanting, bij voorkeur slecht doordringbare beplanting met stekels, kan gevelvlakken afschermen.
- Bij bouwterreinen worden regelmatig houten schuttingen geplaatst om de terreinen af te schermen. Er zijn kunstenaars en bedrijven die deze wanden graag van schilderingen voorzien. Veel graffiti-sputters respecteren dit, wat ongewenste graffiti voorkomt.

Tips voor het verwijderen van graffiti

De methode voor het verwijderen van graffiti, is onder andere afhankelijk van de frequentie van bekladding. Mogelijkheden zijn schoonmaken, overschilderen of vervangen.

- Kies voor materialen die makkelijk schoon te maken zijn. Deze moeten glad en niet-poreus zijn, zoals tegels of (gekleurde) panelen met een glaslaag. Tegels kunnen beter zonder (kit)voegen worden geplaatst.
- Breng antigraffiti coating aan om poreuze materialen zoals baksteen te beschermen. De coating maakt schoonmaken mogelijk. Er is daarna doorgaans wel verschil zichtbaar tussen het schoongemaakte gedeelte en de rest van de wand. Na het schoonmaken moet de (dure) coating weer opnieuw worden aangebracht.
- Schilder graffiti regelmatig over. Deze laatste variant kan goedkoper uitpakken dan antigraffiti coating of gladde tegels.

Het bekleden en afschermen met beplanting van een trafo gaat graffiti tegen

BIJLAGEN

1. Bereikbaarheid	78
2. Beoordeling onoverzichtelijke gedeelten in parkeergarages	82
3. Definities	83

BIJLAGE 1: BEREIKBAARHEID

WAT Gevelelementen (deuren en ramen) en daarmee gelijk te stellen constructieonderdelen, zoals dakramen en lichtkoepels op de hoger gelegen verdiepingen moeten, als ze bereikbaar zijn, voldoen aan de betreffende W-eisen.

HOE 1. Beoordeling van de bereikbaarheid van deuren, ramen, luiken, lichtkoepels en dakramen gebeurt op basis van de NEN 5087, versie september 2007. Voor de bestaande bouw gelden hierop de volgende uitzonderingen:

Onderwerp	NEN 5087, versie september 2007	PKVW Bestaande Bouw Handboek 2008
A Bereikbare gevel- en of dakelementen (artikel 3.a)	Tot een hoogte van 5,5 meter boven het aansluitend terrein	Tot een hoogte van 2,4 meter boven het aansluitend terrein
B Bereikbare gevel- en of dakelementen (artikel 3, opm. 2)	Alleen die delen, die zich geheel of gedeeltelijk in het gevelvlak bevinden	Alleen die zijden van delen, die zich geheel of gedeeltelijk in het gevelvlak bevinden
C Hellingshoek werkvlak	Tot en met 50 graden	Tot en met 30 graden
D Inbraakvlak (artikel 2.3)	Werkvlak van 40 cm vermeerderd met 1 meter aan iedere zijde	Werkvlak van 40 cm vermeerderd met 60 cm aan iedere zijde
E Afstand werkvlak tot inbraakvlak (artikel 2.3)	Niet verder dan 1 meter	Niet verder dan 60 cm
F Overklimbaarheid nok dak (artikel 2.2 opm. 4)	Hellingshoek van dak tot en met 50 graden	Hellingshoek van dak tot en met 30 graden
G Doorklimmen (artikel 2.1.e) Afspringen (artikel 2.2.c)	Onbeperkt	Maximaal 2 keer klimmen of 2 keer afspringen

- Bij duidelijke opklimmogelijkheden naar een werkvlak, geldt een maximale verticale terugvalhoogte van 5,5 meter. Het gaat hier om opklimmogelijkheden, zoals hemelwaterafvoeren, schuttingen, luifels en afdakjes, als aanvulling op punt 1.
- Als men via een hemelwaterafvoer langs de gevel naar boven klimt en er bevindt zich - op een hoogte van meer dan 3,5 meter tot 5,5 meter - een overstek (bv. een dakgoot) van meer dan 25 centimeter, dan betreft dit géén duidelijke opklimmogelijkheid naar een werkvlak.
- Indien men vanaf een hoger dan het maaiveld gelegen balkon kan opklimmen naar een werkvlak, dient de diepte c.q. breedte van dit balkon, gerekend vanaf de verticale lijn met het op te klimmen vlak, tenminste één meter te zijn. Dit geldt met inachtneming van de maten voor opklimbaarheid en eventuele duidelijke opklimmogelijkheden. Buiten de één meter (terugval) dient ook een minimale opklimbreedte en -diepte van veertig centimeter aanwezig te zijn. De genoemde maatregelen zijn ook van toepassing bij het afzakken naar een lager gelegen balkon.
- In geval er in een dakvlak van een uitbouw sprake is van een verhoogde rand van maximaal vijftien centimeter hoogte, dan moet dit verhoogde gedeelte meegenomen worden binnen de maatvoering van het werkvlak. Om de hoogte te bepalen van het bereikbare inbraakvlak dient van de gemiddelde hoogte van het werkvlak uitgegaan te worden.

ACHTERGRONDIRFORMATIE

Hoewel de meeste woninginbraken plaatsvinden op de begane grond, bereiken inbrekers hun doelwit ook via op- of overklimming. Daarom moeten gevelopeningen die door op- of overklimming bereikbaar zijn aan dezelfde inbraakwerende eisen voldoen als op de begane grond. Als basis verwijst het keurmerk hiervoor naar de criteria vastgelegd in de NEN 5087, versie september 2007. Deze norm definieert de bereikbaarheid van gevelelementen en daarmee de gelijk te stellen constructieonderdelen. Dit kunnen dus ook dakramen, lichtkoepels en een tussendeur tussen de garage en de woning zijn.

Bepaalde onderdelen in de versie van september 2007 hebben in de praktijk in de bestaande bouw tot veel discussie geleid. Voor de nieuwbouw en bouwbesluitplichtige renovatie heeft het PKVW te maken met de

Voorlichting aan bewoners (W6) moet voorkomen dat ze onbedoeld gevelelementen bereikbaar maken. Bijvoorbeeld door opklimmogelijkheden te bieden via schuttingen en luifels. Gelet op de versoepeling van het aanvragen van een bouwvergunning (lichte procedure) voor aan- en uitbouwen, neemt de (kans op) bereikbaarheid van gevelelementen toe.

wettelijke regelgeving, dus moet iedereen dit volgen. Voor de bestaande bouw is besloten op bepaalde punten af te wijken van hetgeen in de NEN 5087, versie september 2007, is bepaald. Daar waar verder in de toelichting de NEN 5087 wordt benoemd, betreft het versie september 2007.

TOEPASSING EN INTERPRETATIE

Als aanvulling op de volgens de NEN 5087 bereikbare ramen en deuren verplicht het PKVW ook hoger gelegen ramen en deuren te beveiligen als deze bereikt kunnen worden via opklimmogelijkheden zoals daken, garages, luifels, afdakjes, balkons en schuttingen. Ook gemetselde bloembakken, tuinmuren, pergola's, erfafscheidingen en tuinkasten kunnen een opklimmogelijkheid vormen. Als deze opklimmogelijkheden er niet zijn, is een werkvlak tot een hoogte van 3,5 meter bereikbaar. De maat voor bereikbaarheid (maximaal 3,5 meter dus) wordt berekend vanaf het maaiveld of vanaf een gemeenschappelijke ruimte in een gebouw. Deze 3,5 meter geldt niet voor de situaties waarbij er sprake is van duidelijke opklimmogelijkheden. Als er duidelijke opklimmogelijkheden naar een werkvlak zijn, geldt een maximale opklimhoogte van 5,5 meter.

Het PKVW gaat enerzijds verder dan de NEN 5087, anderzijds heeft de bestaande bouw lichtere eisen voor bereikbaarheid toegepast. Denk hierbij bijvoorbeeld aan de hellingshoek van 30 graden in plaats van 50 graden. Reden hiervoor zijn ervaringen in de praktijk. Er moet wel een werkvlak aanwezig zijn waar de inbreker op kan staan. Bij flats gaat de NEN 5087 er in principe van uit dat alleen de begane grond en de eerste verdieping bereikbaar zijn, tenzij er specifieke omstandigheden zijn

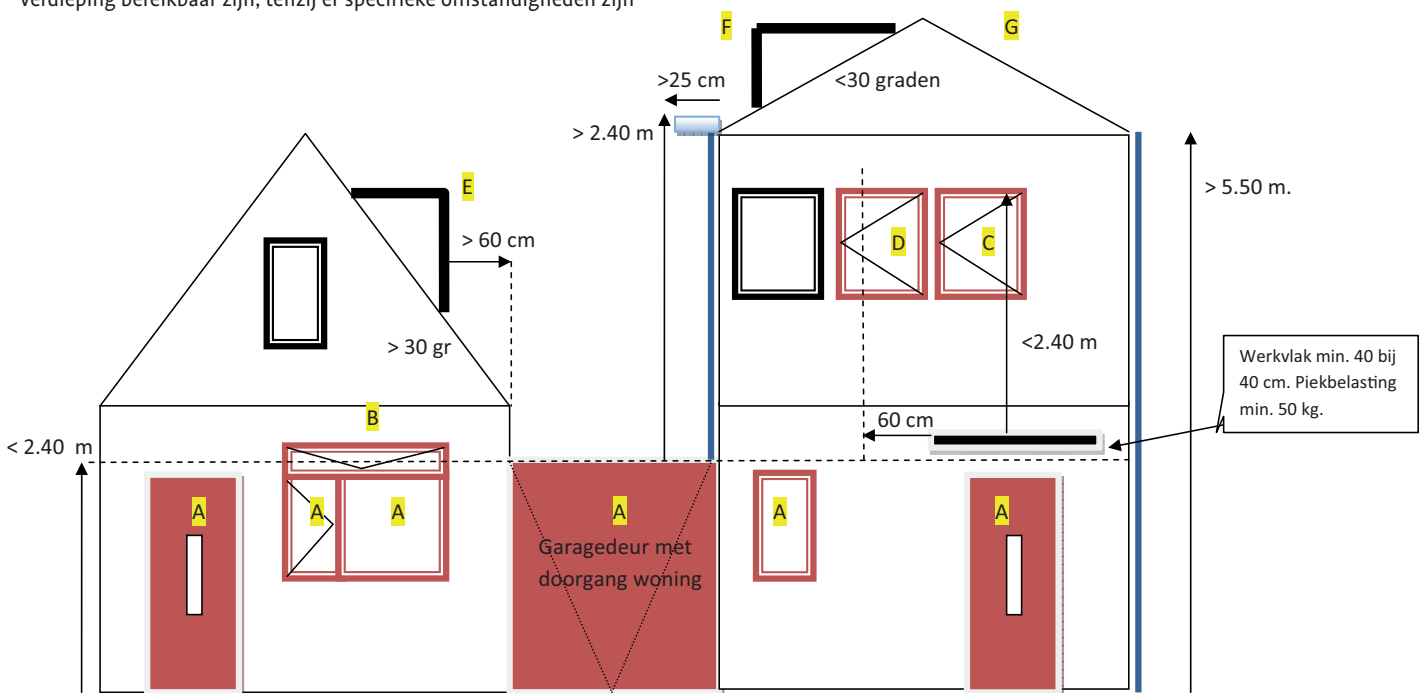
waarbij opklimming naar hoger gelegen verdiepingen mogelijk is. Gevelelementen bij balkons op de hoogstgelegen etage kunnen bereikbaar zijn als iemand bijvoorbeeld vanaf de bovenste galerij van een flatgebouw op een dak kan klimmen en zich aan de andere kant op het balkon kan laten zakken. Balkons zijn bereikbaar als personen via een niet goed afgesloten luik in een trappenhuis en/of op het dak kunnen komen of als personen zonder al te grote risico's vanaf het dak de balkons van de flats op de bovenste verdieping kunnen bereiken. Het PKVW stelt daarbij wel als voorwaarde dat de uitsteek van het balkon tenminste 1 meter moet zijn.

Insluiping

Sommige gevelelementen zijn niet bereikbaar, maar vormen wel een gevaar voor insluiping. Dit geldt bijvoorbeeld voor een raam op de eerste verdieping met daaronder een smalle rand van een zonneluifel. Dat is geen werkvlak van 40 bij 40 cm, dus het gevelement hoeft niet inbraakwerend uitgevoerd te worden. De inbreker kan vanaf het smalle randje immers niet genoeg kracht zetten om het raam te forceren. Maar, als het raam open staat, heeft de inbreker wel genoeg houvast om binnen te komen. In een dergelijk geval is er sprake van insluiping en geen inbraak. Eis W6 besteedt aandacht aan dit onderwerp.

Water

Water in woonwijken is in de meeste gevallen ondiep. Bovendien ontstaat bij bevrozing een groot werkvlak waarbij vele woningen (onverwacht) potentieel doelwit worden. Water is dus een werkvlak en een achtertuin of gevel die aan het water ligt is daarom bereikbaar.

Hemelwaterafvoer

- A Gevelement. Deze gevelelementen zijn volledig bereikbaar, gelegen binnen 2.40 meter vanaf maaiveld.
- B Uitzetraam. Alleen sluitzijde beveiligen. Scharnierzijde ligt boven de 2.40 meter.
- C Draairaam. De luifel is werkvlak binnen 3.50 m. C ligt binnen 2.40 meter van het werkvlak. C volledig beveiligen.
- D Draairaam. Vanaf het werkvlak is alleen de scharnierzijde binnen de 60 cm. Scharnierzijde beveiligen, sluitzijde niet.
- E Dakkapel. De garage is werkvlak binnen 3.50 meter. Gevelement E is meer dan 60 cm vanaf het werkvlak gelegen, niet bereikbaar.
- F Dakkapel. De garage is werkvlak. Niet doorklimmen want > 2.40 m, maar wel eenvoudige opklimmogelijkheden via hwa. Overstek > 25 cm, dus F is niet bereikbaar.
- G Werkvlak. Dit werkvlak is niet bereikbaar door een verticale valhoogte van meer dan 5.50 meter.

Belangrijkste verschillen

De belangrijkste verschillen tussen de NEN 5087, versie september 2007 en de definitie bereikbaarheid van het PKVW Bestaande Bouw vindt u hier:

1. Bereikbaarheid begane grond en eerste etage

In de nieuwbouw zijn alle gevelelementen op de begane grond en de eerste etage bereikbaar. Hiervoor geldt een maat van 5,5 meter boven het aansluitend terrein (maaiveld inclusief wateroppervlakte). Voordeel is dat logistieke problemen in de bouw hiermee worden voorkomen. Bijvoorbeeld het probleem van de optionele uitbouwen waardoor ramen op de eerste etage van de naastgelegen woning bereikbaar worden. In de bestaande bouw is het lastig uit te leggen dat een gevelement op de eerste etage, waar geen werkvlak aanwezig is, beveiligd moet worden. Voor het PKVW bestaande bouw geldt dan ook de maat van 2,4 meter boven het aansluitend terrein.

2. Werkvlak

Een werkvlak is de minimale ruimte die nodig is om stabiel te kunnen staan. Deze ruimte is vastgesteld op minimaal veertig bij veertig centimeter. Indien één van beide maten minder is dan veertig centimeter is er geen sprake van een werkvlak. Een werkvlak kan minimaal vijftig kilo dragen op een oppervlakte van veertig bij veertig centimeter, en heeft een maximale hellingshoek van dertig graden + of -. Indien er sprake is van een hoogteverschil in het werkvlak van maximaal vijftien centimeter, denk bijvoorbeeld aan een dakrand, dan dient dit hoogteverschil meegerekend te worden. Om vast te stellen wat het bereikbaar inbraakvlak is, is het van belang om de gemiddelde hoogte van het werkvlak te bepalen. Een gevelement is niet meer bereikbaar indien het gelegen is op een afstand van meer dan zestig cm vanaf het werkvlak. Een voorbeeld hiervan is een dakkapel in een dak met een hellingshoek groter dan dertig graden. De afstand van het werkvlak tot het raam van de dakkapel is groter dan zestig cm.

3. Bereikbaarheid gevelelementen hoger dan maaiveld of gemeenschappelijke ruimte

Een werkvlak binnen een hoogte van 3,5 meter vanaf het maaiveld of een gemeenschappelijke ruimte, kan gebruikt worden voor inbraak. Denk hierbij aan een balkon, een uitbouw of een brede luifel. Feitelijk alles wat voldoet aan het begrip werkvlak zoals onder punt 2 omschreven. Een gevelement is vanaf een werkvlak bereikbaar indien gelegen binnen 2,4 meter hoogte en binnen 60 centimeter links en rechts van het werkvlak. Zo ontstaat een inbraakvlak van minimaal 1,6 meter breed bij 2,4 meter hoog.

4. Duidelijke opklimmogelijkheden

Om naar een werkvlak te komen kan er door bouwkundige omstandigheden - niet door losse voorwerpen - sprake zijn van duidelijke opklimmogelijkheden. Hierbij kan gedacht worden aan schuttingen, luifels, hemelwaterafvoeren en afdakjes. Deze opsomming is zeker niet limitatief en kan per situatie verschillen. Deze hoogte is niet oneindig; met duidelijke opklimmogelijkheden is klimmen naar een werkvlak mogelijk tot 5,5 meter. Zonder duidelijke opklimmogelijkheden is klimmen naar een werkvlak mogelijk tot 3,5 meter.

Bij een overstek van meer dan 25 centimeter, bijvoorbeeld een brede dakgoot, vervalt de bereikbaarheid van het daarboven gelegen. De maat van een overstek is niet van belang bij de reguliere maten van opklimbaarheid van 3,5 meter (aansluitend terrein) respectievelijk 2,4 meter bij doorklimmen.

5. Aantal keren (door)klimmen en afspringen

(Door)klimmen zonder duidelijke opklimmogelijkheden is mogelijk als een daarboven gelegen werkvlak gelegen is binnen 2,4 meter. Het aantal keren (door)klimmen en afspringen (afzakken) is binnen de NEN 5087 niet geregeld. Voor het PKVW bestaande bouw is het aantal keren klimmen of afspringen gesteld op maximaal twee keer.

6. Klimmen en afspringen (afzakken)

Indien men op een dakvlak van maximaal dertig graden kan klimmen, dan kan men op een aangrenzend balkon komen indien de afstand van het dak naar de vloer van het balkon 3,5 meter of minder bedraagt. De balkonvloer is dan een bereikbaar werkvlak. Denk hierbij aan een niet overdekte galerij op de bovenste etage van een woongebouw van waar men op het dak kan komen.

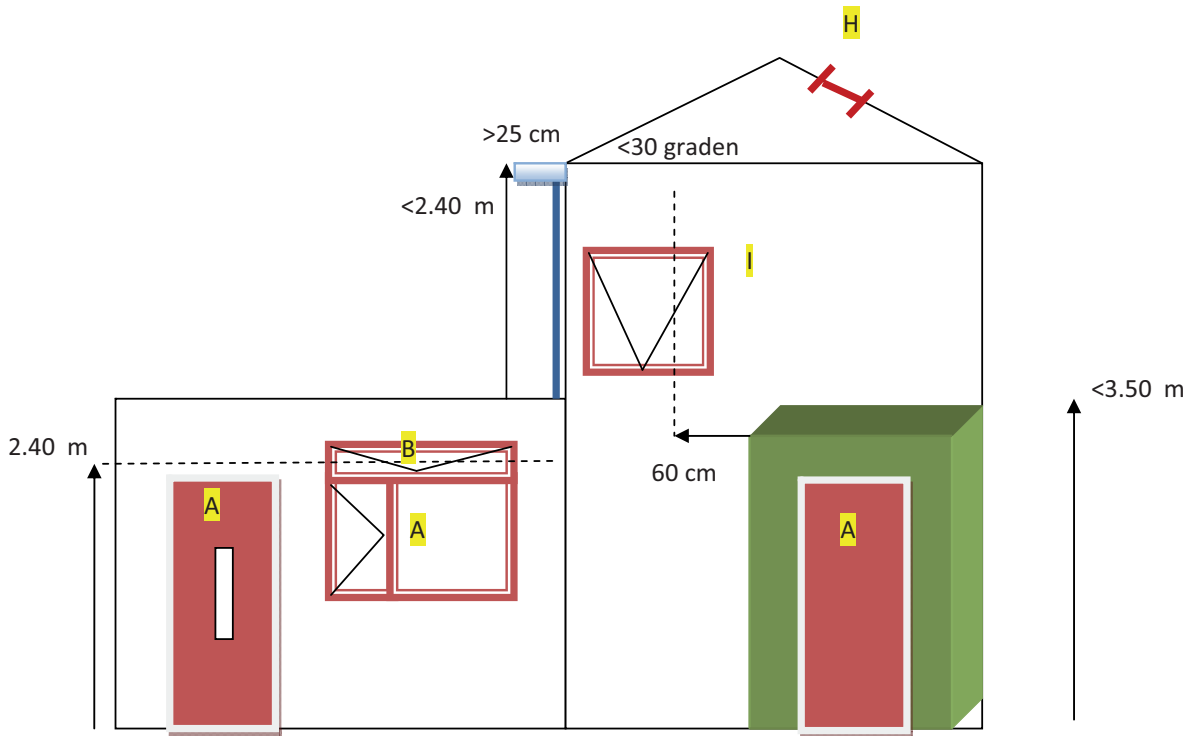
Men kan op een balkon afspringen (laten afzakken) als er een minimale maat van één meter diepte beschikbaar is. Wanneer men een balkon opklimt vanaf een hoger gelegen etage dan dient er een minimaal veertig centimeter brede opklimruimte aanwezig te zijn met een minimale terugval van één meter breedte c.q. diepte.

7. Over de nok van een dak klimmen

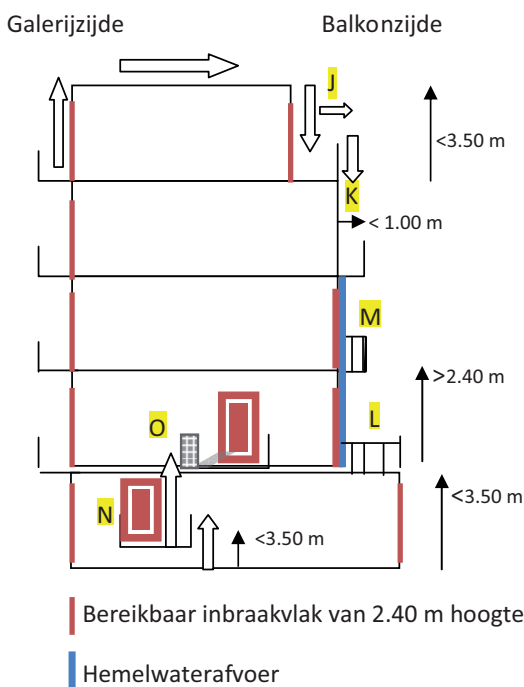
In de NEN 5087 is het over de nok van een dak klimmen mogelijk bij een hellingshoek van maximaal vijftig graden. Voor PKVW bestaande bouw geldt dit alleen op het moment dat de betreffende hellingshoek dertig graden of minder is. De reden hiervoor is dat er niet voldoende MO's bekend zijn waar men met een hellingshoek van meer dan dertig graden over een nok van een dak klimt om bijvoorbeeld via het raam van een dakkapel in te breken.

8. Te beveiligen ramen en deuren (of delen daarvan)

Een samengesteld dak- of gevelement kan bestaan uit vaste en beweegbare delen. Slechts de zijden van delen die zich in het bereikbare gevelvlak (in de NEN 5087 inbraakvlak genoemd) bevinden, behoeven inbraakwerend te worden uitgevoerd.

- H Dakraam H is bereikbaar. Het eerste werkvlak ligt binnen 3,50 meter. Doorklimmen naar het werkvlak is minder dan 30 graden binnen 2,40 meter. De oversteek (dakgoot) van > 25 cm vormt bij <math><2.40\text{ meter}</math> geen beletsel bij het doorklimmen. Overklimmen van het dak kan doordat het <math><30\text{ graden}</math> is.
- I Groot uitzetraam. Het werkvlak is binnen 3,50 meter van het maaiveld. Zowel sluitzijde als hangzijde zijn gelegen binnen 60 cm van het werkvlak. Het uitzetraam dus geheel beveiligen.

- J Over een dak klimmen. Opklimmen naar een werkvlak en af laten zakken aan de andere zijde, afzakafstand minder dan 3,50 meter. Gevelementen J is bereikbaar.
- K Tweede maal afzakken is tevens maximaal. Echter, hier is de vrije valruimte naar het balkon minder dan 1 meter. Gevelementen K is dus niet bereikbaar.
- L Werkvlak is binnen 3,50 meter. Gevelementen L is bereikbaar.
- M Doorklimafstand is meer dan 2,40 meter, maar hemelwaterafvoer is een eenvoudige opklimmogelijkheid. Werkvlak is aanwezig zodat de gevelementen M bereikbaar zijn.
- N Opklimmen naar eerste balkon op 1,30 meter. Gevelement N is bereikbaar.
- O Eerste keer doorklimmen naar een hogere etage binnen 2,40 meter via de zijkant van het balkon. Zijkant, hier rasterwerk, dient minimaal 40 cm breed te zijn. Dan zijn gevelementen O bereikbaar.

BIJLAGE 2: LEIDRAAD BEOORDELING ONOVERZICHTELIJKE GEDEELTEN IN PARKEERGARAGES

In de praktijk komt het voor dat er verschil van inzicht ontstaat over het beoordelen van onoverzichtelijke situaties (dode hoeken) in parkeergarages. Dit betreft zowel openbare parkeergarages als parkeergarages behorend bij een woongebouw. De consequentie kan zijn dat in een parkeergarage een fors aantal slagvaste spiegels (SKG KE 572) geplaatst moet worden. Buiten het feit dat dit kostentechnisch tot weerstand leidt, komt in een aantal gevallen het grote aantal spiegels overdreven over. Daarom is er een leidraad opgesteld voor het beoordelen van deze onoverzichtelijke situaties.

Algemene uitgangspunten bij het bepalen van onoverzichtelijke situaties

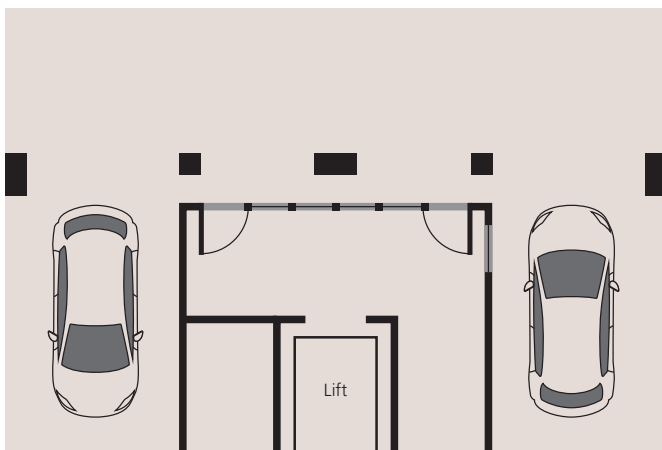
Voor het vaststellen van onoverzichtelijke situaties is uitsluitend de route bepalend die de voetganger in de parkeergarage gedwongen is te volgen. Het betreft hier de niet te vermijden route voor een voetganger om een garage te betreden, dan wel te verlaten. Het moment van overzichtelijkheid start enerzijds bij het betreden van de parkeergarage bij de toegangsdeur, dus in feite voordat men de garage betreedt. Anderzijds start het moment van overzichtelijkheid op het moment dat men de auto verlaat en een route moet nemen om de parkeergarage te verlaten. Vanuit die route zal dan bepaald dienen te worden of situaties onoverzichtelijk zijn en dus een negatief effect kunnen hebben op de veiligheidsbeleving van de voetganger. De meest voorkomende situatie die als onoverzichtelijk wordt ervaren zijn die van algemene toegangsdeuren, waarbij aan één of twee naastgelegen zijden van de toegangsdeur parkeervakken zijn geplaatst.

Omschrijving dode hoek

Een dode hoek betreft een locatie in de parkeergarage die vanaf de rijstrook, rijbaan of looproute onoverzichtelijk is.

Voor het binnengaan van een garage, moet al voldoende zicht zijn op de situatie in de garage

Vooruitliggende entreepartij zorgt voor onoverzichtelijkheid. Hier dienen spiegels te worden aangebracht.

Hier blijkt dat men vanuit de centrale hal onvoldoende zicht heeft op de naast de deur geparkeerde auto. Dit kan worden opgelost door het plaatsen van een spiegel, zoals ook in de leidraad staat.

BIJLAGE 3: DEFINITIES

- Abri:** overdekt bushokje voor openbaar vervoer.
- Achterpad:** openbaar of particulier (structuur) van paden dat toegang geeft tot de achterzijde van bebouwing of daar langs voert. Wanneer het pad een breedte overstijgt van vier meter spreken we niet meer van een achterpad.
- Aansluitpunt:** een onderdeel van een elektrische installatie waarop een armatuur kan worden aangesloten.
- Aansluitend terrein:** maaiveld of bijvoorbeeld een (binnen)terrein van een woongebouw, eventueel op een hogere etage. Hieronder wordt niet begrepen een galerij of dak van een woning.
- Afsluitbaar:** een opening die door een constructie is afgesloten. Deze constructie bevat/is: -een deur die vanzelf sluit en in de vergrendeling valt als deze is geopend; -aan de zijde van het openbaar gebied alleen met een sleutel te openen; -aan de zijde van het tot het achterpad of gebouw behorende gebied of ruimte in één handeling, zonder sleutel te openen. Deze bediening is niet bereikbaar als men aan de andere kant staat; -minimaal 1,80 meter of 2,40 meter hoog; -zodanig geconstrueerd en gemonteerd dat er geen openingen ontstaan waarvan de maaswijdte groter is dan vijftien centimeter; -een voorziening tegen flipperen.
- Anti-inbraakstrip:** twee in elkaar vallende lange metalen strippen waarvan een deel op de deur en een deel op het kozijn wordt bevestigd.
- Armatuur:** een constructie bedoeld voor een lamp (230 V AC), aangesloten op een aansluitpunt.
- Balkon:** open uitbouw met balustrade aan een verdieping. Ook een loggia of dakterras.
- Barrièrevoorziening:** een traliewerk of barrièrestang dat inklimmen door bijvoorbeeld ramen verhindert.
- Bereikbaar dak- of gevelelement:** elk willekeurig dak- of gevelelement dat conform de beschrijving in bijlage 1 van dit handboek als bereikbaar wordt beschouwd.
- Bewegingsschakelaar/bewegingsdetectie (lamp):** sensor die de lamp automatisch aanschakelt bij beweging in de directe omgeving van de lamp.
- Bijzetslot:** een slot dat wordt geplaatst als aanvulling op bestaande sloten of sluitingen.
- Binnenterrein:** een (semi)openbaar gebied, dat omsloten wordt door bebouwing, of minimaal grenst aan drie zijden van bebouwing en duidelijk is ingericht als onderdeel van het project.
- Blinde gevel of muur:** gevel zonder gevelopeningen.
- Blind beslag:** inbraakwerend bouwbeslag, al dan niet voorzien van een deurkruk of vaste greep, ter afscherming van de cilinder, waarbij de buitenplaat niet is voorzien van een gat voor een europrofielcilinder.
- Bouwplanadviseur:** adviseur die speciaal is opgeleid als adviseur Politiekeurmerk Veilig Wonen.
- BRL:** beoordelingsrichtlijn.
- Bovenwoning:** woning op hoger gelegen verdieping (bijvoorbeeld eerste of tweede etage), al dan niet met een zelfstandige entree op de begane grond.
- Buurt:** gedeelte van een stad of wijk, herkenbaar als een zekere eenheid (zie uitgebreide omschrijving bij wijk).
- Buurstalling:** een stalling in een (semi) openbare, afsluitbare ruimte waar meerdere fietsen kunnen worden neergezet.
- CCV:** Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid. Sinds 2005 beheerder van de Regeling Politiekeurmerk Veilig Wonen.
- Certificatie:** het geheel van activiteiten uitgevoerd door een certificatie-instelling om afnemers vertrouwen te geven dat het te leveren product of dienst aan de gestelde eisen voldoet.
- Certificatie-instelling:** een onder toezicht werkende onafhankelijke instelling, die verantwoordelijk is voor het kwaliteitsproces en het afgeven van certificaten.
- Collectief:** een situatie waarbij meerdere personen gebruik maken van een voorziening of gebouw.
- Commissie van compenserende maatregelen:** een commissie, onder regie van het CCV, van onafhankelijke bouwplanadviseurs, die alternatieve maatregelen beoordeelt of de beoogde prestatie wordt gehaald (voorheen dispensatiecommissie).
- Compartment:** een door wanden omsloten ruimte, voorzien van een toegangsdeur naar (semi)openbaar gebied.
- Compartmenteren:** het opdelen in kleinere eenheden, waarbij elk deel van bijvoorbeeld een gebouw alleen toegankelijk is voor bewoners of gebruikers van dat deel.
- Corridor:** een (overdekte) gang in een gebouw.
- Dagmaat:** lengte- of breedtemaat van een opening of beweegbaar deel van bijvoorbeeld een raam, hekwerk, gevelelement. Maat wordt gemeten aan de binnenkant van kozijn of sponning.
- Dagschoot:** het, met de deurkruk, draaiknop of trekhaak beweegbare deel van het slot.
- Deurspion:** een kleine lens in de voordeur, waardoor bezoekers voor de deur gezien kunnen worden.
- Doorboorbeveiliging:** beveiliging tegen het doorboren van een cilinder.
- Doorzicht/doorzichtig:** van doorzicht is sprake als personen of voorwerpen te zien zijn door een constructie en daarbij niet van afmeting, kleur of contour veranderen.
- Draaiknop:** ovale, ronde of driekantige knop om aan de binnenzijde een (toegangs)deur te bedienen.
- Eengezinswoning:** grondgebonden woning met tuin en erf, veelal geschakeld in rijen. Voorbeelden zijn: vrijstaande woningen als villa en bungalow, meer-onder-1-kapwoningen, geschakelde woningen en eventuele gestapelde woningen zonder gemeenschappelijke ruimten (zoals duplex-woningen).
- Entree:** het gevelelement waarin zich de deur bevindt waarlangs men de woning of het woongebouw betreedt.
- Erfafscheiding:** bouwwerk ter markering van een erfscheiding.
- Erfscheiding:** grens van een perceel.
- Flipperen:** het van buitenaf, via de ruimte tussen de deur en het kozijn, manipuleren van de dagschoot van het slot van de deur met behulp van een buigzaam materiaal, zoals een creditcard of een stukje zonweringslamel. Als de deur op slot is (nachtschoot) heeft flipperen geen effect. Een flipperbeveiliging kan bestaan uit een slot met een automatische nachtschootuitwerper, een slot met een dagschootvergrendeling of uit anti-inbraakstrips.
- Frans balkon:** naar binnen openslaande deuren in een gevelvlak op de eerste bouwlaag of hoger, zonder balkon maar voorzien van een constructie die naar beneden vallen verhindert.
- Galerij:** een gang aan de buitenkant van een gebouw.
- Gemeenschappelijke ruimten:** ruimten zoals het bergingscomplex, parkeergarage, fietsenstalling, trappenhuis, die door de bewoners van een gebouw gezamenlijk worden gebruikt.
- Gevel:** buitenmuur van gebouw, bijvoorbeeld voorgevel, zijgevel, achtergevel (naar de openbare weg gekeerd).
- Gevelelement:** een constructie van een of meerdere materiaalsoorten opgebouwd uit ramen en/of deuren inclusief de kozijnen en vakvullingen. Zij vormen steeds een geheel.
- Glaslatten:** latten waarmee het glas in het kozijn is vastgezet.
- Grotere parkeerplaats:** een parkeerplaats met meer dan 25 parkeerplaatsen.

- Hengelen:** het van buitenaf openmaken van de dagschoot door het manipuleren van het slot (knop) via openingen (brievbus, kat-tenluikje) in de deur.
- Inbreiding:** nieuwbouw op een plek in de bestaande kern, bijvoorbeeld doordat een andere functie verdwijnt (bijvoorbeeld sportvelden) of gesloopt wordt (bijvoorbeeld een fabriek, woningen of scholen).
- Inspectie:** het constateren of op een bepaald moment aan een geheel van de in het inspectieschema gestelde eisen is voldaan.
- Inspectie-instelling:** een instelling met een licentie om de inspectie-activiteiten zoals omschreven in het inspectieschema uit te voeren en daarbij gerechtigd is inspectiecertificaten te verstrekken.
- Kavel:** de grond in eigendom van een persoon of instantie, waarop de woning of het gebouw staat.
- Kerntrekbeveiliging:** beveiliging tegen het uit het slot trekken van de cilinder.
- Kierstandhouder:** hendel met een beugel (steviger variant van een deurketting) die ervoor kan zorgen dat de voordeur maar op een kier kan worden geopend. Dit voorkomt binnendringen.
- Landelijke beoordelingscommissie:** commissie, ingesteld door het CCV, o.a. belast met beoordelingsvraagstukken en interpretatievraagstukken. De commissie beoordeelt of de eisen van het Politiekeurmerk Veilig Wonen juist worden toegepast.
- Langsparkeren:** het in de lengterichting van de rijbaan parkeren van motorvoertuigen.
- Maaiveld:** (hoogte van het) afgewerkte terrein of aangrenzend gebied.
- Modus Operandi:** manier van werken van een dader (inbreker).
- Nachtschoot:** het met de sleutel beweegbare gedeelte (schoot) van het slot dat in de sluitkom/sluitkast valt.
- Nachtschootuitwerper:** een type slot dat bij sluiten (dichtvallen) van de deur, zonder een sleutel te gebruiken, in het nachtslot valt. Zo'n slot biedt een goede bescherming tegen flipperen.
- NEN:** Nederlandse eenheidsnorm.
- NEN-norm:** de op het moment van bouwvergunningverlening geldende NEN norm.
- Onderdoorgang:** verkeersroute onder een (woon)gebouw of andere constructie.
- Openbaar:** ruimte of gebied waar iedereen zich mag bevinden.
- Opklimmogelijkheid:** vast opgestelde of losse obstakels met een permanente plaats, die een opstapmogelijkheid naar een hoger gelegen bouwdeel vormen.
- Overlast:** situatie waarbij een persoon of personen onnodig lawaai, rommel, intimidatie, vernieling van andermans eigendom veroorzaken. Dit betekent niet dat alles wat een ander niet bevalt tot overlast gerekend kan worden.
- Parkeervak:** plek om een auto te parkeren.
- Parkeerterrein:** verzameling parkeerplaatsen. Een op of langs de weg gelegen gedeelte dat is ingericht om te parkeren. Een terrein met meer dan 25 parkeerplaatsen geldt als groot parkeerterrein. Het gedeelte van de weg dat is ingericht om langs te parkeren, wordt niet als parkeerterrein aangemerkt.
- Poortwoning:** een woning die direct naast of boven een onderdoorgang is gebouwd.
- Portiek:** een (semi)openbaar toegankelijk, aan de straatzijde geheel overkapte ruimte, voor de deur of deuren van woningen.
- Praktijkverlichtingssterkte (Ēm):** laagst toelaatbare waarde van de gemiddelde verlichtingssterkte (op het moment dat onderhoud aan de verlichtingsinstallatie zou moeten worden verricht) op het gespecificeerde oppervlak. Dit conform de NEN 12464-1.
- Publiekstreckende voorzieningen:** voorzieningen zoals scholen, bedrijven, sportvoorzieningen, kantoren, jongerencentra of discotheken die door veel mensen bezocht worden en overlast kunnen veroorzaken.
- Raamboompje:** een beweegbare en te vergrendelen handgreep waarmee het raam geopend en gesloten wordt.
- Ra-waarde:** een cijfer van 0 tot 100 voor de kleuronderscheiding van de lamp: hoe natuurlijk zien kleuren van een voorwerp eruit onder de lichtbron. Onder een lichtbron met een Ra-waarde van 0 zijn geen kleuren te onderscheiden, bij een Ra-waarde van 100 zijn alle kleuren te onderscheiden.
- Rechtstand:** recht gedeelte in een lijn, weg of spoorweg.
- Rookmelder:** een apparaat dat een indringend geluid maakt als er rook gesignaleerd wordt.
- Schemerschakelaar (lamp):** sensor in lamp die automatisch aanslaat als het donker wordt en automatisch uitschakelt als er voldoende licht is.
- Schijnveiligheid:** situatie waarbij bijvoorbeeld een fiets- of voetpad door een park of groenvoorziening veilig lijkt te zijn omdat er verlichting en een overzichtelijk pad is. Echter, door het ontbreken van (informeel) toezicht en mogelijke dichte bebossing kan er een situatie van onveiligheidsbeleving ontstaan. Een gevoel van (on)veiligheid is persoonsafhankelijk en daardoor moeilijk meetbaar.
- Semi-formeel toezichhouderschap:** huismeester, conciërges, wijkbeheerders en dergelijke.
- Slagvast materiaal:** materiaal voldoet aan de criteria gesteld in SKG KE-571 (armaturen) of SKG KE-572 (spiegels).
- Sociale veiligheid:** mate waarin mensen vrij van dreiging gebruik kunnen maken van de gebouwde omgeving. Het begrip sociale veiligheid omvat zowel een subjectieve als een objectieve component: enerzijds de feitelijke kans om in een bepaalde omgeving slachtoffer te worden van een delict en anderzijds de mate waarin de omgeving als veilig wordt ervaren door mensen.
- Steeg:** smalle, steenachtige doorgang in een gebouw of tussen gebouwen.
- Straatmeubilair:** alle objecten in de openbare ruimte, zoals zitbanken, kunst, lantaarnpalen, Abri's, trafo-huisjes, blik-, glas-, papieren textielbakken en verzamelcontainers.
- Tunnel:** volledig omsloten verkeersroute.
- Uh-waarde:** cijfer dat de gelijkmatigheid van de verlichting weergeeft.
- Uitbreidingswijk:** nieuwbouwoecatie aan de rand van een bestaande kern, doorgaans op agrarische gronden.
- Vakvulling:** glas, hout of kunststof als vulling van een raam of deur.
- Wijk:** gedeelte van een stedelijk woongebied, een herkenbare eenheid van 500 tot 3.000 woningen. Het onderscheid van de omgeving ontstaat door fysieke barrières zoals doorgaande wegen, spoorlijnen of groenzones, maar ook door sociale aspecten en de naam. Binnen een wijk van grote omvang komen meerdere buurten voor, bijvoorbeeld door clusters van type woningen en verschillen in de ruimtelijke opbouw. Buurten bestaan dikwijls uit een klein cluster van straten. De grootte van buurten is sterk afhankelijk van de omgeving. In een meer stedelijke omgeving gaat het om 100 tot 500 woningen per buurt. In kleinere kernen gaat het om 20-100 woningen. Buurten kunnen door de uitstraling en vormgeving van bebouwing en openbare ruimte (kleur, details in woningen, straatprofielen, toegangspoort) een eigen, samenhangend en besloten karakter krijgen.

Wijkontsluitingsweg: hoofdroute voor gemotoriseerd verkeer met een doorgaand karakter in een woonwijk, dikwijls ook de verbinding tussen het woongebied en andere woongebieden.

Woning: een complex van ruimten, bedoeld voor de huisvesting van één huishouding.

Woongebouw: een gebouw met woningen die zijn te bereiken door één of meer gemeenschappelijke verkeersruimten. De meest voorkomende woongebouwen zijn: gebouwen met een portiekontsluiting, gebouwen met een galerijontsluiting, gebouwen met binnengangen of corridors, gestapelde bouw of laagbouw met een overkapt binnenterrein.

Woonhof: een openbare ruimte aan de voorzijde van woningen, zonder doorgaande routes dat een verblijfsgebied voor de omwonenden vormt, vaak met openbaar groen en/of speelvoorzieningen.

Woonlaag; een verdieping waar woningen zijn gesitueerd.

Woonvertrek: veelgebruikte ruimte in een woning die als gezamenlijke verblijfsruimte wordt gebruikt: de woon- of zitkamer.

Zicht vanuit woningen: om sociale veiligheid te creëren is (in)formeel toezicht op de omgeving en de voelbare aanwezigheid van mensen van belang. Door woningen zo te ontwerpen dat vanuit veelvuldig gebruikte ruimten, zoals woonkamer en keuken goed zicht op de omgeving bestaat, ontstaat een prettig te gebruiken buitenruimte. Dit komt terug bij eisen op het terrein van parkeervoorzieningen, straatmeubilair, speelvoorzieningen en bushaltes. Ramen in kopgevels zijn van belang omdat dan zicht op andere plekken ontstaat. Erkers en uitspringende ramen bieden vaak een goed uitzicht op straat en de eigen voordeur/voortuin. Soms bieden split-level woningen met hooggelegen woonkamers extra zicht.

COLOFON

Redactie

Judith Hagendijk
Josephine van Leeuwen
Hans Schelvis
Marieke Willemse

Eindredactie

Chris van der Nat
Lilian Tieman

Foto's

Fred Kreuger
Inge van Mill
Lilian van Rooij
Hans Schelvis
Pallieter Fotografie

Vormgeving

Gerard van Vliet, Gé grafische vormgeving, Rotterdam

Drukwerk

Jan Steennis, Line-Up Mediaservices

Uitgave

Augustus 2011

Bestellen

Kijk op www.politiekeurmerk.nl of www.hetccv.nl

ISBN 9789077845004

Dankwoord

Het CCV wil alle personen die meegewerkt hebben aan de totstandkoming van dit handboek hartelijk bedanken!

Niets uit deze uitgave mag op enigerlei wijze worden vermenigvuldigd zonder schriftelijke toestemming van het Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid te Utrecht.

B

2011

Niets is erger dan thuiskomen en ontdekken dat er ingebroken is. Daarom beveiligen Nederlanders hun huis volgens het Politiekeurmerk Veilig Wonen. Voor meer informatie zie www.politiekeurmerk.nl

